

Załącznik nr 1
do Uchwały Nr 2/2017
Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej
z dnia 12 stycznia 2017 r. ze zm.
(Tekst ujednolicony)

RAPORT Z WIZYTACJI
(profil ogólnoakademicki)

dokonanej w dniach 5 – 6 grudnia 2018 r.
na kierunku „filologia polska”
prowadzonym przez Wydział Humanistyczny
Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach

Warszawa, 2019

Spis treści

1. Informacja o wizytacji i jej przebiegu	4
1.1. Skład zespołu oceniającego Polskiej Komisji Akredytacyjnej.....	4
1.2. Informacja o procesie oceny	4
2. Podstawowe informacje o programie kształcenia na ocenianym kierunku	5
3. Ogólna ocena spełnienia kryteriów oceny programowej	8
4. Szczegółowy opis spełnienia kryteriów oceny programowej.....	11
Kryterium 1. Koncepcja kształcenia i jej zgodność z misją oraz strategią uczelni.....	11
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	20
Dobre praktyki	21
Zalecenia	21
Kryterium 2. Program kształcenia oraz możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia	21
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	34
Dobre praktyki	35
Zalecenia	35
Kryterium 3. Skuteczność wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia	36
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 3.....	36
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	42
Dobre praktyki	42
Zalecenia	42
Kryterium 4. Kadra prowadząca proces kształcenia	43
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 4.....	43
4.1.....	43
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	47
Dobre praktyki	48
brak	48
Zalecenia	48
Kryterium 5. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w procesie kształcenia.....	48
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 5.....	48
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	51
Dobre praktyki	51
Zalecenia	51
Kryterium 6. Umiejdzynarodowienie procesu kształcenia	51
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 6.....	51
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	53

Dobre praktyki	53
Zalecenia	54
Kryterium 7. Infrastruktura wykorzystywana w procesie kształcenia	54
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 7.....	54
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	57
Dobre praktyki	58
Kryterium 8. Opieka nad studentami oraz wsparcie w procesie uczenia się i osiągnięcia efektów kształcenia	58
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 8.....	58
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	60
Dobre praktyki	60
Zalecenia	60
8. Ocena dostosowania się jednostki do zaleceń z ostatniej oceny PKA, w odniesieniu do wyników bieżącej oceny.....	60
Załączniki:	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 1. Podstawa prawna oceny jakości kształcenia	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 2. Szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 2. Szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 3. Ocena wybranych prac etapowych i dyplomowych	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 4. Wykaz modułów zajęć, których obsada zajęć jest nieprawidłowa	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 5. Informacja o hospitowanych zajęciach i ich ocena	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.

1. Informacja o wizytacji i jej przebiegu

1.1. Skład zespołu oceniającego Polskiej Komisji Akredytacyjnej

Przewodniczący: prof. dr hab. Joanna Pyszny, ekspert PKA

Członkowie:

1. dr hab. Aneta Majkowska, członek PKA
2. dr hab. Joanna Wójcik, ekspert PKA
3. dr hab. Maria Kardis, ekspert ds. międzynarodowych
4. mgr Karolina Martyniak, ekspert ds. postępowania oceniającego
5. mgr Bożena Ziemniewicz, ekspert ds. pracodawców
6. Magdalena Koziara, ekspert ds. studenckich

1.2. Informacja o procesie oceny

Ocena jakości kształcenia na kierunku „filologia polska” prowadzonym przez Wydział Humanistyczny Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach została przeprowadzona z inicjatywy Polskiej Komisji Akredytacyjnej w ramach harmonogramu prac określonych przez Komisję na rok akademicki 2018/2019.

PKA po raz kolejny oceniała jakość kształcenia na tym kierunku. Podczas poprzedniej akredytacji Prezydium PKA Uchwałą Nr 458/2012 z dn. 11.10.2012r. w sprawie oceny instytucjonalnej na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach wydało ocenę pozytywną. Ocena programowa na tym kierunku została przeprowadzona w 2010r. Ocena dostosowania się jednostki do zaleceń z ostatniej oceny programowej PKA, w odniesieniu do wyników bieżącej oceny, została opisana w punkcie 8 raportu.

Wizytacja została przygotowana i przeprowadzona zgodnie z obowiązującą procedurą. Raport Zespołu Oceniającego (ZO PKA) został opracowany po zapoznaniu się z następującymi źródłami informacji, zawartymi w: przedłożonym przez Uczelnię raportem samooceny, zintegrowanym systemem informacji o nauce i szkolnictwie wyższym POL-on, portalem „Wybierz Studia” oraz stroną internetową Uczelni, a także na podstawie przedstawionej w toku wizytacji dokumentacji, hospitacji zajęć dydaktycznych, analizy losowo wybranych prac zaliczeniowych oraz dyplomowych, przeglądu infrastruktury dydaktycznej, jak również spotkań i rozmów przeprowadzonych z Władzami Uczelni, pracownikami oraz studentami ocenianego kierunku i przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego, w tym pracodawcami.

Podstawa prawna oceny została określona w Załączniku nr 1, a szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji, uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego, w Załączniku nr 2.

2. Podstawowe informacje o programie kształcenia na ocenianym kierunku

Nazwa kierunku studiów	„filologia polska”	
Poziom kształcenia (studia I stopnia/studia II stopnia/ jednolite studia magisterskie)	I stopnia	
Profil kształcenia	ogólnoakademicki	
Forma studiów (stacjonarne/niestacjonarne)	stacjonarne	
Nazwa obszaru kształcenia, do którego został przyporządkowany kierunek (w przypadku, gdy kierunek został przyporządkowany do więcej niż jednego obszaru kształcenia należy podać procentowy udział liczby punktów ECTS dla każdego z tych obszarów w liczbie punktów ECTS przewidzianej w planie studiów do uzyskania kwalifikacji odpowiadającej poziomowi kształcenia)	obszar nauk humanistycznych	
Dziedziny nauki/sztuki oraz dyscypliny naukowe/artystyczne, do których odnoszą się efekty kształcenia na ocenianym kierunku (zgodnie z rozporządzeniem MNiSW z dnia 8 sierpnia 2011 w sprawie obszarów wiedzy, dziedzin nauki i sztuki oraz dyscyplin naukowych i artystycznych, Dz.U. 2011 nr 179 poz. 1065)	dziedzina - nauki humanistyczne dyscypliny: • językoznawstwo • literaturoznawstwo • kulturoznawstwo	
Liczba semestrów i liczba punktów ECTS przewidziana w planie studiów do uzyskania kwalifikacji odpowiadającej poziomowi kształcenia	180 ECTS (6 semestrów)	
Specjalności realizowane w ramach kierunku studiów	1 rok: specjalność nauczycielska 2 rok: język polski z logopedią, komunikacja społeczna i praca wydawnicza 3 rok: język polski z logopedią	
Tytuł zawodowy uzyskiwany przez absolwentów	licencjat	
	Studia stacjonarne	Studia niestacjonarne
Liczba studentów kierunku	41	-

Liczba godzin zajęć wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich i studentów na studiach stacjonarnych	1100 godzin	-
---	-------------	---

Nazwa kierunku studiów	„filologia polska”	
Poziom kształcenia (studia I stopnia/studia II stopnia/ jednolite studia magisterskie)	II stopnia	
Profil kształcenia	ogólnoakademicki	
Forma studiów (stacjonarne/niestacjonarne)	stacjonarne	
Nazwa obszaru kształcenia, do którego został przyporządkowany kierunek (w przypadku, gdy kierunek został przyporządkowany do więcej niż jednego obszaru kształcenia należy podać procentowy udział liczby punktów ECTS dla każdego z tych obszarów w liczbie punktów ECTS przewidzianej w planie studiów do uzyskania kwalifikacji odpowiadającej poziomowi kształcenia)	obszar nauk humanistycznych	
Dziedziny nauki/sztuki oraz dyscypliny naukowe/artystyczne, do których odnoszą się efekty kształcenia na ocenianym kierunku (zgodnie z rozporządzeniem MNiSW z dnia 8 sierpnia 2011 w sprawie obszarów wiedzy, dziedzin nauki i sztuki oraz dyscyplin naukowych i artystycznych, Dz.U. 2011 nr 179 poz. 1065)	dziedzina - nauki humanistyczne dyscypliny: • językoznawstwo • literaturoznawstwo • kulturoznawstwo	
Liczba semestrów i liczba punktów ECTS przewidziana w planie studiów do uzyskania kwalifikacji odpowiadającej poziomowi kształcenia	120 ECTS (4 semestry)	
Specjalności realizowane w ramach kierunku studiów	<i>1 rok: język polski z logopedią, komunikacja społeczna i praca wydawnicza</i> <i>2 rok: język polski z logopedią</i>	
Tytuł zawodowy uzyskiwany przez absolwentów	magister	
	Studia stacjonarne	Studia niestacjonarne
Liczba studentów kierunku	25	-
Liczba godzin zajęć wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich i studentów na studiach stacjo-	410 godzin	-

narnych		
---------	--	--

3. Ogólna ocena spełnienia kryteriów oceny programowej

Kryterium	Ocena stopnia spełnienia kryterium Wyróżniająca / W pełni / Zadowalająca/ Częściowa / Negatywna
Kryterium 1. Koncepcja kształcenia i jej zgodność z misją oraz strategią uczelni	Zadowalająca
Kryterium 2. Program kształcenia oraz możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia	Zadowalająca
Kryterium 3. Skuteczność wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia	Pełna
Kryterium 4. Kadra prowadząca proces kształcenia	Zadowalająca
Kryterium 5. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w procesie kształcenia	Pełna
Kryterium 6. Umiejdzynarodowienie procesu kształcenia	Pełna
Kryterium 7. Infrastruktura wykorzystywana w procesie kształcenia	Wyróżniająca
Kryterium 8. Opieka nad studentami oraz wsparcie w procesie uczenia się i osiągania efektów kształcenia	Pełna

Jeżeli argumenty przedstawione w odpowiedzi na raport z wizytacji lub wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy będą uzasadniały zmianę uprzednio sformułowanych ocen, raport powinien zostać uzupełniony. Należy, w odniesieniu do każdego z kryteriów, w obrębie którego ocena została zmieniona, wskazać dokumenty, przedstawić dodatkowe argumenty i informacje oraz syntetyczne wyjaśnienia przyczyn, które spowodowały zmianę, a ostateczną ocenę umieścić w tabeli 1.

Do Raportu ZO PKA jednostka ustosunkowała się w przesłanej odpowiedzi z dnia 19.04.2019 r., gdzie odniosła się do wszystkich ocen i zaleceń sformułowanych przez zespół. Przedstawiono wyczerpujący opis podjętych działań naprawczych.

W Kryterium 1. Koncepcja kształcenia i jej zgodność z misją oraz strategią jednostka przedstawiła nową wersję koncepcji rozwoju kierunku wraz z celami strategicznymi, które w pełni są kompatybilne z przyjętą strategią uczelni. „Rada Programowa kierunku zaproponowała nową koncepcję kształcenia, uwzględniającą opinie Rady Pracodawców oraz interesariuszy (lista

zamieszczona na nowej witrynie IPiN), jak też potencjał kadrowy, znakomite możliwości infrastrukturalne Instytutu oraz uwarunkowania rynku pracy”. Powołano Radę programową kierunku oraz Radę Pracodawców oraz sformalizowano współpracę z interesariuszami zewnętrznymi w celu jej stabilności. Ponadto „wytyczono na poziomie Instytutu nowe cele i plan rozwoju kierunku, który został osadzony na fundamentach tradycyjnej polonistyki (literaturoznawstwo i językoznawstwo), pozostając jednocześnie otwarty na współczesne zjawiska kulturowe, w tym cyfrowe, a zwłaszcza komunikację internetową i nowe media. Skorelowano program kształcenia z misją Uniwersytetu, dostosowując go do potrzeb poznawczych absolwentów zreformowanej szkoły, kompetencji i zainteresowań badawczo-dydaktycznych kadry oraz wymagań współczesnego rynku pracy”. W ocenie zespołu uzasadniona jest zmiana oceny z „zadowolającej” na ocenę „w pełni”.

W przypadku Kryterium 2. Program kształcenia oraz możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia – W działaniach naprawczych „uwzględniono w tym zakresie wzory polskie i zagraniczne, co znalazło odbicie na poziomie modyfikowania specjalności na studiach I i II stopnia „filologii polskiej”. Mowa o tzw. „creative writing” (przykład krajów anglosaskich) oraz wzmocnieniu ścieżki przekładoznawczej (przykład krajowy: Uniwersytet Warszawski i specjalność translatoryczna na „filologii polskiej”)”.

Rada Programowa kierunku podjęła działania dotyczące analizy programu w wyniku których doprowadziła do skorygowania merytorycznego jego zapisów. „Uwypuklono w opisie kwestię ciągłości i progresu procesu edukacyjnego na określonych poziomach edukacyjnych (*Załącznik – nowe efekty uczenia się*)”. Rada poddała analizie odniesienia efektów przedmiotowych do efektów kierunkowych, usuwając pomyłki i niekonsekwencje między sylabusami i macierzami, dbając o realizację wszystkich efektów dla ocenianego kierunku”. W wyniku tych działań jednostka przedstawiła program studiów ze szczegółowym opisem efektów uczenia się dla studiów I i II stopnia wraz ze sylabusami. Ponadto załączono Uchwałę Nr 26/2019 Senatu Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego z 27.03.2019 r. w sprawie zatwierdzenia dyscypliny wiodącej oraz zmian w efektach uczenia się, która jest świadectwem formalnych zmian i działań naprawczych w tym obszarze. Korekcie poddano przypisanie punktów ECTS wszystkim przedmiotom (*Załącznik – plany i programy studiów od roku 2019/2020*). Dokonano urealnienia możliwości wyboru zajęć „promując przedmioty prowadzone w języku angielskim. Zwiększono na studiach I stopnia możliwość wyboru przedmiotów (wykład monograficzny, *Rhetoric*). Na studiach II stopnia wprowadzono nowy przedmiot do wyboru w języku angielskim (*Comparative interpretations*) w miejsce niewybranego wcześniej *Ontogenesis of language*”.

Zmieniono formę nadzoru nad realizacją praktyk przez wprowadzenie wymogu hospitowania praktyk zawodowych przez opiekuna (wybrane firmy i instytucje) oraz rozliczenia godzinowego praktyki, jak też ankietowania studentów w związku z zasadną potrzebą wyrażania opinii o potencjalnych pracodawcach (*wzór ankiety w załączniku*). W związku z wdrożonymi działaniami naprawczymi w ocenie ZO zaistniały przesłanki w **Kryterium 2. do zmiany oceny z „zadowolającej” na „w pełni”**.

Ponadto wyeliminowano nieprawidłowości w obsadzie zajęć poprzez paraflowanie zawartych umów cywilno-prawnych z lekarzami medycyny (neurolog, psychiatra) na specjalności „język polski z logopedią”. Położono nacisk w obsadzie zajęć na połączenie prowadzonych przedmiotów przez wykładowców zgodnie z udokumentowanym ich dorobkiem naukowym lub dyplomami. Podjęto m.in. działania zmierzające do zwiększenia potencjału kadry przez zatrudnienie w ramach umów cywilno-prawnych trzech samodzielnych pracowników nauki, w tym dwóch profesorów tytularnych. Zakres działań naprawczych wprowadzonych przez jednostkę upoważnia ZO PKA do zmiany oceny w **Kryterium 4. Kadra prowadząca proces kształcenia z „zadowolającej” na ocenę „w pełni”**.

Tabela 1

Kryterium	Ocena spełnienia kryterium¹ Wyróżniająca / W pełni / Zadowolająca/ Częściowa
Kryterium 1. Koncepcja kształcenia i jej zgodność z misją oraz strategią uczelni	W pełni
Kryterium 2. Program kształcenia oraz możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia	W pełni
Kryterium 4. Kadra prowadząca proces kształcenia	W pełni

4. Szczegółowy opis spełnienia kryteriów oceny programowej

Kryterium 1. Koncepcja kształcenia i jej zgodność z misją oraz strategią uczelni

1.1. Koncepcja kształcenia

1.2. Badania naukowe w dziedzinie / dziedzinach nauki / sztuki związanej / związanych z kierunkiem studiów

1.3. Efekty kształcenia

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 1

1.1. Koncepcja kształcenia

Koncepcja kształcenia realizowana na ocenianym kierunku *filologia polska* wpisuje się w misję i strategię rozwoju Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach do roku 2019 (*Uchwała Senatu nr 12/2012*). Do najważniejszych sformułowanych w niej celów należy „kształcenie studentów jako przyszłych elit społecznych i gospodarczych kraju oraz wychowanie studentów w poczuciu odpowiedzialności za państwo polskie i za umacnianie zasad demokracji oraz poszanowania praw człowieka”. Realizacja tych zadań polegać ma na podporządkowaniu oferty kształcenia zmieniającym się potrzebom edukacyjnym i dostosowaniu się do potrzeb lokalnego i krajowego rynku pracy, na doskonaleniu wewnętrznego systemu oceniania i sprawdzania jakości kształcenia, a także wspieraniu i indywidualizacji procesu kształcenia oraz rozwijaniu kompetencji dydaktycznych nauczycieli akademickich. Określona w ten sposób dla uczelni polityka polega w szczególności na kontroli jakości kształcenia (np. poprzez ankietyzację), monitoringu sytuacji absolwentów na rynku pracy oraz analizie kompetencji studenta po odbyciu praktyk.

W założeniu te wpisuje się koncepcja kształcenia na filologii polskiej, deklarowana w *Raporcie samooceny* przez władze kierunku – jednostka nie sformułowała bowiem własnej strategii w postaci odrębnego dokumentu, uszczegóławiającego plany rozwoju także w zakresie kształcenia studentów. Głównym celem kształcenia na siedleckiej polonistyce jest przekazanie nowoczesnej wiedzy i umiejętności z zakresu nauk humanistycznych niezbędnych w działalności badawczej, na rynku pracy oraz w dalszej edukacji, pozwalającej zrozumieć absolwentowi uwarunkowania człowieka we współczesnym świecie oraz przygotować go do wykonywania zadań filologa i samodzielnego planowania rozwoju kariery zawodowej. Zgodnie ze strategią uczelni, prowadzenie kształcenia na ocenianym kierunku opiera się na własnej kadrze, posiadającej dorobek naukowy w dyscyplinach językoznawstwo, literaturoznawstwo oraz kulturoznawstwo, w których usytuowany został kierunek.

Podstawą koncepcji programu jest zatem podtrzymywanie tradycji kształcenia filologicznego w połączeniu z obowiązkowym kształceniem specjalnościowym, dostosowującym ofertę programową do oczekiwań społecznych. Na kierunku realizowane jest kształcenie filologiczne w powiązaniu z najnowszymi badaniami w zakresie wymienionych dyscyplin. Poświadczą to rozwój naukowy nauczycieli prowadzących zajęcia dydaktyczne, potwierdzony stopniami i tytułami zdobytymi w ośrodkach akademickich w kraju w ostatnich pięciu latach

oraz publikacje naukowe odpowiadające dyscyplinom, w ramach których prowadzone są zajęcia. Blok przedmiotów kierunkowych uzupełniają obligatoryjnie wybierane specjalności (wraz z praktykami zawodowymi, z wyjątkiem *komunikacji społecznej i pracy wydawniczej* na II stopniu), które pozwalają na nabycie potrzebnych na rynku pracy umiejętności i kompetencji zawodowych.

W procesie ustalania koncepcji kształcenia brali udział interesariusze wewnętrzni (kadra dydaktyczna Instytutu, przedstawiciele studentów, opiniujący program kształcenia oraz Rada Wydziału Humanistycznego). Władze kierunku podkreślają także wpływ na ofertę specjalnościową konsultacji i nieformalnych kontaktów z interesariuszami zewnętrznymi, np. placówkami oświaty z terenu Siedlec i powiatu siedleckiego, fundacjami i stowarzyszeniami, organizacjami pozarządowymi, placówkami służby zdrowia, poradniami psychologiczno-pedagogicznymi i ośrodkami kultury.

Polonistyka na UPH w Siedlcach, podobnie jak na innych kierunkach w kraju, kształci więc dwutorowo – kładąc nacisk na polonistyczne kwalifikacje absolwenta oraz wyposażając go w specjalistyczne umiejętności przydatne na rynku pracy. Absolwent studiów I stopnia ze specjalnością *język polski z logopedią* – nabywa wiedzę z zakresu diagnozy i terapii dyslalii, rozwoju mowy dziecka oraz specyficznych i niespecyficznych ich zaburzeń jąkania, trudności w czytaniu i pisaniu, zaś absolwent studiów II stopnia zdobywa kwalifikacje uprawniające do prowadzenia działalności w zakresie profilaktyki, diagnozy i terapii dzieci, młodzieży i osób dorosłych z zaburzeniami mowy. Studenci tej specjalności realizują także *specjalność nauczycielską*: absolwent studiów I stopnia zyskuje wiedzę metodyczną, umiejętności psychopedagogiczne oraz kompetencje społeczne niezbędne w pracy nauczyciela języka polskiego na II etapie edukacyjnym, a II stopnia – do wykonywania zawodu nauczyciela w zakresie nauczania przedmiotu na III i IV etapie edukacyjnym. Absolwent studiów ze specjalnością *komunikacja społeczna i praca wydawnicza* jest przygotowany do pracy w wydawnictwach literackich i naukowych, w redakcjach czasopism oraz w nowoczesnych mediach elektronicznych, posiada kompetencje i umiejętności pozwalające wypełniać obowiązki dziennikarskie. Absolwent studiów II stopnia ze specjalnością *filologia dla mediów i biznesu z językiem obcym* (specjalność nieuruchamiana od kilku lat) może podjąć pracę związaną z reklamą, biznesem oraz *public relations*, zna również w stopniu zaawansowanym ukierunkowane zawodowo języki obce.

Zgodnie z informacjami przedstawionymi w Raporcie samooceny filologia polska oferuje studentom następujące specjalności: *język polski z logopedią*, *filologia dla mediów i biznesu z językiem obcym* oraz *komunikacja społeczna i praca wydawnicza*. Obecnie realizowane są jednak specjalności: *nauczycielska* (od I roku I stopnia), *język polski z logopedią* (na obu stopniach, wygaszana od tego roku) oraz *komunikacja społeczna i praca wydawnicza* (I i II stopień). W ostatnich latach nacisk położony został na rozwój specjalności logopedycznej, z której obecnie wyłonił się w UPH nowy kierunek – *logopedia z audiologią*. Od kilku lat nie jest uruchamiana specjalność *filologia dla mediów i biznesu z językiem obcym*, a obecne władze Instytutu zamierzają poddać ją modyfikacji, dostosowując do potrzeb rynku pracy. Nowa dyrekcja Instytutu postrzega szansę rozwoju siedleckiej polonistyki w kształceniu nauczycieli języka polskiego, poszerzonym o możliwość nauczania dwóch przedmiotów szkolnych, oraz w modyfikacji specjalności o profilu medialnym i dziennikarsko-wydawniczym, która miałaby przygotowywać do pracy w działających w regionie mediach, wydawnictwach oraz ośrodkach kultury. Wśród nowych pomysłów pojawia się także specjalność „filologiczno-aktorska”, urucho-

miona w porozumieniu z CKIS w Siedlcach oraz TV Wschód. W planach są także konsultacje w tym zakresie z interesariuszami zewnętrznymi.

Planowane zmiany w koncepcji kształcenia dotyczą zatem oferty specjalności i są jeszcze na bardzo wstępnym etapie, mimo obserwowanego w ciągu ostatnich lat słabnącego zainteresowania filologią polską kandydatów na studia i wprowadzenia w roku akademickim 2017/2018 nowego kierunku *logopedia z audiologią*, który wymusił w IPiN rezygnację z rekrutacji na specjalność *język polski z logopedią*. Dotychczasowe zmiany reorganizacyjne w ramach Wydziału Humanistycznego, związane z kilkukrotnymi przekształceniami Instytutu prowadzącego kierunek (Instytut Filologii Polskiej i Lingwistyki Stosowanej w latach 2013-2017, w 2017-2018 Instytut Filologii Polskiej i Logopedii, obecnie Instytut Polonistyki i Neofilologii) oraz nagła zmiana władz Instytutu na początku roku akademickiego 2018/2019 również świadczą o poszukiwaniu nowych rozwiązań i niedoskonałości obecnie obowiązującej koncepcji kierunku. Prace nad planami rozwoju siedleckiej polonistyki powinny jak najszybciej przybrać bardziej konkretny wymiar – koncepcja kształcenia wymaga gruntownej analizy przy udziale jak najszerszego grona interesariuszy zarówno wewnętrznych, jak i zewnętrznych, niezbędne jest też określenie celów strategicznych dla filologii polskiej oparte na współdziałaniu władz Wydziału, kierunku i kadry. Dla usprawnienia działań warto taki plan rozwoju kierunku – oparty na analizie kompetencji kadry naukowo-dydaktycznej oraz potrzeb lokalnego rynku pracy – sformułować na poziomie Instytutu lub Wydziału w postaci odrębnego dokumentu, który wpięłyby się w misję i strategię uczelni. Możliwe to będzie jedynie dzięki utworzeniu zaangażowanej rady programowej, opartej na stabilnej kadrze kierunku oraz ścisłych kontaktach i konsultacjach z przedstawicielami pracodawców.

Dotychczas przy opracowaniu koncepcji kształcenia brano pod uwagę przede wszystkim możliwości kadrowe (przy dynamicznie zmieniającej się obsadzie w konsekwencji polityki zatrudnieniowej), nie korzystając szerzej z doświadczeń krajowych i międzynarodowych. Porównanie i analiza rozwiązań przyjętych na innych polonistykach mogłaby się przyczynić do wypracowania własnego, specyficznego dla siedleckiego kierunku, profilu kształcenia polonistycznego. Dotąd koncepcja kształcenia zorientowana była przede wszystkim na rozwój specjalności logopedycznej, ze względu zaś na stopniową jej likwidację potrzebna jest reforma myślenia o kierunku. Warto przy tej okazji rozważyć także umiędzynarodowienie procesu kształcenia, które jest relatywnie niewielkie: program studiów przewiduje bowiem oprócz lektoratów języka obcego jedno zajęcia fakultatywne w języku angielskim, które jak dotąd nie były jednak realizowane ze względu na brak zainteresowania studentów.

1.2 Badania naukowe w dziedzinie nauki związanej z kierunkiem studiów

Problematyka i kierunki badań realizowanych przez nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia na ocenianym kierunku są zgodne z zakresem dyscyplin naukowych, z których wywodzi się kierunek i do których odnoszą się efekty kształcenia. W zakresie literaturoznawstwa badania te obejmowały historię literatury polskiej XIX i XX wieku, wątki sakralne w literaturze, dzieła polskie w ujęciu komparatystycznym na tle europejskim, współczesne życie literackie i kulturalne, związki literatury i prawa, literatury i nauk społecznych, dydaktyki polonistycznej i jej kontekstów. W zakresie językoznawstwa natomiast dotyczyły językoznawstwa współczesnego oraz historycznego, zwłaszcza problematyki socjolingwistycznej, onomastycznej, etnolingwistycznej, psycholingwistycznej i logopedycznej, a także neurolingwistyki, ko-

gnitywistyki, surdologopedii i audiologii. Pracownicy prowadzą także w mniejszym zakresie badania kulturoznawcze, dotyczące np. kulturowego obrazu kobiet w perspektywie *gender*, antropologii filmu czy komparatystycznych interpretacji kina autorskiego. Zespołowi oceniającemu przedstawiono dokumentację potwierdzającą aktywność naukową pracowników badawczo-dydaktycznych w tych dyscyplinach, również analiza programu kształcenia, w tym efektów kształcenia, potwierdza zgodność prowadzonej dydaktyki z profilem naukowym nauczycieli akademickich. Warto wspomnieć, że w Instytucie realizowane są dwa projekty grantowe stanowiące kontekst badawczy dla prowadzonych na kierunku zajęć: *Stworzenie anglojęzycznej wersji publikacji /Ludowy obraz kobiety – perspektywa inności. Folklor i literatura oraz Rozwój kompetencji studentów logopedii UPH w Siedlcach*. Pierwszy z projektów przełożył się na umiędzynarodowienie procesu kształcenia poprzez ofertę wykładu fakultatywnego w języku angielskim, drugi ma związek z problematyką badawczą i dydaktyczną w zakresie specjalności *język polski z logopedią*. Wieloaspektowość i aktualność aktywności naukowej kadry prowadzącej zajęcia na siedleckiej polonistyce poświadczają także czasopisma naukowe afiliowane przy jednostce, których redaktorami naczelnymi są pracownicy jednostki: kwartalnik humanistyczny „Ogród”, rocznik „Do źródeł”, „Spotkania Humanistyczne”, „Notatnik Multimedialny” oraz punktowany rocznik naukowy „Conversatoria Linguistica”. Co ważne, w czasopismach tych publikują również studenci ocenianego kierunku.

Zakres i problematykę prowadzonych badań, poświadczonych monografiami i artykułami w czasopismach punktowanych opublikowanymi przez pracowników prowadzących zajęcia na kierunku filologia polska, uznać można za zatem za różnorodne i odnoszące się do modułów wskazanych przez jednostkę jako związanych z prowadzonymi badaniami naukowymi. Umożliwiają one tym samym osiągnięcie wszystkich efektów kształcenia i realizację programu studiów, także w zakresie przygotowania i prowadzenia badań na I i II stopniu.

Badania naukowe pracowników reprezentujących różne specjalności w ramach literaturoznawstwa i językoznawstwa znajdują odzwierciedlenie w programie studiów, a ich efekty są wykorzystywane w praktyce dydaktycznej. Przekładają się na treści programowe zajęć, ze szczególnym uwzględnieniem tematów seminariów i wykładów fakultatywnych, pozostających w związku z prowadzonymi przez pracowników tematami badawczymi. Pokazują to np. realizowane przez studentów tematy prac dyplomowych (w dużej mierze skoncentrowane na badaniach logopedycznych) oraz tematy proponowanych studentom do wyboru wykładów monograficznych (np. *Kognitywne metody opisu języka* lub *Od awangardy do postmodernizmu. Strategie innowacyjne w literaturze polskiej XX wieku*). Z drugiej jednak strony, przekładanie własnych badań na pracę dydaktyczną jest w ocenie pracowników badawczo-dydaktycznych ograniczone ze względu na niewielką możliwość prowadzenia seminariów dyplomowych przy tak małej liczbie studentów, a także na relatywnie niski godzinowo udział przedmiotów do wyboru w programie studiów (tylko 30 h wykładu monograficznego na I stopniu). Wzmocnić należałoby także wpływ prowadzonych w Instytucie badań naukowych na koncepcję kształcenia oraz określania i doskonalenia efektów kształcenia – ZO nie przedstawiono żadnych przykładów modyfikacji w tym zakresie, wynikających z rozwoju badań naukowych pracowników.

Wyniki badań naukowych prowadzonych w jednostce znajdują także przełożenie na działalność funkcjonujących na kierunku kół naukowych (Koło Naukowe Polonistów, Naukowe Koło Logopedyczne i Koło Naukowe Osób z Wadą Słuchu *Surditas*), a także w opiece naukowej kadry nad studentami uczestniczącymi w konferencjach i seminariach naukowych w

kraju i za granicą (np. Slavica Iuvenum w Ostrawie w Czechach). Zespół oceniający zapoznał się z listą osiągnięć studentów kierunku – publikacji, konferencji i projektów realizowanych z ostatnich pięciu lat (np. współpraca studentów z czasopismem naukowym „Inskrypcje. Półrocznik” i udział w projekcie grantowym POWR: *Rozwój kompetencji studentów logopedii UPH w Siedlcach*).

1.3 Efekty kształcenia

Obowiązujące na kierunku filologia polska I i II stopnia efekty kształcenia zostały zatwierdzone *Uchwałą nr 28/2012 Senatu UPH z dnia 30 maja 2012 r. w sprawie określenia opisu efektów kształcenia dla kierunków studiów prowadzonych w Uniwersytecie Przyrodniczo-Humanistycznym w Siedlcach*. Efekty te przyporządkowują kierunek do obszaru i dziedziny nauk humanistycznych oraz wskazują na dyscypliny naukowe: literaturoznawstwo, językoznawstwo i kulturoznawstwo. Nie były zmieniane od 2012 r., władze kierunku nie poinformowały również o żadnych planowanych modyfikacjach w tym zakresie.

Na obu stopniach kształcenia sformułowano po 16 efektów w zakresie wiedzy, 18 w zakresie umiejętności i 11 w zakresie kompetencji społecznych. Efekty kierunkowe są spójne z obszarowymi i realizują wszystkie efekty z obszaru nauk humanistycznych odpowiednio dla I i II stopnia o profilu ogólnoakademickim.

Opisy efektów kierunkowych pozostają w zgodzie z trzema wyżej wymienionymi dyscyplinami i zostały powiązane z koncepcją kształcenia na ocenianym kierunku, zapewniając uzyskanie przez studenta wiedzy i umiejętności przede wszystkim z zakresu literaturoznawstwa i językoznawstwa polskiego, w mniejszej zaś mierze z wiedzy o kulturze. Wśród efektów kształcenia uwzględniono także w podstawowym wymiarze efekty związane z pogłębioną wiedzą, umiejętnościami badawczymi oraz kompetencjami niezbędnymi w działalności badawczej w zakresie dyscyplin, w których umiejscowiony jest kierunek: K_U05 „posiada podstawowe umiejętności badawcze pozwalające na stawianie i rozwiązywanie problemów w obrębie dyscyplin nauki, które są przedmiotem studiów na filologii polskiej” na I stopniu oraz K_U05 „umiejętnie zmierza do coraz większej samodzielności w stawianiu i rozwiązywaniu problemów badawczych dyscypliny, którą studiuje” na II stopniu. Odniesienie do efektu obszarowego nauk humanistycznych H1A_U03 „umie samodzielnie zdobywać wiedzę i rozwijać umiejętności badawcze, kierując się wskazówkami opiekuna naukowego” znajduje się także przy efektach kierunkowych I stopnia: K_U03 „potrafi przeprowadzić analizę tekstu z zastosowaniem metod badawczych językoznawstwa, literaturoznawstwa, kulturoznawstwa”, K_U15 „ma umiejętność organizowania biblioteki fachowej do użytku własnego” oraz K_U18 „krytycznie ocenia rynek książki”. Na studiach II stopnia efekty kształcenia podkreślają osiągnięcie przez studentów umiejętności badawczych, nie wskazują jednak na przygotowanie studenta do dalszej edukacji.

Kierunkowe efekty kształcenia umożliwiają uzyskanie wiedzy i umiejętności potrzebnych na rynku pracy – K_W14 na I stopniu: „ma podstawową wiedzę o nowych osiągnięciach w zakresie wybranej specjalizacji dyplomowej” oraz K_W14 na II stopniu: „ma poszerzoną wiedzę o nowych osiągnięciach w zakresie wybranej specjalizacji dyplomowej”. Przedstawiony ZO program studiów zawiera także efekty specjalnościowe, uszczegóławiające wiedzę, umiejętności i kompetencje w odniesieniu do poszczególnych specjalności na obu stopniach, ale – zgodnie z uzyskanymi informacjami – nie zostały one uchwalone przez Senat UPH i

funkcjonują jedynie jako dokument wewnętrzny, dodatkowy. Sformułowane dla poszczególnych specjalności efekty, które przyporządkowano efektom kierunkowym, nie pojawiają się także w sylabusach – efekty dla przedmiotów specjalnościowych i praktyk odniesione zostały wprost do efektów kierunkowych. W niektórych wypadkach poprawność tych odniesień budzi wątpliwości, np. w sylabusie *Praktyki pedagogicznej (logopedycznej w przedszkolu i szkole)* efekt przedmiotowy „student zna specyfikę pracy logopedy w placówkach przedszkolnych i szkolnych” powiązany został z efektem kierunkowym K_W04 „ma podstawową wiedzę o współczesnych tendencjach rozwojowych języka polskiego oraz o jego historycznej zmienności”, a efekt z zakresu umiejętności „student potrafi prowadzić dokumentację postępowania logopedycznego w przypadku stymulacji rozwoju mowy i działań mających na celu profilaktykę wad wymowy” odniesiono do efektu kierunkowego K_U11 „ma umiejętność włączania się w życie kulturalne kraju, nie tylko jako krytyczny odbiorca, ale i animator”.

Efekty kierunkowe uwzględniają także osiągnięcie umiejętności językowych – na I stopniu efekt K_U07 „ma znajomość języka obcego w celach komunikacyjnych na poziomie B2 Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego” oraz na II stopniu K_U07 „ma pogłębioną znajomość języka obcego w celach komunikacyjnych na poziomie B2+ Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego”.

Studenci mają dostęp do opisu zakładanych efektów kształcenia w sylabusach modułów na stronie internetowej instytutu, są też na początku semestru informowani przez prowadzących o efektach przedmiotowych określonych dla poszczególnych zajęć. Sam opis efektów kształcenia należy jednak w wielu wypadkach uznać za niejasny bądź nie dość precyzyjny, sformułowany w sposób zbyt ogólnikowy, potoczny lub stylistycznie niejednoznaczny, nie zawsze umożliwiający weryfikację w zakresie wiedzy, umiejętności lub kompetencji. Poniżej kilka przykładów.

Niejasne jest, na czym polegać ma równoczesna odrębność i spójność dyscyplin wymienionych w opisie efektu kierunkowego na I stopniu K_W06 „ma świadomość metodologicznej odrębności i spójności językoznawstwa, literaturoznawstwa i nauki o kulturze”. Trudna do zmierzenia i weryfikacji jest założona przez efekt K_U01 „wyższa niż przeciętna umiejętność posługiwania się poprawną polszczyzną, przystosowaną do danej sytuacji komunikacyjnej”. Niezrozumiały jest opis efektu K_U02 na II stopniu: student „posiada umiejętność sukcesywnego włączania do swojego słownictwa specjalistycznych terminologicznych obszarów nauki, które poznaje”. Trudno zweryfikować efekt K_U09 mówiący o „nawyku analizowania oficjalnej, słownikowej normy językowej i konfrontowania jej z uzusem językowym Polaków”. Niefortunne logicznie pozostaje sformułowanie K_U12 „umie nawiązywać kontakt językowy z ludźmi o różnej charakterystyce socjolingwistycznej, również osobami niepełnosprawnymi”. Nie spełniają normy stylistycznej prostoty i neutralności także takie opisy, jak: K_K01 „stara się być nosicielem wzorcowej polszczyzny” i K_K05 „jest świadom kulturotwórczej i integracyjnej roli języka narodowego, co nie znaczy, że jest nacjonalistycznym purystą”. Na dużym stopniu ogólności, trudnym do weryfikacji, pozostaje zapis: K_K07 „umie nie tylko mówić, ale i słuchać tego, co ktoś inny ma do powiedzenia”. Do kompetencji społecznych w żadnej mierze nie można zaliczyć efektu na II stopniu K_K07 „dysponuje szczególnym rodzajem słuchu, mianowicie słuchem fonematycznym”.

W opisie efektów sformułowanych dla II stopnia przyjęto zasadę, że pogłębiają one efekty przewidziane dla filologii polskiej na stopniu I. Jednak efekt sformułowany dla studiów

magisterskich K_U03 „potrafi analizować teksty różne pod względem gatunkowym i stylowym, a zwłaszcza teksty artystyczne tworzące literaturę polską” nie stanowi pogłębienia umiejętności założonych dla I stopnia, dla których efekt K_U03 brzmi podobnie: „potrafi przeprowadzić analizę tekstu z zastosowaniem metod badawczych językoznawstwa, literaturoznawstwa, kulturoznawstwa”. Równie niejasna relacja pogłębienia umiejętności zachodzi między „wyższymi” i „szerokimi” umiejętnościami: K_U06 „ma wyższe niż przeciętne umiejętności posługiwania się nowoczesnymi mediami komunikacyjnymi” na II stopniu wobec efektu I stopnia K_U06 „ma szerokie umiejętności komunikacyjne, wykorzystujące różne kanały i techniki”.

Podstawą oceny spójności kierunkowych efektów kształcenia z efektami zdefiniowanymi dla modułów zajęć są sylabusy przedmiotów. Zapisane w nich efekty kształcenia zostały sformułowane na różnym stopniu ogólności, a ich opisy z reguły uszczegółwiają efekty założone dla kierunku, z uwzględnieniem praktyk. Mimo iż sylabusy zawierają odniesienia do efektów kierunkowych, nie zawsze umożliwiają potwierdzenie spójności szczegółowych efektów kształcenia dla modułów z efektami kierunkowymi. Również przedstawiona ZO PKA macierz w porównaniu z dokumentacją sylabusową w niektórych miejscach uwidocznia niespójności, co pokazują poniższe przykłady.

Efekt kierunkowy I stopnia K_W14 „ma podstawową wiedzę o nowych osiągnięciach w zakresie wybranej specjalizacji dyplomowej”, realizowany przede wszystkim przez przedmioty o charakterze specjalnościowym, jest realizowany według macierzy także na przedmiotach: *Historia idei* (efekt przedmiotowy: „student zna i rozumie tok przemian myśli i kultury europejskiej”) i *Leksykologia i leksykografia* (w sylabusie nie ma efektu przedmiotowego, który odsyłałby do wskazanego efektu kierunkowego). Żaden efekt przedmiotowy *Leksykologii i leksykografii* nie przewiduje odniesienia do efektu kierunkowego K_W09 „ma wiedzę o polskiej polityce językowej”, mimo iż taki zapis znalazł się w macierzy. Efekt ten nie jest realizowany na tym przedmiocie, ale ma on – zgodnie z macierzą – pokrycie w przedmiotach specjalnościowych, np. *Podstawy pedagogiki*. Wątpliwości budzi jednak przyporządkowanie do niego w ramach tego przedmiotu efektu „ma wiedzę z zakresu pedagogiki ogólnej, rozróżnia jej dyscypliny i subdyscypliny oraz rozumie ich wpływ na procesy historyczne i cywilizacyjne”. Również *Dydaktyka postępowania logopedycznego* odsyła niefortunnie do efektu kierunkowego zapewniającego „wiedzę o polskiej polityce językowej” poprzez efekt przedmiotowy „zna podstawowy warsztat logopedy pracującego w placówkach oświatowych”. Przedmiot *Pedagogiczne aspekty pracy z uczniem w szkole podstawowej* w ogóle nie zakłada odniesienia do wyżej wymienionego efektu kierunkowego K_W09, mimo iż macierz wskazuje inaczej. *Podstawy dydaktyki* z kolei nie mają w ogóle w sylabusie przypisanych efektów kierunkowych do opisu przedmiotowych. *Emisja głosu* zgodnie z sylabusem realizuje efekt kierunkowy K_W06 „ma świadomość metodologicznej odrębności i spójności językoznawstwa, literaturoznawstwa i nauki o kulturze”, przyporządkowując mu efekt przedmiotowy „posiada wiedzę z zakresu procesów emisyjnych i ich uwarunkowań (korelacje oddychania, fonacji i artykulacji). Zna metody pracy głosem i nad głosem”. Powiązanie to budzi wątpliwości, podobnie jak odniesienie efektu przedmiotowego „potrafi ocenić swoją wymowę, możliwości emisyjne i głos w skali foniatrycznej” do efektu kierunkowego K_U11 „ma umiejętność włączania się w życie kulturalne kraju, nie tylko jako krytyczny odbiorca, ale i animator”. Podobna niespójność pojawia się przy odniesieniu efektu przedmiotowego „ma podstawową umiejętność wykorzystywania charakteru

głosu, jego barwy, nastawienia, rejestru oraz korzystania z rezonatorów” do kierunkowego K_U10 „ma umiejętność prowadzenia dyskusji na tematy kulturowe, korzystając przy tym z argumentów merytorycznych”. Efekt kierunkowy K_U12 „dysponuje umiejętnościami komunikacyjnymi, tworzącymi porozumienie, opartymi na empatii i tolerancji” według macierzy realizowany jest na przedmiotach *Historia literatury polskiej: pozytywizm* oraz *Kultura języka polskiego*. Sylabusy tych przedmiotów nie potwierdzają tego odniesienia. Niejasne jest też, dlaczego efekt kierunkowy z zakresu kompetencji społecznych K_K07 „umie nie tylko mówić, ale i słuchać tego, co ktoś inny ma do powiedzenia” jest przyporządkowany – oprócz *Emisji głosu* – akurat jednemu z przedmiotów historycznoliterackich *Literatura polska lat 1939–1956*. Z kolei efekt przedmiotowy realizowany w ramach literaturoznawczego przedmiotu *Analiza i interpretacja dzieła literackiego* „zna podstawy wybranych metodologii badawczych (m.in. hermeneutykę, semiotykę, dekonstrukcjonizm, strukturalizm, komparatystykę i in.) odsyła do językoznawczych efektów kierunkowych: K_W02 „ma podstawową wiedzę o strukturze języka etnicznego oraz o dyscyplinach naukowych zajmujących się językiem” oraz K_W04 „ma podstawową wiedzę o współczesnych tendencjach rozwojowych języka polskiego oraz o jego historycznej zmienności”. Wątpliwości budzi również powiązanie w ramach tego przedmiotu efektu „umie właściwie analizować i interpretować teksty historyczno- i krytycznoliterackie; potrafi wskazać konteksty intertekstualne (np. kulturowe)” z kierunkowym K_U01 „ma wyższą niż przeciętna umiejętność posługiwania się poprawną polszczyzną, przystosowaną do danej sytuacji komunikacyjnej”.

Zastanawia, dlaczego na II stopniu efekt kierunkowy K_W06 „dysponuje terminologią z zakresu językoznawstwa i literaturoznawstwa; ma refleksję metaterminologiczną” nie jest według macierzy realizowany na przedmiotach metodologicznych: *Warsztat metodologii literaturoznawczej* oraz *Warsztat metodologii językoznawczej*, zaś efekt K_W07 „ma wiedzę metaleksykograficzną” zostaje odniesiony zgodnie z macierzą akurat do przedmiotu *Interpretacja tekstów kultury* – „Student ma poszerzoną wiedzę o tekście, w tym o tekście artystycznym, wiedzę genologiczną i stylistyczną oraz o teoriach i metodologiach interpretacji tekstów kultury”. Efekt kierunkowy K_W15 „ma wiedzę z zakresu ochrony prawa autorskiego oraz świadomość kontekstów etycznych pracy badacza” według macierzy realizowany jest tylko na przedmiocie *Literatura polska po 1989 r.*, nie przewiduje się go zaś na seminarium dyplomowym. Efekt kierunkowy K_U06 „ma wyższe niż przeciętne umiejętności posługiwania się nowoczesnymi mediami komunikacyjnymi” jest zgodnie z macierzą realizowany tylko na seminarium dyplomowym, jedyny dostępny sylabus seminarium (*Seminarium magisterskie logopedyczne*) nie uwzględnia jednak odniesienia do tego efektu kierunkowego. Wątpliwości budzi również uszczegółowienie efektu kierunkowego K_U09 „ma umiejętność i nawyk analizowania oficjalnej, słownikowej normy językowej i konfrontowania jej z uzusem językowym Polaków” na przedmiocie *Interpretacja tekstów kultury* poprzez efekt przedmiotowy „student potrafi odtworzyć i wykorzystać w praktyce strukturalną i semiotyczną strategię analizy tekstu kultury”. Efekt kierunkowy K_U07 „ma pogłębioną znajomość języka obcego w celach komunikacyjnych na poziomie B2+ Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego” powinien być osiągany na lektoracie języka obcego, tymczasem według macierzy jest uwzględniony na przedmiocie *Interpretacja tekstów kultury*. W sylabusie zaś odsyła do niego efekt przedmiotowy K_U13 „posiada umiejętność formułowania opinii krytycznych o wytworach kultury na podstawie wiedzy naukowej oraz doświadczenia i umiejętność prezentacji opracowań krytycz-

nych w różnych formach i różnych mediach”. Z kolei podstawowy dla polonistycznego kształcenia efekt kierunkowy K_U14 „posiada pogłębioną umiejętność tworzenia tekstów użytkowych w języku polskim oraz typowych prac pisemnych w zakresie dyscyplin filologicznych z wykorzystaniem podstawowych ujęć teoretycznych i korzystając z literatury przedmiotu” realizowany jest według macierzy tylko na przedmiocie *Językoznawstwo ogólne i wybrane teorie języka*. Efekt kierunkowy K_K04 „jest animatorem życia kulturalnego w swoim najbliższym otoczeniu” realizowany jest według macierzy tylko na poziomie przedmiotów specjalnościowych. W obrębie specjalności *język polski z logopedią* przypisano mu m.in. przedmiot *Zaburzenia mowy w demencji*, którego sylabus odsyła do efektu kierunkowego poprzez przedmiotowy: „jest przekonany o potrzebie wielospecjalistycznej opieki nad osobami z zaburzeniami mowy i słuchu”. Powyższy efekt kierunkowy K_K04 realizują także przedmioty: *Afazja*, przyporządkowując mu efekt przedmiotowy – „ma świadomość konsekwencji społecznych wynikających z zaburzeń komunikacji w afazji i wykazuje troskę o godność człowieka, który nie mówi”, *Autyzm* – „student jest otwarty na poznawanie nowych wyników badań nad autyzmem i zaburzeniami pokrewnymi” oraz *Dykcja* – „ma świadomość poziomu swojej wiedzy i umiejętności, rozumie potrzebę dalszego kształcenia i samokształcenia w zakresie poprawnej wymowy i ortofonii, dokonuje oceny własnych kompetencji w tym zakresie”. Powiązanie tych efektów z umiejętnością animowania życia kulturalnego nasuwa wątpliwości.

Podobne zastrzeżenia budzi efekt kierunkowy K_K07 „dysponuje szczególnym rodzajem słuchu, mianowicie słuchem fonematycznym”, który realizowany jest według macierzy na przedmiocie literaturoznawczym *Literatura polska po 1989 r.* Sylabus wskazuje na realizację tej „kompetencji” dzięki efektowi przedmiotowemu „potrafi formułować opinie na temat literatury współczesnej i jej wartości artyst.”. Efekt kierunkowy K_K08 „umie nawiązywać kontakt językowy z ludźmi o różnej charakterystyce socjolingwistycznej, również z osobami niepełnosprawnymi” jest realizowany według macierzy na przedmiocie *Praktyczna wiedza o języku polskim*, ale sylabus nie zakłada odniesienia do tego efektu kierunkowego. Ta sama sytuacja dotyczy efektu kierunkowego K_K09 „powinien zapobiegać nadmiernym wpływom obcym na język polski, szczególnie anglojęzycznym”.

Powyższe zestawienia przynoszą przykłady licznych niespójności, jakie zachodzą między zapisami w sylabusach przedmiotów a macierzami sporządzonymi dla kierunku filologia polska. Także odniesienia efektów przedmiotowych do efektów kierunkowych znajdujące się w sylabusach nie zawsze okazują się trafne. Niekonsekwencji tych jest zbyt dużo, by można je traktować jako sporadyczne pomyłki, połączenia między efektami często bywają bowiem arbitralne lub przypadkowe. Wskazana jest z jednej strony dokładna analiza opisu efektów kształcenia, ze szczególnym uwzględnieniem zrozumiałości i precyzyjności sformułowań, z drugiej zaś porównanie odniesień efektów sformułowanych dla przedmiotów do efektów kierunkowych i zsynchronizowanie ich z zapisami w macierzy. Obecna dokumentacja programowa nie pozwala bowiem potwierdzić spójności szczegółowych efektów kształcenia zdefiniowanych dla zajęć tworzących program studiów z efektami kształcenia określonymi dla ocenianego kierunku.

Studenci filologii polskiej UW mogą realizować specjalność nauczycielską na I i II stopniu kształcenia w ramach specjalności *język polski z logopedią*, a od roku akademickiego 2018/19 na specjalności nauczycielskiej na I stopniu zgodnie z Rozporządzeniem MNiSW z dnia 17 stycznia 2012 roku zarówno w zakresie przygotowania psychologiczno-

pedagogicznego, jak i przygotowania dydaktycznego – w odniesieniu do przyjętych efektów kształcenia, treści kształcenia, jak i czasu trwania studiów oraz wymiaru praktyk. Realizację efektów kształcenia zawartych w standardach kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela potwierdzają opisy efektów zawarte w sylabusach przedmiotowych, z uwzględnieniem praktyk.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Realizowana przez jednostkę koncepcja kształcenia związana jest z misją i strategią uczelni, ma jednak charakter zachowawczy, nie w pełni dostosowany do zmieniających się, aktualnych oczekiwań rynku pracy i w sytuacji słabnącego zainteresowania kandydatów filologią polską oraz wobec konkurencyjności nowo utworzonego na Wydziale kierunku *logopedia z audiologią* wymaga gruntownego przemyślenia i przeformułowania. Brak wyrazistej koncepcji kształcenia, współtworzonej i angażującej wszystkich interesariuszy wewnętrznych oraz przedstawicieli środowisk pracodawców stanowi słabą stronę siedleckiej polonistyki. Trzeba jednak zauważyć, że obecne władze Instytutu i kadra prowadząca zajęcia na kierunku są świadomi konieczności namysłu nad planami rozwojowymi, zwłaszcza w zakresie kształtowania oferty specjalnościowej i zapowiadają podjęcie stosownych działań.

Program kształcenia został właściwie przyporządkowany do dziedziny i obszaru nauk humanistycznych. Problematyka i kierunki badań realizowanych w Instytucie są zgodne z zakresem dyscyplin naukowych, z których wywodzi się kierunek i do których odnoszą się efekty kształcenia, z uwzględnieniem zajęć specjalnościowych. Prowadzone przez pracowników badania przekładają się na treści programowe zajęć, kontekst badawczy dla prowadzonych na kierunku zajęć stanowią także realizowane w Instytucie dwa projekty grantowe. Zaangażowanie dydaktyczne kadry w tym zakresie, poświadczone osiągnięciami naukowymi studentów oraz aktywnością kół naukowych, jest mocną stroną ocenianego kierunku, choć koncepcja programu kształcenia daje w praktyce ograniczone możliwości przełożenia badań na tematykę seminariów i wykładów monograficznych ze względu na ich niewielką liczbę.

Efekty kształcenia pozostają w zgodzie z dyscyplinami stanowiącymi podstawę kierunku i zostały powiązane z realizowaną koncepcją kształcenia, zapewniając uzyskanie przez studenta zakładanej wiedzy i umiejętności z zakresu literaturoznawstwa i językoznawstwa, a także kulturoznawstwa oraz przygotowanie do prowadzenia badań na dalszym etapie kształcenia akademickiego. Nie zawsze jednak są one sformułowane w sposób jasny i zrozumiały, uwzględniający specyfikę kierunku i poszczególnych modułów oraz pozwalający na zastosowanie odpowiednich metod weryfikujących stopień ich osiągnięcia. Efekty kształcenia pozostają spójne z efektami obszarowymi, ale macierze poddają w wątpliwość ich realizację w procesie dydaktycznym. Również porównanie efektów kierunkowych i przedmiotowych w poszczególnych wypadkach budzi wątpliwości, a zestawienie macierzy z zapisami w sylabusach przedmiotów ujawnia liczne niespójności w dokumentacji. Niekonsekwencji tych jest zbyt dużo, by można je traktować jako sporadyczne pomyłki, połączenia między efektami często bywają bowiem arbitralne lub przypadkowe. Obecna dokumentacja programowa budzi poważne wątpliwości co do spójności szczegółowych efektów kształcenia zdefiniowanych dla zajęć tworzących program studiów z efektami kształcenia określonymi dla ocenianego kierunku.

W opisie efektów kształcenia dla specjalności nauczycielskiej uwzględniono pełny zakres efektów kształcenia zawartych w standardach kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela, określonych w Rozporządzeniu MNiSW z dnia 17 stycznia 2012 roku, a realizację tych efektów potwierdzają opisy efektów zawarte w sylabusach przedmiotowych.

Dobre praktyki

Brak.

Zalecenia

1. Konieczne jest sformułowanie nowej koncepcji rozwoju siedleckiej polonistyki na najbliższe lata w ścisłym związku z analizą kompetencji kadry naukowo-dydaktycznej oraz potrzeb rynku pracy. Możliwe to będzie dzięki utworzeniu stabilnej kadrowo rady programowej kierunku oraz ścisłym kontaktom i konsultacjom z przedstawicielami pracodawców. Warto sformułować cele strategiczne i plan rozwoju kierunku na poziomie Instytutu lub Wydziału, który wpisywałby się w misję i strategię uczelni. Przy wypracowywaniu własnego, specyficznego dla siedleckiego kierunku profilu kształcenia należy także wziąć pod uwagę wzory krajowe i międzynarodowe.
2. Należy dokonać przeglądu opisu kierunkowych efektów kształcenia pod kątem jasności i precyzyjności zawartych w nich sformułowań, a także dopracować je stylistycznie. Wskazane byłoby napisanie ich na nowo, w powiązaniu do powstającej równolegle, zreformowanej koncepcji kształcenia. Zanim to nastąpi, już teraz konieczna jest gruntowna analiza odniesień efektów przedmiotowych zawartych w sylabusach do efektów kierunkowych, usunięcie pomyłek i niekonsekwencji, uporządkowanie dokumentacji programowej kierunku, by opis efektów kierunkowych, zapisy w sylabusach i macierzy pozostawały wobec siebie spójne i poświadczały realizację wszystkich efektów dla kierunku filologia polska.

Kryterium 2. Program kształcenia oraz możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia

- 2.1. Program i plan studiów - dobór treści i metod kształcenia
- 2.2. Skuteczność osiągania zakładanych efektów kształcenia
- 2.3. Rekrutacja kandydatów, zaliczanie etapów studiów, dyplomowanie, uznawanie efektów kształcenia oraz potwierdzanie efektów uczenia się

2.1 Program i plan studiów - dobór treści i metod kształcenia

Program i plan studiów sformułowany dla kierunku *filologia polska* umożliwia realizację treści programowych na obu stopniach i jest dostosowany do założonych efektów kierunkowych. Studia licencjackie trwają 6 semestrów, a magisterskie 4 semestry i obejmują przedmioty filologiczne wspólne dla wszystkich specjalności (moduł kształcenia kierunkowego), moduł kształcenia ogólnego (zawierający wychowanie fizyczne, przedmioty do wyboru z nauk społecznych, przedmiot ogólnouczelniany oraz lektoraty) oraz osobne bloki przedmiotów specjalnościowych (moduł kształcenia specjalnościowego). Na I stopniu student uzyskuje w sumie 180 punktów ECTS, a na II stopniu 120 ECTS z uwzględnieniem wszystkich trzech modułów,

zaś łączny wymiar godzinowy zajęć wynosi 1815–2040 godzin na studiach I stopnia oraz 810–975 godzin na studiach II stopnia (w zależności od specjalności). Student dokonuje wyboru specjalności na początku I semestru studiów na obu stopniach kształcenia. Podczas spotkania z ZO PKA studenci studiów I i II stopnia wypowiedzieli się pozytywnie na temat realizowanego programu studiów.

Treści programowe rozłożone zostały w czasie trwania studiów w sposób równomierny, a moduły zajęć generalnie wyodrębniono we właściwy sposób, dostosowany do specyfiki kształcenia polonistycznego. Kolejność przedmiotów w planie studiów jest merytorycznie uzasadniona, także w wypadku specjalności nauczycielskiej. Zastrzeżenia budzi jednak blok przedmiotów historycznoliterackich, w którym na I stopniu omawianie literatury polskiej kończy się na roku 1956 – absolwent studiów licencjackich nie ma zatem żadnej wiedzy o literaturze drugiej połowy XX wieku i najnowszej. Z kolei absolwent II stopnia, zyskujący po dwuletnim kształceniu tytuł zawodowy magistra filologii polskiej, może mieć – jeśli nie ukończył polonistycznych studiów I stopnia – jedynie szkolną wiedzę o literaturze polskiej przed rokiem 1956, ponieważ plan studiów II stopnia nie przewiduje przedmiotów historycznoliterackich z tego zakresu. Plan studiów magisterskich przewiduje jedynie 90 h przedmiotów historycznoliterackich. Dowartościowane zostają za to przedmioty teoretycznoliterackie na obu stopniach, przy czym podział poetyki na osobne przedmioty w wymiarze ćwiczeń po 15 h (*Wersyfikacja i stylistyka literacka*, *Morfologia dzieła literackiego*, *Genologia literacka*) wydaje się niepotrzebnym rozdrobnieniem.

Obowiązujący na ocenianym kierunku system ECTS funkcjonuje zgodnie z przepisami prawa, a liczba punktów przypisywana poszczególnym zajęciom generalnie nie budzi zastrzeżeń, pozwalając na opanowanie treści programowych. Liczba punktów ECTS przypisanych danemu przedmiotowi odzwierciedla nakład pracy studenta związany z uzyskaniem założonych dla tego przedmiotu efektów kształcenia. Choć wszystkim przedmiotom przewidzianym w programie kształcenia na kierunku filologia polska przyporządkowano punkty ECTS, to jednak dystrybucja punktów w poszczególnych semestrach w ramach jednego przedmiotu budzi w pojedynczych wypadkach wątpliwości. Zaliczenie przedmiotu w semestrze odbywa się bowiem bez przypisania mu odpowiedniej liczby punktów, odzwierciedlającej nakład pracy przewidziany w sylabusie. Dotyczy to *Seminarium dyplomowego* na I stopniu, które odbywa się w V semestrze w wymiarze 30 h bez przypisania punktów ECTS – student uzyskuje natomiast 10 ECTS za kolejne 30 h pracy w VI semestrze. Podobna sytuacja dotyczy *Seminarium dyplomowego* na II stopniu – student zalicza II i III semestr po 30 h bez ECTS, a całą sumę punktów przyznaje się mu dopiero w IV semestrze: 20 ECTS za 30 h. Podobna sytuacja pojawia się na przedmiotach: *Dydaktyka języka polskiego w szkole podstawowej* na specjalności nauczycielskiej na I stopniu (45 h w III semestrze bez ECTS) oraz *Redakcja i korekta naukowa i techniczna* (specjalność komunikacja społeczna i praca wydawnicza) na II stopniu (w II semestrze 45 h bez ECTS). Zwłaszcza te przedmioty, których kurs kończy się w semestrze zamykającym rok akademicki, pozostają bez możliwości ewaluacji wyrażonej uzyskanymi punktami, co przeczy zasadom odzwierciedlania za pomocą punktacji ECTS nakładu pracy studenta.

Zostały spełnione wymagania określone w Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 26 września 2016 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów, dotyczące liczby punktów przypisanych przedmiotom powiązanym z prowadzonymi na Wydziale badaniami naukowymi – na studiach obu stopni przekracza ona 50% ogólnej liczby pkt. ECTS.

Również liczba ECTS przypisana modułom realizowanym na specjalności nauczycielskiej, a także formy tych zajęć oraz ich sekwencja odpowiadają wymaganiom opisanym w standardach kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela.

Przewidziane w programie studiów formy dydaktyczne (wykłady, ćwiczenia, ćwiczenia laboratoryjne, seminaria i praktyki) uwzględniają specyfikę poszczególnych przedmiotów i zapewniają studentom osiągnięcie założonych efektów kształcenia, także w zakresie pogłębionej wiedzy, umiejętności prowadzenia badań oraz kompetencji społecznych niezbędnych w działalności badawczej. W planie zajęć filologii polskiej przeważają ćwiczenia audytoryjne i laboratoryjne, wspierające aktywizację studentów w procesie uczenia się, co pozytywnie ocenili studenci podczas spotkania z ZO PKA, uważając obowiązujące formy kształcenia za właściwe i dostosowane do specyfiki kierunku. ZO zasadniczo podziela tę opinię z zastrzeżeniem dotyczącym relatywnie wysokiego udziału wykładów (ok. 40% wszystkich zajęć) w porównaniu z zajęciami aktywizującymi studentów. Na specjalności język *polski z logopedią* na I stopniu wykłady zyskują nawet przewagę wobec ćwiczeń: w relacji 390 h do 375 h. Na II stopniu formę wykładu mają wszystkie przedmioty do wyboru (90 h) oraz 225 h przedmiotów kierunkowych, a niewiele więcej, bo 330 h odbywa się w formie ćwiczeń. Władze Instytutu twierdzą, że sprzyja to skuteczniejszemu osiągnięciu zakładanych efektów kształcenia, warto jednak rozważyć zmniejszenie tej proporcji na korzyść zajęć wymagających od studentów aktywnego udziału i większego ich zaangażowania.

Programy studiów na ocenianym kierunku uwzględniają moduły zajęć podlegające wyborowi przez studenta w wymiarze nie mniejszym niż 30% liczby punktów ECTS wymaganej do osiągnięcia kwalifikacji odpowiadających poziomowi kształcenia na ocenianym kierunku. Zajęcia do wyboru na obu stopniach stanowią ok 35% całej oferty. W ich skład wchodzi oprócz specjalności: na I stopniu dwa przedmioty z nauk społecznych i przedmiot ogólnouczelniany, jeden wykład monograficzny oraz jeden historycznoliteracki przedmiot, w którym studenci wybierają zajęcia w języku polskim lub angielskim (*Wybrane zagadnienia z literatury powszechnej* lub *Women's Studies i Polish Literature*); na II stopniu dwa przedmioty z obszaru nauk społecznych i przedmiot ogólnouczelniany oraz jeden językoznawczy przedmiot do wyboru (polsko- lub angielskojęzyczny): *Praktyczna wiedza o języku polskim* lub *Ontogenesis of language*. W praktyce ten wybór jest pozorny, bo przedmiot w języku angielskim od lat nie jest realizowany, zgodnie z informacją władz kierunku ze względu na brak zainteresowania studentów, którzy jednak na spotkaniu z ZO stwierdzili, że o możliwości takiego wyboru nie słyszeli. Oba (polsko-i angielskojęzyczny) przedmioty do wyboru na studiach I stopnia mają charakter historycznoliteracki, na studiach II stopnia – językoznawczy. Wybierany spośród dwóch propozycji fakultatywny wykład monograficzny pojawia się tylko w programie studiów I stopnia; Biorąc pod uwagę, że wybór specjalności nie zawsze bywa zgodny z oczekiwaniami studenta ze względu na niewielką liczebność roczników (na I roku I stopnia wszyscy studenci zostali przypisani do specjalności nauczycielskiej), elastyczne kształtowanie własnej ścieżki naukowej wydaje się ograniczone, a polonistycznie lub kontekstowo nakierowana oferta fakultetów wspierających kształcenie kierunkowe jest doprawdy niewielka (na I stopniu 30 h wykładu fakultatywnego – wybór spośród dwóch możliwości), dlatego warto przemyśleć zwiększenie i urealnienie wyboru przedmiotów fakultatywnych.

Wielkość grup zajęciowych ze względu na niewielki nabór wynosi od kilku do kilkunastu osób na danym roku, sprzyjając tym samym indywidualizacji pracy i aktywizacji studen-

tów. Grupy specjalnościowe mogą liczyć nawet kilka osób (obecnie na II roku I stopnia specjalność *język polski z logopedią* realizuje 10 studentów, a *komunikację społeczną i pracę wydawniczą* – 3, na I roku II stopnia *język polski z logopedią* to 6 osób, *komunikacja społeczna i praca wydawnicza* – 5). Studenci mają także możliwość swobodnego wyboru spośród oferowanej im listy seminariów dyplomowych, natomiast wybór specjalności, jak dotąd realny na wyższych rocznikach, w bieżącym roku akademickim na I stopniu okazał się niemożliwy – wszyscy studenci realizują specjalność nauczycielską. Studenci na spotkaniu z ZO pozytywnie ocenili liczebność grup zajęciowych z wyjątkiem lektoratów z języka obcego. Ze względu na małą liczbę osób w grupach ćwiczeniowych możliwe jest indywidualne podejście prowadzących do studentów, jednak podczas zajęć z języków obcych grupy zajęciowe liczą ok. 20 osób, co w znacznym stopniu utrudnia osiąganie zakładanych efektów kształcenia.

Praktyki zawodowe studentów filologii polskiej są integralną częścią programu kształcenia na wszystkich specjalnościach z wyjątkiem specjalności *komunikacja społeczna i praca wydawnicza* na II stopniu. Organizowane są one zgodnie z wytycznymi zawartymi w *Zarządzeniu Rektora UPH nr 69/2014 z dn. 8 września 2014 r.* (z uwzględnieniem zmian wprowadzonych przez *Zarządzenie Rektora UPH nr 84/2017 z dn. 22 września 2017 roku*). Formy, organizację, przebieg i dokumentację praktyk oraz warunki jej odbywania i zaliczenia określa *Program nauczycielskich praktyk przedmiotowych z języka polskiego na studiach I i II stopnia* oraz *Regulamin nauczycielskich praktyk przedmiotowych z języka polskiego na studiach I i II stopnia*.

Praktyki zawodowe nauczycielskie są realizowane zgodnie ze standardami kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela z 17 stycznia 2012 roku, stanowiąc integralną część modułu 3. *Przygotowanie w zakresie dydaktycznym*. Na studiach I stopnia studenci odbywają łącznie 150 h praktyk zawodowych, w tym 30 h praktyki nauczycielskiej psychologiczno-pedagogicznej przygotowującej do pracy opiekuńczo-wychowawczej nauczyciela w szkole podstawowej oraz 120 h praktyki nauczycielskiej dydaktycznej przygotowującej do nauczania przedmiotu język polski w szkole podstawowej. Praktyka nauczycielska psychologiczno-pedagogiczna jest realizowana w szkole podstawowej i zaliczana w semestrze III, praktyka nauczycielska dydaktyczna z języka polskiego natomiast w semestrze IV i V semestrze w wymiarze 2 x 60 h i zaliczana w semestrze V.

Na studiach II stopnia studenci odbywają łącznie 150 h praktyk zawodowych, w tym 30 h praktyki nauczycielskiej psychologiczno-pedagogicznej przygotowującej do pracy opiekuńczo-wychowawczej nauczyciela w gimnazjum, szkole ponadgimnazjalnej i w zreformowanej szkole ponadpodstawowej oraz 120 h praktyki nauczycielskiej dydaktycznej przygotowującej do nauczania przedmiotu język polski w gimnazjum, w szkole ponadgimnazjalnej i ponadpodstawowej. Praktyka nauczycielska psychologiczno-pedagogiczna jest realizowana w gimnazjum lub w szkole ponadgimnazjalnej i zaliczana w semestrze II, praktyka nauczycielska dydaktyczna z języka polskiego – w wymiarze 60 h w gimnazjum (po wprowadzeniu reformy – także klasie 7 i 8 szkoły podstawowej) i zaliczana w semestrze III, oraz – w wymiarze 60 h w szkole ponadgimnazjalnej, zaliczana w semestrze IV.

Studenci obu stopni odbywają praktyki w szkołach podstawowych i średnich wybieranych w porozumieniu z uczelnianym opiekunem praktyk. Opiekunami praktyk są doświadczeni wychowawcy i nauczyciele języka polskiego (ze stopniem awansu nauczyciela mianowanego

lub dyplomowanego). Program i treści praktyk zawarte są w uczelnianym regulaminie i programie praktyk nauczycielskich dydaktycznych.

Aby uzyskać przygotowanie pedagogiczne i kwalifikacje do wykonywania zawodu logopedy, studenci realizują na uczelni zajęcia z zakresu przygotowania psychologiczno-pedagogicznego i dydaktycznego oraz odbywają praktyki zawodowe. W ich ramach hospitują, a także przeprowadzają zajęcia. Wyniki swojej pracy zapisują w postaci konspektów odtwórczych i twórczych, które umieszczają w dzienniku praktyki. Dodatkowo zapoznają się ze specyfiką pracy logopedy, pedagoga szkolnego, psychologa, zespołu dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Na studiach I stopnia studenci odbywają praktyki w wybranych przez siebie przedszkolach, szkołach podstawowych (60 godzin po sem. IV) i poradniach psychologiczno-pedagogicznych (20 godzin po V sem.) z Siedlec i regionu. Studenci II stopnia odbywają praktyki w wybranych przez siebie ośrodkach logopedycznych przy placówkach oświatowo-wychowawczych i służby zdrowia (30 godzin po sem. III). Praktyki odbywają się w pełni wyposażonych i dostosowanych do ich realizacji gabinetach logopedycznych w jednostkach oświatowych, ośrodkach szkolno-wychowawczych, prywatnych gabinetach logopedycznych, ośrodkach terapeutycznych przy placówkach służby zdrowia i poradniach psychologiczno-pedagogicznych.

Na specjalności komunikacja społeczna i praca wydawnicza obowiązuje *Regulamin praktyk studenckich na kierunku filologia polska, specjalność komunikacja społeczna i praca wydawnicza dla studentów I stopnia studiów stacjonarnych w Instytucie Polonistyki i Neofilologii UPH w Siedlcach*. Praktyki przewidziane są w wymiarze 160 godzin (4 tygodnie) po IV semestrze i realizowane w wydawnictwach, firmach poligraficznych, agencjach reklamowych, redakcjach prasowych, rozgłośniach radiowych, stacjach telewizyjnych oraz innych mediach elektronicznych. Jak stanowi zapis w regulaminie: „w szczególnych przypadkach z obowiązku odbywania praktyki student może być zwolniony, za zgodą Dyrektora Instytutu Polonistyki i Neofilologii UPH, gdy udokumentuje nabyte wcześniej doświadczenie zawodowe”. Na spotkaniu ZO z opiekunami praktyk stwierdzono jednak, że nie ma takiej realnej możliwości; zapis regulaminowy warto byłoby zatem urealnić, zastępując jednocześnie formułę zwolnienia zapisem o zaliczeniu praktyk na podstawie osiągniętych efektów kształcenia. Dziwi również fakt, że na II stopniu program specjalności *komunikacja społeczna i praca wydawnicza* nie przewiduje praktyk, co nie współgra z praktycznym charakterem kształcenia specjalnościowego. Niejasna pozostaje również relacja między I i II stopniem tej specjalności, której przedmioty częściowo powtarzają, a częściowo rozszerzają nabyte na I stopniu umiejętności. Jak deklaruje opiekun specjalności, prowadzący zajęcia starają się elastycznie dostosowywać do sytuacji, gdy studentami na II stopniu nie zawsze są absolwenci tej specjalności na I stopniu. Wskazane byłoby poszerzenie *komunikacji społecznej i pracy wydawniczej* II stopnia o praktyki oraz prze-myślenie relacji między programem kształcenia specjalnościowego na obu stopniach.

ZO zapoznał się z wykazem szkół, w których studenci odbywają praktykę przedmiotowo-metodyczną z języka polskiego, a także z wykazem miejsc, gdzie odbywają się praktyki logopedyczne. Studenci sami wybierają miejsce, w którym chcą zrealizować praktykę logopedyczną, pod warunkiem zgodności jej przebiegu z regulaminem praktyki. W razie trudności ze znalezieniem odpowiedniej instytucji uczelniany opiekun praktyki wskazuje studentowi miejsce praktyki. ZO przedstawiono listę miejsc, w których studenci realizują praktyki zawodowe. Zarówno dobór miejsc praktyk, jak ich wymiar i termin realizacji uznać należy za właściwy, a

w odniesieniu do specjalności nauczycielskiej i logopedycznej zgodny z właściwymi standardami kształcenia.

Studenci pozytywnie ocenili obowiązujący na kierunku harmonogram zajęć, do którego oceny przychyliła się także ZO. Zwrócili jednak uwagę, że jest on udostępniany zbyt późno w stosunku do początku semestru, a także wskazali, iż niektóre z zajęć uwzględnionych w harmonogramie semestru zimowego 2018/2019 dotąd się nie rozpoczęły. Niedogodnością zauważoną przez nauczycieli akademickich jest z kolei 15-godzinny wymiar zajęć, które odbywają się w dwóch naprzemiennych cyklach tygodniowych, co może dezorientować studentów. Na ocenianym kierunku nie korzysta się z technik kształcenia na odległość.

Szacowany czas pracy studentów, mierzony liczbą punktów ECTS, umożliwia realizację treści programowych na obu stopniach i jest dostosowany do efektów założonych dla filologii polskiej. Sylabusy zawierają informację o przewidzianym nakładzie pracy, przewidując jej podział na trzy kategorie: udział w ćwiczeniach (godziny kontaktowe), samodzielne przygotowanie studenta do zajęć oraz godziny nauki związanej z uzyskaniem zaliczenia bądź zdania egzaminu. Planowanie nakładu pracy niezbędnego do osiągnięcia efektów kształcenia i realizacji treści kształcenia dla danego modułu budzi jednak w pojedynczych wypadkach wątpliwości. *Fonetyka i fonologia współczesnego języka polskiego* wyceniona na 4 ECTS zakłada obciążenie studenta pracą w wymiarze jedynie 65 h, w tym aż 7 h to godziny konsultacji. Na samodzielne przygotowanie się do ćwiczeń przewidziano sumarycznie tylko 3 h, przygotowanie do dwóch kolokwii i egzaminu wyceniono zaś na 10 h pracy studenta, co wydaje się mało realne. Wątpliwości budzi pojawiająca się przy wielu przedmiotach wysoka liczba godzin konsultacji – 10 h konsultacji przewidują np. przedmioty *Historia literatury polskiej: literatura dawna – oświecenie*, *Literatura polska w latach 1956-1989*, *Teoria literatury*, *Warsztat metodologii literaturoznawczej*, *Nauka o kulturze* aż 15 h, a *Literatura dla dzieci i młodzieży* – 20 h. Nie wydaje się możliwe, by każdy student przeznaczał przeciętnie tak wysoką liczbę godzin na indywidualne konsultacje z prowadzącym zajęcia. Pojedyncze przedmioty zakładają także nieadekwatną liczbę tekstów do przygotowania na zajęcia i zaliczenie, której opanowanie wydaje się trudne przy przypisanej do danych zajęć liczbie punktów. Ponad 30 lektur obowiązkowych przewiduje *Historia literatury polskiej: pozytywizm* przy jednoczesnym oszacowaniu nakładu pracy studenta na 20 h. Podobnie niewystarczające może być 10 h na przygotowanie 12 lektur teoretycznoliterackich na *Wstępie do literaturoznawstwa* (szczególnie trudnych do przyswojenia przez studenta na I roku I stopnia).

Podstawą oceny zgodności treści programowych z zakładanymi efektami kształcenia są sylabusy przedmiotów, które potwierdzają realizację efektów kierunkowych w formie opisowej, na różnym stopniu ogólności prezentując treści programowe, z podziałem na wykłady i ćwiczenia. Dotyczy to także kształcenia językowego oraz praktyk zawodowych. Również treści programowe sformułowane dla specjalności nauczycielskiej są zgodne z ramowymi, opisanymi w standardach kształcenia dla zawodu nauczyciela.

Generalnie w pozytywny sposób należy ocenić kompleksowość, różnorodność i – z [pewnymi wyjątkami] - aktualność treści programowych, które pozwalają studentom osiągnąć wszystkie efekty kształcenia założone dla ocenianego kierunku. Są one powiązane z efektami przedmiotowymi i potwierdzają aktualny stan badań w danej dyscyplinie nauki związanej z ocenianym kierunkiem, dotyczy to także przedmiotów specjalnościowych. Treści programowe realizowane na ocenianym kierunku są powiązane z prowadzonymi w Instytucie badaniami

naukowymi oraz uwzględniają najnowszy stan badań z zakresu literaturoznawstwa i językoznawstwa z zastrzeżeniem dotyczącym przedmiotów historycznoliterackich (na I stopniu do 1956 r., na II stopniu – od 1956 r.) oraz przedmiotów teoretycznoliterackich, które nie uwzględniają najnowszych nurtów metodologicznych po przełomie poststrukturalistycznym. Studenci siedleckiej polonistyki nie mają możliwości zapoznania się z najnowszymi teoriami, kończąc edukację w tym zakresie co najwyżej na dekonstrukcji. Przedmiotom teoretycznoliterackim nierzadko towarzyszy w przeważającej mierze starsza literatura przedmiotu, z lat 60. i 70., a pewne treści programowe, dotyczące zwłaszcza strukturalizmu i semiotyki, powtarzają się na licznych przedmiotach o podobnej tematyce: *Wstęp do literaturoznawstwa*, *Analiza i interpretacja dzieła literackiego* oraz na przedmiotach z zakresu poetyki.

Do prowadzenia badań na ocenianym kierunku przygotowują treści realizowane na seminariach dyplomowych oraz w ramach wskazanych przez jednostkę modułów związanych z prowadzonymi badaniami. Pisemna forma prac dyplomowych, ich tematyka i metodyka prowadzenia są zgodne z koncepcją i efektami dla kształcenia filologicznego na profilu ogólnoakademickim, ze szczególnym uwzględnieniem charakteru badań logopedycznych prowadzonych w Instytucie. Seminaria dyplomowe zapewniają na studiach licencjackich nabycie podstawowych umiejętności badawczych, a na magisterskich – udział studenta w prowadzeniu badań w zakresie językoznawstwa lub literaturoznawstwa. Studenci są również włączani w prowadzone na Wydziale badania poprzez działalność w kołach naukowych, biorą udział w konferencjach, projektach grantowych, publikują artykuły naukowe.

Program studiów dostosowany jest do warunków określonych w standardach kształcenia przygotowujących do wykonywania zawodu nauczyciela i oferuje studentom wiedzę w zakresie metodyki na poszczególnych etapach edukacyjnych, psychologii rozwojowej dzieci i młodzieży, studenci zapoznają się także z systemem szkolnictwa i prawem oświatowym. Studenci filologii polskiej mogą uzyskać kwalifikacje do nauczania języka polskiego również w ramach specjalności *język polski z logopedią*, której program obejmuje przedmioty z zakresu specjalności nauczycielskiej.

Programowe treści kształcenia uwzględniają również konieczność uzyskania przez studentów studiów I stopnia poziomu B2 z zakresu nowożytnego języka obcego (lektoraty w wymiarze 120 h) i poziomu B2+ na studiach II stopnia (język obcy specjalistyczny w wymiarze 30 h). Studenci na podstawie świadectwa dojrzałości są kwalifikowani do nauki języka obcego w semestrze II i III po 60 h w każdym – nie wybierają języka, lecz są przypisywani do jednego spośród trzech lektoratów: języka angielskiego, rosyjskiego lub niemieckiego. Jak jednak potwierdzili studenci podczas spotkania z ZO PKA, mają oni możliwość zmiany lektoratu w trakcie roku akademickiego. Na II stopniu studenci kontynuują naukę języka w zakresie języka specjalistycznego (kwalifikacja odbywa się na podstawie suplementu), realizując 30 h w semestrze II – studenci pozytywnie wypowiedzieli się na temat językowego kształcenia specjalistycznego.

Stosowane na ocenianym kierunku metody kształcenia uwzględniają samodzielne uczenie się studentów, aktywizujące formy pracy oraz umożliwiają osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia, w przypadku studentów studiów I stopnia – przygotowanie do prowadzenia badań, zaś studentom studiów II stopnia – udział w prowadzeniu badań poprzez przygotowanie pracy dyplomowej w trakcie seminariów dyplomowych. Wśród deklarowanych metod pojawiają się: tradycyjny wykład (z elementami wykładu konwersatoryjnego), dyskusja obserwowana,

pokaz, ćwiczenia praktyczne, drama, klasyczna metoda problemowa, metoda projektowa, metody aktywne (symulacja, zadania problemowe), metoda projektowa, samoocena. Zapisy w sylabusach przewidują najczęściej wykład oraz ćwiczenia wspomagane technikami multimedialnymi (prezentacje), pracę z tekstem, heurystę. *Warsztat literaturoznawczy* mimo nazwy wskazującej na praktyczny charakter przedmiotu nie różni się pod względem metod od zwykłych ćwiczeń, jako metodę podano tu „rekonstrukcji wewnętrznej, filologiczną, podającą, heurystyczną”. Bardziej praktyczny charakter mają metody stosowane na zajęciach specjalnościowych, np. specjalność *język polski z logopedią* korzysta z ćwiczeń prowadzonych z zastosowaniem prezentacji ortofonicznych, multimedialnych, praktycznych ćwiczeń technik mówienia i emisji głosu. Czasem metody określone zostają na dużym stopniu ogólności, np. *Laboratorium kreacji książki zakłada* jako metodę dydaktyczną „pracę przy komputerze”, a *Praktyczna stylistyka, ortografia i interpunkcja* przewiduje „pracę z różnymi typami tekstów”.

Studenci potwierdzili na spotkaniu z ZO, że stosowane na zajęciach metody kształcenia sprzyjają zdobywaniu wiedzy i umiejętności oraz motywują ich do udziału w procesie uczenia się. Otrzymują oni od nauczycieli akademickich materiały dydaktyczne przydatne w procesie uczenia się, prowadzący udostępniają prezentacje i skrypty drogą elektroniczną, przekazują również wskazówki dotyczące dodatkowej literatury, pomocnej w osiągnięciu zakładanych efektów kształcenia.

Indywidualizacji procesu kształcenia sprzyja niewielka liczebność grup, metody kształcenia są zaś w poszczególnych wypadkach dostosowywane do potrzeb studentów z niepełnosprawnością, których wspiera Centrum Kształcenia i Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych UPH. Wsparcie dla osób z niepełnosprawnością obejmuje opiekę psychologiczną i pedagogiczną, udział tłumaczy języka migowego w zajęciach, pomoc asystentów, a także transport na zajęcia, bezpłatne usługi ksero, możliwość wypożyczenia specjalistycznego sprzętu oraz przygotowania i wydrukowania w powiększeniu materiałów na zajęcia. Studenci z dysfunkcjami słuchu oraz z innymi trudnościami w komunikacji mogą także uczestniczyć dodatkowo lub zamiennie w zajęciach specjalistycznych z języka angielskiego, lektoracie języka polskiego (studenci z niepełnosprawnością słuchu), terapii logopedycznej (dla chętnych studentów mających trudności w komunikacji językowej) oraz wychowaniu fizycznym.

Studenci mają też możliwość korzystania z indywidualnego programu studiów przy średniej ocen co najmniej 4,5 oraz indywidualnej organizacji studiów, np. ze względu na niepełnosprawność, zaangażowanie w działalność społeczną na rzecz środowiska akademickiego oraz lokalnego lub trudną sytuację życiową. Podczas spotkania z ZO PKA studenci wskazali, że ze względu na brak kadry prowadzącej zajęcia z dwóch przedmiotów nie są jednak w stanie skompletować dokumentacji wymaganej do złożenia wniosku o przyznanie IOS.

2.2 Skuteczność osiągania zakładanych efektów kształcenia

Na ocenianym kierunku obowiązują zasady sprawdzania i oceniania stopnia osiągania efektów kształcenia sformułowane w *Zarządzeniu Rektora UPH nr 72/2017 z dnia 27 lipca 2017 r. w sprawie ustalenia zasad monitorowania i weryfikacji osiągania zamierzonych efektów kształcenia*. Wśród metod weryfikacji efektów kształcenia na kierunku filologia polska, umożliwiających bieżącą ocenę stopnia realizacji zakładanych efektów kształcenia oraz ich końcową ewaluację znajdują się: egzaminy ustne i pisemne, kolokwia, opisy studium przypadku, prace oraz prezentacje multimedialne, prezentacje prowadzonych zajęć praktycznych na podstawie o

przygotowanych scenariuszy, udział w dyskusjach w obszarach problemowych, zadania praktyczne. Stosowany system weryfikacji wspomaga efektywność procesu uczenia się studentów, również w zakresie przedmiotów obejmujących przygotowanie i udział w badaniach (praca dyplomowa), a także praktyki zawodowe (dziennik praktyk, arkusz praktyki, karta oceny) i zajęcia z języka obcego (zaliczenie z oceną). Metody te umożliwiają sprawdzenie i ocenę stopnia osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych na każdym etapie kształcenia w odniesieniu do wszystkich typów zajęć, jednocześnie wspomagając studentów w samodzielnym procesie uczenia się. Praca własna studentów weryfikowana jest m.in. za pomocą prac pisemnych i prezentacji, przygotowywanych przez studenta, pisemnych sprawdzianów i kolokwium, a także w trakcie bieżącej oceny podczas zajęć.

Sposoby weryfikacji efektów kształcenia osiąganych przez studenta zostały określone dla każdego przedmiotu w sylabusie udostępnianym na stronie Instytutu, są także przekazywane studentom na początku kursu zajęć. Proponowany w nich system weryfikacji zakładanych efektów kształcenia uznać należy za transparentny i umożliwiający obiektywną ocenę osiągnięć studentów, przy zachowaniu umiarkowanej różnorodności metod. Zastrzeżenie dotyczące zbyt ogólności i zestandaryzowania niektórych zapisów określających metody sprawdzania i oceny w dokumentacji programowej. Sylabusy przedmiotów korzystają najczęściej z ograniczonego repertuaru metod sprawdzania osiągnięcia efektów kształcenia. W sylabusach ujęte one zostały z reguły w powtarzający się, standardowy zapis: „Wszystkie efekty sprawdzane będą podczas zaliczenia na ocenę, które obejmuje całość materiału”, „Efekty sprawdzane będą podczas kolokwium na ostatnich zajęciach, ale również w ich trakcie”, „Efekty kształcenia sprawdzane będą ustnie na bieżąco podczas ćwiczeń i na kolokwium zaliczeniowym pisemnym oraz ostatecznie na egzaminie ustnym”, „Efekty kształcenia w zakresie wiedzy i umiejętności sprawdzane będą na ćwiczeniach i zaliczeniu końcowym”. Na podstawie tych zapisów trudno ocenić specyficzność i różnorodność metod sprawdzania zakładanych efektów przedmiotowych.

Ocenę trafności i różnorodności wykorzystywanych narzędzi umożliwił natomiast przegląd wybranych losowo prac przejściowych, obejmujących zróżnicowane formy prac pisemnych z przedmiotów kierunkowych i specjalnościowych. Ich ogólna ocena jest pozytywna: sprawdzają one efekty kształcenia z zakresu wiedzy i umiejętności, są powiązane z charakterem przedmiotu, weryfikują założone dla niego efekty kształcenia. W większości wypadków zostały poprawnie zweryfikowane i ocenione, ale zdarzały się prace niesprawdzone, w których brakowało oceny lub recenzji pracy, pozwalającej na przekazanie studentowi informacji zwrotnej od nauczyciela. Prace są archiwizowane przez pracowników – te przedstawione do wglądu ZO były w przeważającej mierze nieuporządkowane i z reguły nieopisane.

Generalnie zatem opisane metody sprawdzania i oceniania w większości wypadków uznać należy za różnorodne, adekwatne do zakładanych efektów i umożliwiające skuteczne sprawdzenie i ocenianie efektów kształcenia osiągniętych przez studentów. Również zakres, rodzaje i liczba osiągnięć naukowych studentów pozostają w zgodzie z koncepcją kształcenia i zakładanymi efektami oraz profilem kształcenia – ZO przedstawiono szczegółowy wykaz osiągnięć studentów kierunku wraz z tematami ich wystąpień i publikacji naukowych.

Studenci na spotkaniu z ZO PKA uznali system oceny i sprawdzania osiąganych przez nich efektów kształcenia za sprawiedliwy i zrozumieli, weryfikujący ich wiedzę i umiejętności

zgodnie z formą ustaloną na pierwszych zajęciach i zapisaną w sylabusie przedmiotu.. Zaliczenia i egzaminy odbywają się najczęściej w formie ustnej, a wyniki są studentom przekazywane bezpośrednio po zaliczeniu, gdy odbywało się w formie ustnej, lub drogą elektroniczną w przypadku formy pisemnej.

Na kierunku *filologia polska* weryfikacja założonych w programie efektów kształcenia dokonywana jest przez zaliczenia cząstkowe wszystkich form zajęć realizowanych w ramach poszczególnych modułów kształcenia, z istotnym zastrzeżeniem dotyczącym przedmiotów, za których zaliczenie student nie otrzymuje punktów ECTS, a także w trakcie praktyk zawodowych oraz w procesie dyplomowania. W *Regulaminie Studiów UPH* w Siedlcach określone są zasady zaliczania semestru i roku akademickiego. Oceny z egzaminów i zaliczeń rejestrowane są w systemie USOS w formie elektronicznej oraz na karcie okresowych osiągnięć studenta. W celu realizacji założonego poziomu jakości kształcenia student jest informowany szczegółowo przed zajęciami o wymogach i kryteriach zaliczenia przedmiotu.

Sprawdzanie i ocenę efektów osiąganych w ramach praktyk specjalnościowych uznać można za właściwe. Weryfikacji efektów dokonuje opiekun praktyk na podstawie odbytej przez studenta praktyki zawodowej i przedstawionej przez niego dokumentacji przebiegu praktyki w postaci wypełnionego *Arkusza praktyki*, karty *Oceny praktyki*, zawierającej opisową opinię o praktyce wystawioną przez nauczyciela, oraz dziennika praktyk. W przypadku praktyk nauczycielskiej i logopedycznej jest to również dziennik praktyk, który składa się z odpowiedniej liczby konspektów odtwórczych i twórczych, a na *komunikacji społecznej i pracy wydawniczej* – pisemne sprawozdanie z przebiegu praktyk studenta potwierdzone przez zakład pracy. Zaliczenia praktyki dokonuje uczelniany opiekun praktyki na podstawie analizy dostarczonych dokumentów oraz arkusza oceny w trakcie rozmowy ze studentem. Nieuzyskanie zaliczenia praktyki jest równoznaczne z niezaliczeniem przedmiotu.

Studenci w rozmowie z ekspertem pracodawców podkreślali przydatność praktyk zawodowych i wyrażali zadowolenie ze sposobu, w jaki są organizowane oraz zaliczane. Metody weryfikacji osiągania efektów kształcenia w ramach praktyk wpisane są do sylabusów. Podniesiono jednak, że wbrew zapisom w regulaminie, nie ma realnej możliwości zaliczenia praktyki na podstawie pracy zawodowej lub wolontariatu odbywanego w analogicznych lub tych samych jednostkach, do których studenci trafiają w ramach praktyk. W wypadku praktyk logopedycznych niegodnością odczuwaną przez studentów jest komasowanie ich zgodnie z regulaminem w ciągu trzech tygodni. Z uwagi na jednoczesne uczestniczenie w zajęciach odbywanych na uczelni studenci nie są w stanie sprostać tym wymogom organizacyjnym. W rzeczywistości wszyscy uczestnicy procesu starają się elastycznie podchodzić do realizacji terminu praktyk. Studenci na spotkaniu z ZO PKA zwrócili też uwagę, że nie są prowadzone hospitacje praktyk zawodowych, a po odbytej praktyce nie mają możliwości wypowiedzenia się o swoim pracodawcy. Z kolei opiekunowie praktyk zapewnili, że taką możliwość istnieje. Warto położyć nacisk na przepływ informacji dotyczący organizacji samych praktyk i umożliwić ich późniejszą ewaluację.

Analiza dokumentacji oraz przeprowadzone przez ZO rozmowy ze studentami i opiekunami praktyk potwierdziły warunki równego traktowania studentów w procesie sprawdzania i oceniania efektów kształcenia. Metody i organizacja sprawdzania efektów kształcenia dostosowane są także do potrzeb osób z niepełnosprawnością – każdy student może otrzymać z Centrum Kształcenia i Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych indywidualne zalecenia edukacyjne,

które uwzględniają trudności w nauce wynikające z niepełnosprawności. Pracownicy Centrum organizują również szkolenia dla pracowników dydaktycznych Uczelni i studentów z zakresu dostosowania procesu edukacyjnego do potrzeb studentów z niepełnosprawnością.

Przydatność osiągniętych efektów kształcenia na rynku pracy potwierdza prowadzony na uczelni monitoring losów zawodowych absolwentów filologii polskiej. Jak deklarują władze kierunku, opinie pracodawców o studentach odbywających praktykę zawodową oraz opinie absolwentów, wyrażone w badaniach ankietowych przyczyniają się do weryfikowania efektów kształcenia, ZO nie uzyskał jednak informacji o konkretnych skutkach tej weryfikacji. Losy absolwentów filologii polskiej z rynku pracy przedstawia załącznik do raportu samooceny, nie uwzględnia on jednak analizy wskazującej na podjęcie określonych działań.

2.3 Rekrutacja kandydatów, zaliczanie etapów studiów, dyplomowanie, uznawanie efektów kształcenia oraz potwierdzanie efektów uczenia się

Na siedleckiej polonistyce obowiązują spójne i przejrzyste zasady rekrutacji kandydatów, określone przez Senat UPH w Siedlcach oraz Zarządzenia Rektora UPH. Podstawę kwalifikacji kandydatów na studia I stopnia na kierunku *filologia polska* stanowią wyniki egzaminów maturalnych z dwóch przedmiotów wybieranych spośród następujących: obowiązkowo język polski, do wyboru język obcy, historia, wiedza o społeczeństwie. O przyjęciu na specjalność *język polski z logopedią* decydował dodatkowy sprawdzian z wymowy oraz badanie audiometryczne. Rekrutacja na studia II stopnia na filologię polską odbywa się na podstawie listy rankingowej sporządzonej z uwzględnieniem ocen z dyplomu (w przypadku absolwentów tych samych lub pokrewnych kierunków) albo rozmowy kwalifikacyjnej obejmującej zakres przedmiotów kierunkowych właściwych dla studiów I stopnia kierunku filologia polska (w przypadku kandydatów posiadających dyplom ukończenia studiów na innych kierunkach). O przyjęcie na studia II stopnia na kierunek filologia polska specjalność język polski z logopedią mogą ubiegać się wyłącznie absolwenci studiów I stopnia tego samego kierunku i specjalności. Przyjęte w jednostce zasady i kryteria kwalifikacji cechują przejrzystość i bezstronność, które zapewniają właściwy dobór kandydatów i równość ich szans do podjęcia kształcenia na ocenianym kierunku. Podczas spotkania z ZO PKA studenci drugiego i trzeciego roku studiów I stopnia oraz studenci studiów II stopnia wyrazili pozytywną opinię o prowadzonej w jednostce rekrutacji, uznając kryteria kwalifikacji za przejrzyste i zrozumiałe. Wskazali również, że informację o wybranym przez siebie kierunku uzyskali ze strony internetowej oraz na prelekcjach prowadzonych przez pracowników jednostki w szkołach ponadgimnazjalnych. Studenci pierwszego roku studiów I stopnia natomiast wypowiedzieli się negatywnie o prowadzonej w jednostce rekrutacji. Przedstawiona im oferta edukacyjna nie zgadza się z obecnie przez nich realizowaną – specjalność *język polski z logopedią*, którą byli zainteresowani rekrutując się na filologię polską, została zastąpiona specjalnością nauczycielską, którą zmuszeni byli realizować. Poświadczą to nieśpójność między deklarowaną w *Raporcie samooceny* ofertą specjalności a stanem rzeczywistym. Zmiana koncepcji kształcenia została wprowadzona zbyt późno i bez informacji z odpowiednim wyprzedzeniem, pozbawiła także studentów realnego wyboru między specjalnościami. Informacji o wymaganiach stawianych kandydatom na studia na ocenianym kierunku i kryteriach uwzględnianych w postępowaniu kwalifikacyjnym nie można zatem w tym przypadku uznać za aktualną i rzetelną.

Na filologii polskiej istnieje możliwość identyfikacji efektów kształcenia oraz kwalifikacji uzyskanych na innych kierunkach i uczelniach. Warunki i zasady uznawania efektów kształcenia określone są w *Regulaminie studiów* przyjętym *Uchwałą Senatu UPH Nr 23/2015 z dn. 29 kwietnia 2015 r.* Decyzję o uznaniu efektów kształcenia podejmuje Dziekan. Na Wydziale możliwe jest także potwierdzenie efektów uczenia się uzyskanych poza systemem studiów oraz oceny ich adekwatności do efektów kształcenia na filologii polskiej. Zasady potwierdzania efektów uczenia się uzyskanych poza systemem studiów określa *Uchwała Nr 31/2015 Senatu Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach z dn. 27 maja 2015 r.* Regulacje te są zgodne z obowiązującymi przepisami i umożliwiają właściwą identyfikację efektów uczenia się oraz ich dostosowanie do efektów kształcenia odnoszących się do prowadzonych w Uczelni kierunków studiów. Na ocenianym kierunku studiów nie przeprowadzano dotychczas powyższych procedur ze względu na brak kandydatów chcących skorzystać z tej formy rekrutacji.

Ostateczną weryfikację efektów kształcenia na ocenianym kierunku zapewnia praca dyplomowa i egzamin dyplomowy obowiązujący na studiach obu stopni. Zasady i tryb dyplomowania regulują: *Zarządzenie nr 26/2016 Rektora Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach z dn. 22 kwietnia 2016 roku w sprawie określenia warunków, jakim powinna odpowiadać praca dyplomowa oraz zasad ich archiwizowania* oraz *Zarządzenie nr 25/2016 Rektora Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach z dn. 22 kwietnia 2016 roku w sprawie ustalenia regulaminu funkcjonowania Otwartego Systemu Antyplagiatowego*, a także *Decyzja Dziekana Wydziału Humanistycznego UPH z dn. 7 stycznia 2016 roku w sprawie rejestru dyplomantów i tematów prac dyplomowych w jednostkach organizacyjnych Wydziału Humanistycznego* i *Decyzja Dziekana Wydziału Humanistycznego UPH z dnia 7 stycznia 2016 roku w sprawie przydziału prac dyplomowych i zatwierdzania tematów prac dyplomowych w jednostkach organizacyjnych Wydziału Humanistycznego*.

Zgodnie z *Decyzją Nr 1/2016 Dziekana* dyrektor Instytutu wyznacza nauczycieli akademickich, mających pełnić obowiązki opiekuna dyplomantów. Opiekunowie prac dyplomowych odpowiadają za terminowe ustalenie tematów prac, które zatwierdza Dziekan Wydziału, zaś Prodziekan ds. kształcenia nadzoruje procedury związane z wyznaczeniem lub zmianą opiekunów dyplomantów. Deklaracje wyboru studenta promotor przekazuje Dyrektorowi Instytutu, który z kolei przedstawia je do zaopiniowania Radzie Naukowej Instytutu, a następnie do zatwierdzenia Dziekanowi Wydziału. ZO przedstawiono zatwierdzone tematy prac oraz *Deklaracje wyboru tematu pracy dyplomowej*. Poświadczają one, podobnie jak lista obronionych w ostatnich dwóch latach prac dyplomowych, związek tematu i treści pracy z kierunkiem studiów i specjalnością (z wyjątkiem tematu jednej z prac zanalizowanej przez ZO, zob. załącznik *Ocena losowo wybranych dyplomowych*).

Opiekunem dyplomantów na pierwszym stopniu studiów może być – zgodnie z decyzją Dziekana – nauczyciel akademicki posiadający tytuł profesora, stopień naukowy doktora habilitowanego lub doktora; opiekunem dyplomantów na drugim stopniu studiów może być nauczyciel akademicki posiadający tytuł profesora lub stopień naukowy doktora habilitowanego. Wykaz prac dyplomowych przedstawiony ZO zawiera jednak aż 14 prac licencjackich (na 36), których zarówno opiekun naukowy jak i recenzent to osoby ze stopniem doktora, również opiekunką naukową 9 prac magisterskich była (ta sama) osoba ze stopniem doktora. Powyższe

przypadki wskazują na niedostosowywanie praktyki związanej z procesem dyplomowania do obowiązujących w dokumentacji zasad dyplomowania.

Określone zostały zasady organizacji egzaminu dyplomowego, na którym sprawdzane są założone dla kierunku efekty kształcenia: egzamin obejmuje zagadnienia odnoszące się do efektów kształcenia w zakresie wiedzy i umiejętności prowadzenia badań naukowych, wykraczające poza temat pracy dyplomowej, czego w kilku przypadkach nie potwierdziła analiza wybranych losowo prac dyplomowych. Stosowane są także ujednolicone arkusze recenzji prac dyplomowych, regulujące kryteria ich oceny. Ostateczny wynik studiów wpisany w protokole i na dyplomie ukończenia studiów wyższych stanowi średnią ważoną z 3 ocen: średniej ocen w trakcie studiów (waga 0,5), średniej arytmetycznej z uzgodnionej oceny promotora i recenzenta pracy dyplomowej (waga 0,25) i oceny z egzaminu dyplomowego (waga 0,25).

Zarządzenie Nr 26/2016 Rektora Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach z dnia 22 kwietnia 2016 roku określa warunki, jakim powinna odpowiadać praca dyplomowa oraz zasady ich archiwizowania. Prace pozostają w systemie APD do wglądu przez promotora i recenzenta.

Analiza losowo wybranych prac dyplomowych potwierdziła właściwy sposób weryfikacji efektów kształcenia z kilkoma zastrzeżeniami: prace miały, co naturalne, różną wartość merytoryczną, w większości spełniały jednak wymogi pracy dyplomowej na danym poziomie kształcenia. Oceny częściowo były adekwatne do wartości pracy, częściowo zawyżone. Zdarzały się prace licencjackie i magisterskie, których zarówno opiekun, jak i recenzent mieli stopień doktora. Recenzje były sporządzone właściwie, choć o różnym stopniu wnikliwości.

Proces dyplomowania został określony przez studentów jako jasny i zrozumiały. Studenci filologii polskiej uzyskują informacje o egzaminie dyplomowym i wymogach dotyczących pracy dyplomowej na stronie internetowej Instytutu w odpowiedniej zakładce. Pozytywnie ocenili także ofertę dwóch seminariów proponowanych przez władze jednostki oraz możliwość realizowania własnych tematów prac dyplomowych. Sam proces dyplomowania, w tym system sprawdzania i oceniania efektów kształcenia, uznali za rzetelny i właściwy.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Program i plan studiów filologii polskiej umożliwiają realizację treści programowych i są dostosowane do efektów kierunkowych filologii polskiej. System ECTS funkcjonuje zgodnie z przepisami prawa, a liczba punktów przypisana poszczególnym zajęciom jest poprawna, z zastrzeżeniem dotyczącym niewłaściwej dystrybucji punktów w ramach trzech przedmiotów: *Seminarium dyplomowe*, *Dydaktyka języka polskiego w szkole podstawowej* i *Redakcja i korekta naukowa i techniczna* (zaliczenie tych przedmiotów w określonych semestrach odbywa się bez przypisania mu punktów ECTS). Szacowany czas pracy studentów, mierzony liczbą punktów ECTS, generalnie umożliwia realizację treści programowych na obu stopniach i jest dostosowany do efektów założonych dla filologii polskiej. Przewidziane w programie studiów formy dydaktyczne uwzględniają specyfikę poszczególnych przedmiotów i zapewniają studentom osiągnięcie założonych efektów kształcenia, z zastrzeżeniem dotyczącym relatywnie wysokiej liczby wykładów w porównaniu z ćwiczeniami, zwłaszcza na II stopniu. Program studiów umożliwia realizację zajęć do wyboru w wymiarze nie mniejszym niż 30% liczby punktów ECTS, w sytuacji ograniczonego wyboru specjalności (I rok I stopnia) student nie ma jednak realnej możliwości elastycznego kształtowania ścieżki edukacyjnej przy niewielkiej liczbie przedmiotów fakultatywnych poszerzających kompetencje kierunkowe. Dobór miejsc praktyk, ich wymiar i termin realizacji uznać należy za właściwy, a w odniesieniu do specjalności nauczycielskiej i logopedycznej zgodny z właściwymi standardami kształcenia. Studenci nie mają jednak możliwości zaliczania praktyk zawodowych na podstawie pracy zawodowej i wolontariatu, słabą stroną jest także przepływ informacji dotyczący organizacji praktyk i możliwości ich ewaluacji.

Treści programowe są powiązane z efektami przedmiotowymi i prowadzonymi w Instytucie badaniami naukowymi, w przeważającej mierze potwierdzając aktualny stan badań w dyscyplinach związanych z ocenianym kierunkiem i pozwalając studentom na osiągnięcie założonych dla kierunku efektów kształcenia. Sylabusy przedmiotów potwierdzają ich zgodność z zakładanymi efektami kształcenia, także w odniesieniu do kształcenia językowego oraz praktyk zawodowych. Treści programowe sformułowane dla specjalności nauczycielskiej są zgodne ze standardami kształcenia dla zawodu nauczyciela. Zastrzeżenie dotyczy jednak nieuwzględnienia określonych zakresów historii literatury polskiej na I i II stopniu oraz najnowszych nurtów metodologicznych na przedmiotach teoretycznoliterackich. Kompleksowość i aktualność treści programowych w tych dwóch wypadkach jest niepełna.

Stosowane na kierunku metody umożliwiają skuteczne sprawdzenie i ocenę stopnia osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia, a obowiązujący system weryfikacji jest transparentny i daje możliwość obiektywnej oceny osiągnięć studentów. Na siedleckiej filologii polskiej działa także system wsparcia studentów z niepełnosprawnościami. Mocną stroną kierunku nakierowanie metod kształcenia na indywidualne potrzeby studenta, stwarzanie możliwości ich rozwoju naukowego oraz oferowane wsparcie w procesie uczenia się. Doskonalenia wymaga jednak organizacja procesu kształcenia – terminowość przedstawiania harmonogramu zajęć i urealnienie wyboru specjalności.

Funkcjonujący na ocenianym system weryfikacji zakładanych efektów kształcenia uznać należy za transparentny i umożliwiający obiektywną ocenę osiągnięć studentów, przy

zachowaniu umiarkowanej różnorodności stosowanych metod. Również sprawdzanie i ocenę efektów osiąganych w ramach praktyk specjalnościowych uznać można za właściwe.

Przyjęte w jednostce zasady i kryteria rekrutacji cechują przejrzystość i bezstronność, które zapewniają właściwy dobór kandydatów i równość ich szans do podjęcia kształcenia na ocenianym kierunku. Z przedstawioną kandydatom na studia informacją o ofercie specjalnościowej w roku 2018/2019 nie zgadza się jednak stan realny – studentom I stopnia I roku narzucona została bowiem realizacja ścieżki kształcenia specjalnościowego.

Na ocenianym kierunku zostały sformułowane i funkcjonują w sposób właściwy zasady zaliczania etapów studiów, dyplomowania, uznawania efektów kształcenia oraz potwierdzania efektów uczenia się. Większej kontroli wymaga jednak proces dyplomowania – zastrzeżenia budzi praktyka powierzania opieki nad pracą licencjacką i jej recenzowania osobom ze stopniem doktora, dotyczy to również prowadzenia pracy magisterskiej przez niesamodzielnego pracownika badawczo-dydaktycznego. Przekłada się to zapewne na zdarzające się na kierunku zawyżanie ocen, o czym świadczy analiza losowo wybranych prac dyplomowych.

Dobre praktyki

Brak.

Zalecenia

1. Przedmiotom *Seminarium dyplomowe, Dydaktyka języka polskiego w szkole podstawowej i Redakcja i korekta naukowa i techniczna*, rozliczanym w trybie semestralnym, należy przypisać w każdym semestrze odpowiednią liczbę punktów ECTS.
2. Należy rozważyć zmniejszenie udziału wykładów na korzyść zajęć wymagających od studentów aktywnego udziału, zwłaszcza wykładów na studiach II stopnia.
3. Należy urealnić możliwość elastycznego kształtowania własnej ścieżki kształcenia przez studenta – poprzez właściwą organizację wyboru specjalności oraz zwiększenie udziału przedmiotów fakultatywnych w programie studiów.
4. Wskazane byłoby poszerzenie *komunikacji społecznej i pracy wydawniczej* II stopnia o praktyki oraz przemyślenie relacji między programem kształcenia specjalnościowego na obu stopniach.
5. Należy urealnić zapis regulaminowy i umożliwić studentom zaliczenie praktyki na podstawie udokumentowanego doświadczenia zawodowego w ramach praktyk zawodowych (nienauczyielskich).
5. Należy dokonać przeglądu i urealnienia przydziału ECTS za pracę własną studenta, zwłaszcza jeśli chodzi o przewidzianą liczbę godzin indywidualnych konsultacji.
6. Konieczne jest uzupełnienie treści programowych na I stopniu o literaturę drugiej połowy XX wieku, a na II stopniu – o historię literatury przed 1956 r. oraz uaktualnienie treści programowych przedmiotów teoretycznoliterackich.
7. Należy poprawić przepływ informacji dotyczący organizacji praktyk, sposobów ich zaliczania oraz możliwości ich ewaluacji. Należy odstąpić od zapisu regulaminowego dotyczącego tygodniowego wymiaru praktyk odbywanych równoległe z zajęciami, opierając się na ich rozliczeniu godzinowym.
8. Konieczna jest większa kontrola nad powierzaniem opieki nad pracami dyplomowymi odpowiednim pracownikom. W wypadku, kiedy opiekunem pracy jest pracownik niesamodziel-

ny, wskazane byłoby wyznaczanie na recenzenta osoby ze stopniem co najmniej doktora habilitowanego. Niewłaściwa jest także sytuacja, gdy opiekunem i recenzentem pracy magisterskiej są osoby ze stopniem doktora. Większą wagę należy także zwrócić na adekwatne ocenianie prac dyplomowych.

Kryterium 3. Skuteczność wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia

- 3.1. Projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie i okresowy przegląd programu kształcenia
- 3.2. Publiczny dostęp do informacji

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 3

Wewnętrzny System Zapewniania i Doskonalenia Jakości Kształcenia (WSZiDJK) na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach (WH UPH; zatwierdzony przez Radę Wydziału *Uchwałą nr 152/2017 z dn. 31.05.2017r.*) jest spójny z Wewnętrznym Systemem Zapewniania Jakości Kształcenia UPH (*Uchwała Senatu nr 1/2015 z dn. 14.01.2015r.*) i zakłada m.in.: stałe monitorowanie i analizowanie jakości kształcenia (w tym: ocenę przez studentów zajęć dydaktycznych oraz obsługi administracyjnej); unowocześnianie programów kształcenia oraz dopasowywanie ich do aktualnych potrzeb rynku pracy; doskonalenia systemu komunikacji z kandydatami na poszczególne kierunki studiów oraz rozwijanie współpracy ze studentami WH oraz z absolwentami; wykorzystywania opinii przedstawicieli rynku pracy w odniesieniu do realizowanych oraz wdrażanych programów kształcenia. W procesie zapewnienia jakości kształcenia uczestniczą interesariusze wewnętrzni (Władze WH, nauczyciele akademicki, pracownicy administracyjni, studenci, w tym Wydziałowa Rada Samorządu Studenckiego – WRSS, **Wydziałowa Komisja ds. Zapewniania i Doskonalenia Jakości Kształcenia** – WKZiDJK) i zewnętrzni (absolwenci, przedstawiciele rynku pracy).

Zgodnie z zał. 6 do WSZiDJK WH (*Procedura okresowego przeglądu planów i programów kształcenia*) okresowego przeglądu i analizy planów i programów kształcenia studiów licencjackich, magisterskich dokonują Komisje Instytutowe przy współpracy z kierownikami katedr/zakładów, opiekunami specjalności i specjalizacji, nie rzadziej niż raz na jeden cykl kształcenia na danym kierunku. Przedmiotem oceny jest: a) zapewnienie spójności programów kształcenia z zakresem treści i efektów określonych przez KRK lub PRK lub standardy kształcenia dla danego kierunku studiów i z innymi aktami normatywnymi regulującymi zasady kształcenia, b) zapobieganie powtarzaniu się szczegółowych celów i treści kształcenia różnych przedmiotów, realizowanych w ramach określonego kierunku studiów, c) aktualizacja treści programowych i wykazu literatury, zgodnie z najnowszymi osiągnięciami danej dziedziny nauki, d) monitorowanie zgodności realizacji przedmiotów oraz form i warunków ich zaliczenia z sylabusami danego przedmiotu. Wyniki okresowego przeglądu i analizy programów kształcenia dla poszczególnych kierunków wraz z wnioskami ewaluacyjnymi są przedstawiane Radom Instytutów przez Dyrektora oraz Kierowników Katedr/Zakładów w terminie umożliwiającym wprowadzenie w kolejnym r.a. rekomendowanych lub wymaganych zmian w programach kształcenia obowiązujących dla danego kierunku studiów. Gromadzone w toku procesu moni-

torowania wnioski są wykorzystywane podczas analizy planów i programów, dokonywanej w kolejnym cyklu kształcenia lub w szczególnych przypadkach mogą zawierać zmiany, które należy wprowadzić w najbliższym możliwym terminie, nie czekając na koniec cyklu kształcenia.

ZO PKA przedłożono do wglądu m.in.: „*Wyniki okresowego przeglądu i analizy programów kształcenia dla filologii polskiej*”, z których wynika że program kształcenia jest poddawany okresowym przeglądom i analizom w celu monitorowania sytuacji naboru na studia, propozycji nowych specjalności oraz zawieszaniu tych, na które nie ma chętnych (np. w r.a. 2018/19 zawieszono spec. „kształcenie językowe dla urzędów i firm z elementami glottodydaktyki”; spec. „język polski z logopedią” została zastąpiona spec. „nauczycielską” w celu uniknięcia dublowania się specjalności, gdyż Instytut prowadzi kierunek praktyczny „logopedia z audiologią”). W Instytucie powołano **Komisję Dydaktyczną** (w składzie jest studentka), która raz w semestrze dokonuje przeglądu i analizy programów kształcenia.

W Zarządzeniu Nr 72/2017 z dn. 27.07.2017r. p. Rektor ustaliła:

Zasady weryfikacji i stopnia osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia: analiza weryfikacji i stopnia osiągnięcia efektów kształcenia obejmuje zajęcia dydaktyczne, realizowane wg planów studiów i programów kształcenia zgodnych z założeniami KRK; za analizę weryfikacji kierunkowych efektów kształcenia, realizowanych wg KRK, odpowiada dyrektor instytutu/kierownik katedry, który ww. analizę z przedmiotów/modułów zrealizowanych w danym r.a. na określonym kierunku studiów, przekazuje w formie raportu WSZiDJK (do 15.10. następnego r.a.). WSZiDJK na podstawie tych raportów (otrzymanych do 30.10.) opracowuje pisemne sprawozdanie z realizacji zakładanych efektów, które przedstawia na grudniowym posiedzeniu Rady Wydziału. Dziekan przesyła ww. sprawozdanie do Prorektora ds. studiów (do 30.12.).

Zasady weryfikacji efektów kształcenia w odniesieniu do prac zaliczeniowych, projektowych i egzaminacyjnych: mają na celu sprawdzenie zgodności ich treści z efektami kształcenia dla przedmiotów/modułów oraz stopnia osiągnięcia efektów kształcenia dla tych przedmiotów/modułów; konieczne jest porównanie zagadnień ujętych w tych pracach z efektami kształcenia i określenie poziomu osiągnięcia ich przez studentów; w każdym semestrze należy poddać analizie i ocenie prace pisemne zaliczeniowe, projektowe i egzaminacyjne z wybranych przedmiotów na kierunku studiów, czego dokonuje zespół nauczycieli akademickich wskazany przez dyrektora instytutu/kierownika katedry, odpowiedzialnego za prowadzenie kierunku studiów; na wniosek komisji koordynator przedmiotu dostarcza jej prace; protokół z analizy i oceny weryfikacji efektów kształcenia powinien być opracowany w okresie do 30 dni po zakończeniu sesji egzaminacyjnej; w przypadku konieczności przeprowadzenia działań doskonalących, zalecenia są przekazywane koordynatorom przedmiotu/modułu; dokumentacja z tych działań powinna znajdować się w sekretariacie instytutu/sekretariacie katedry; raport z podsumowania wyników tej oceny z ewentualnymi uwagami i zaleceniami jest przekazywany do WSZiDJK.

Z informacji uzyskanych podczas wizytacji wynika, że:

1. zakres i źródła informacji uwzględnianych w projektowaniu programu kształcenia obejmują: dane pozyskane z rynku pracy, badania naukowe osób prowadzących zajęcia, KRK, PRK, osiągnięcia nauki, np. dot. nauczania języków obcych, wzorce międzynarodowe;

2. udział interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych w projektowaniu programu kształcenia: WH organizuje spotkania promocyjne dla kandydatów, do pracodawców wysyła pisma z prośbą o opinie nt. nowych specjalności lub organizuje spotkania po praktykach (osoby obecne na spotkaniu z pracodawcami potwierdziły m.in. udział w spotkaniach i dyskusje nt. praktyk, programów, kształcenia przyszłych kadr, wymiany doświadczeń), WH jeździ także na spotkania do pracodawców (kontakty osobiste, pisemne, telefoniczne, np. „wywołane potrzebą”); **ZO PKA zaleca wprowadzenie ankiety dla pracodawców nt. programów kształcenia i wysyłania jej do placówek, gdzie studenci odbywają praktyki**; Biuro Karier bada losy zawodowe absolwentów (przedłożono do wglądu m.in.: dane dot. kierunku „filologia polska” rok po ukończeniu studiów (roczniki 2012/13, 2013/14, 2014/15, 2015/16) - „Jaka jest opinia absolwentów nt. stopnia przydatności wiedzy i umiejętności zdobytych na studiach w wykonywanej pracy?”);

3. zakres, systematyczność przeprowadzania i kompleksowość monitorowania oraz okresowego przeglądu programu kształcenia, a także oceny osiągnięcia przez studentów zakładanych efektów kształcenia: zgodnie z Zarządzeniem Nr 72/2017 z dn. 27.07.2017r. ocena osiągnięcia przez studentów zakładanych efektów kształcenia dokonywana jest raz w roku (zbierane są raporty wg powyżej opisanej procedury); w r.a. 2016/17 dokonano przeglądu wszystkich programów zgodnie z nowelizacją Ustawy z dnia 27 lipca 2005r. Prawo o szkolnictwie wyższym (przedłożono do wglądu m.in.: „Wytyczne do zmian w planach studiów”, w oparciu o Uchwałę Senatu Nr 1/2017 z dn. 25.01.2017r. w sprawie ustalenia wytycznych dla rad podstawowych jednostek organizacyjnych w zakresie warunków jakim powinny odpowiadać plany studiów i programy kształcenia na studiach pierwszego i drugiego stopnia, studiach trzeciego stopnia i studiach podyplomowych oraz kursach dokształcających, które mają być zastosowane do wszystkich specjalności na kierunkach od r.a. 2017/18. Wprowadzone zmiany dotyczą przedmiotów: język obcy I, II i specjalistyczny; technologia informacyjna; wychowanie fizyczne; 1 ogólnouczelniany; 2 z obszaru nauk humanistycznych; 2 z obszaru nauk społecznych; 1 fakultatywny w języku obcym, w tym: liczby godzin na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych oraz punktów ECTS);

4. udział interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych w monitorowaniu i okresowym przeglądzie programu kształcenia oraz w ocenie osiągnięcia przez studentów efektów kształcenia: w posiedzeniach WKZiDJK bardzo aktywnie uczestniczy przedstawiciel doktorantów i zgłasza wiele uwag, które są następnie omawiane (także zatwierdzane) przez Komisję, która po zebraniu wszystkich uwag zgłasza je zbiorczo do Rektora; student-członek Komisji nie pojawiał się na posiedzeniach, dlatego od grudnia 2017r. został zastąpiony nową przedstawicielką studentów, która jest bardzo aktywna i zgłasza wiele uwag (informacja uzyskana od p. Przewodniczącej Komisji);

5. zakres i źródła danych wykorzystywanych w monitorowaniu, okresowym przeglądzie programów kształcenia oraz w ocenie osiągnięcia przez studentów efektów kształcenia, a także metody analizy danych i opracowania wyników: 4 raporty i 4 protokoły - Załączniki do ww.

Zarządzenia Nr 72/2017 (wszystkie dostępne on-line na wydziałowej stronie internetowej, w zakładce „PRACOWNICY” – WSZiDJK; podobne narzędzia analizy wskazywało już *Zarządzenie Rektora Nr 19/2015 z dn. 26.03.2015r.*), sprawozdania z ankiet i hospitacji, analizy i oceny weryfikacji efektów kształcenia, analizy sylabusów, itd.; porównania zebranych materiałów do lat poprzednich i innych uczelni (przedłożono do wglądu m.in.: 2 „*Sprawozdania z hospitacji zajęć na WH za r.a. 2017/18*”; 2 „*Wyniki ankiety do zajęć za semestr zimowy i letni 2017/18 dla WH*”);

6. sposób wykorzystania wyników monitorowania, okresowego przeglądu programu kształcenia oraz oceny osiągnięcia przez studentów efektów kształcenia, a także zewnętrznych ocen jakości kształcenia jako podstawy doskonalenia programu kształcenia: z badania pt. „*Ocena jakości kształcenia za semestr zimowy w r.a. 2017/18 – WH*” wynika m.in., że podczas analizy losowo wybranych raportów dot. weryfikacji efektów kształcenia na kierunku „filologia polska” pojawiły się następujące uwagi:

- *Podstawy psychologii*: Do zrealizowania podstawowych treści programowych konieczna jest większa liczba godzin dydaktycznych. W odniesieniu do efektów: KK_01; KK_07 – pojawia się informacja, że wykładowca nie ma możliwości sprawdzenia świadomości i przekonań studenta.
- *Tradycja antyczna i biblijna*: Tylko częściowo zrealizowano efekt U_01: Sprawność w zakresie analizy oraz interpretacji tekstu literackiego z zakresu tradycji antycznej i biblijnej – wskutek kłopotów studentów przy pracy analitycznej nad tekstem. Potrzebna jest większa dyscyplina i karność studentów, pojawia się także postulat zwiększenia liczby godzin – do 30 godzin wykładu i 30 godzin ćwiczeń.
- *Historia literatury polskiej*: literatura dawna – średniowiecze, renesans, barok: Tylko częściowo zrealizowano efekt U_01: Sprawność w zakresie analizy oraz interpretacji tekstu literackiego z zakresu epok dawnych – wskutek kłopotów studentów przy pracy analitycznej nad tekstem.

W Instytucie Filologii Polskiej i Logopedii w semestrze zimowym analizie poddano łącznie 9 sylabusów z dwóch kierunków „filologii polskiej” i „logopedii z audiologią”. Nie zgłoszono uwag do sylabusów, były one zgodne z obowiązującymi planami studiów. (przedłożono do wglądu m.in.: „*Sprawozdanie z oceny jakości kształcenia na WH UPH w Siedlcach w r.a. 2016/17*”, „*Ocena jakości kształcenia za semestr zimowy w r.a. 2017/18 – WH*”; wnio-ski/zalecenia: dążyć do 100% zgodności badań prowadzonych przez pracowników WH z ich obciążeniami dydaktycznymi; bezwzględnie dostosować tematy prac dyplomowych do badań prowadzonych przez promotorów; przeprowadzać jak najwięcej egzaminów dyplomowych w I terminie, zwłaszcza licencjackich, co może wpłynąć na zwiększenie liczby kandydatów na studia II st.; systematycznie dokonywać weryfikacji i stopnia osiągnięcia efektów kształcenia; bardzo dokładnie w każdym semestrze dokonywać analizy sylabusów zarówno pod względem efektów kształcenia, kompetencji zdobywanych przez studentów jak i treści przedmiotu oraz aktualizować literaturę z uwzględnieniem faktu, że literatura podstawowa musi znajdować się w Bibliotece UPH; wpłynąć na studentów, by wypełniali ankiety w systemie USOS.

7. skuteczność działań doskonalących podejmowanych na podstawie wykorzystania wyników monitorowania i okresowego przeglądu programu kształcenia oraz oceny osiągnięcia przez studentów efektów kształcenia a także zewnętrznych ocen jakości kształcenia: dokonywana co-rocennie ocena osiągnięcia przez studentów zakładanych efektów kształcenia (zbierane są raporty wg powyżej opisanej procedury) oraz monitorowanie i okresowy przegląd programu kształcenia pełnią funkcję kontrolną nad nauczycielami akademickimi i wspomagają ich systematyczność (konieczność przygotowania materiałów do raportów); na posiedzeniach WKZiDJK omawiane są, np. ww. raporty oraz propozycje nowych kierunków/specjalności referują ich autorzy (przedłożono do wglądu m.in.: protokoły z posiedzeń WKZiDJK za r.a. 2017/18).

ZO PKA zwraca jednakże uwagę, iż zgodnie z zaleceniami do kryteriów nr 1 i nr 2, WKZiDJK powinna rozszerzyć znacznie swoją analizę w powyższych zakresach, gdyż zdaniem ZO PKA nadal występują braki wskazane w raporcie z wizytacji PKA w 2010r. na kierunku „filologia polska”, tj. min.: koncepcja kształcenia na ocenianym kierunku budzi zastrzeżenia, realizowany program nie gwarantuje bowiem osiągnięcia zdefiniowanych przez uczelnię efektów kształcenia ze względu na niewłaściwą strukturę programu studiów, w których wymiar przedmiotów polonistycznych został nadmiernie zredukowany; należy jak najszybciej usunąć nieprawidłowości w obsadzie zajęć i ich organizacji (zadbać o zgodność prowadzonych zajęć z kompetencjami nauczycieli akademickich, zmniejszyć liczbę prowadzonych przez pracowników przedmiotów o odległej nieraz tematyce).

Uczelnia uważa uzyskanie odpowiedzi na pytanie ankietowe: „Jaka jest opinia absolwentów nt. stopnia przydatności wiedzy i umiejętności zdobytych na studiach w wykonywanej pracy” za znaczące z punktu widzenia działań w zakresie dostosowania programów nauczania i tworzenia nowych kierunków, ale także rozwijania nowych form doskonalenia, tzw. kompetencji „miękkich”, w tym samodzielności i myślenia strategicznego w celu zwiększenia szans na nabycie i rozwijanie kompetencji studentów w odpowiedzi na oczekiwania rynku pracy. W tym zakresie istotne jest budowanie relacji uczelni z potencjalnymi pracodawcami i organizacjami, w których odbywać się mogą praktyki/staże. Ww. **nowo opracowana „Ankieta dla absolwentów WH”, która jednakże jeszcze nie ruszyła**, zawiera także pytanie nt.: *Oceny programu studiów (Wartość merytoryczna zajęć dydaktycznych, Organizacja praktyk, Dostosowanie treści programowych do podjęcia pracy w wyuczonym zawodzie, Doskonalenie umiejętności posługiwania się językiem obcym, Rozwijanie umiejętności pracy, w zespole, Kształtowanie umiejętności prowadzenia profesjonalnej dyskusji oraz argumentowania i prezentacji własnych poglądów, Doskonalenie umiejętności uczenia się).*

Interesariusze wewnętrzni i zewnętrzni WH UPH mają zapewniony dostęp do informacji nt. programu kształcenia i realizacji procesu kształcenia, zarówno w wersji elektronicznej, jak i papierowej (tablice informacyjne). Na stronie internetowej Wydziału stworzono m.in. następujące zakładki: WYDZIAŁ; PRACOWNICY; KANDYDACI; **STUDENCI** (Archiwum Prac Dyplomowych (APD), Biblioteka Główna UPH, Biuro Karier, Centrum Kształcenia i Rehabili-

tacji Osób Niepełnosprawnych, Domy studenta, Druki (formularze), Erasmus+, Indywidualna organizacja studiów (IOS), Jak wypełnić wniosek o stypendium socjalne (w USOSweb), Opłaty za zajęcia dydaktyczne, Organizacja roku akademickiego, Otwarty System Antyplagiatowy (OSA), Regulamin studiów, Samorząd Studentów WH, Sprawy studenckie, Studenckie Koła Naukowe, USOSweb, Zapisy na zajęcia); STUDIA DOKTORANCKIE; POSTĘPOWANIA AWANSOWE; NAUKA.

Przekazywane informacje są uaktualniane na bieżąco, zrozumiałe oraz zgodne z potrzebami odbiorców, tj. zgodnie z WSZiDJK, w trybie ciągłym monitorowana jest strona internetowa Wydziału oraz strony instytutów, a dodatkowo przed rozpoczęciem każdego r.a. przeprowadzana jest kontrola w zakresie udostępniania studentom elektronicznych zapisów programów i planów studiów oraz sylabusów przedmiotowych. Ponadto stałemu monitoringowi podlegają informacje udostępniane na stronie internetowej UPH w zakładce KANDYDACI, w tym w szczególności: charakterystyka prowadzonych na Wydziale kierunków studiów, warunki i tryb rekrutacji na prowadzone przez Wydział kierunki studiów.

Jak wspomniano, w zakładce PRACOWNICY znajdują się także informacje nt.: „WSZiDJK na WH” oraz ww. wzory dokumentów dot. weryfikacji efektów kształcenia (4 protokoły i 4 raporty). ***ZO PKA zaleca, aby w tej zakładce zamieścić także ogólne zbiorowe opracowania dot. wyników ankiet studentów i absolwentów oraz wdrożonych na ich podstawie działań naprawczych, w celu zachęcenia większej liczby studentów i absolwentów do ich wypełniania. Można tu również przenieść aktualny skład Wydziałowej Komisji ds. Zapewniania i Doskonalenia Jakości Kształcenia oraz opisać jej cele i zadania (zawarte w „WSZiDJK na WH”), terminy i tematykę spotkań, itp.***

Wydział stara się badać ogólny dostęp do informacji na swój temat na różne sposoby, np. ankieta prowadzona wśród studentów I roku WH, zawiera m.in. pytanie: *Skąd czerpał(a) Pan/Pani wiedzę o uczelni, wydziale czy kierunku (można zaznaczyć kilka opcji)?* – zgodnie z wynikami raportu z tego badania (2017/18) ankietowani najczęściej wskazywali: Internet oraz opinię znajomych; *Z jakiego obszaru Pan/Pani pochodzi?* – ponad połowa studentów pochodzi z terenów wiejskich. WH dzięki tym danym wie, w jakie źródło informacji najlepiej zainwestować i w jakich okolicach organizować akcje promocyjne. Ponadto z badania wynika, że najwięcej osób podjęłoby studia na drugim kierunku na: „kryminologii”, „filologii polskiej” i „bezpieczeństwie”.

Wspomniana powyżej „Ankieta dla absolwentów WH” (zał. Nr 5 do WSZiDJK z dn. 31.05.2017r.) zawiera m.in. pytanie: *Proszę ocenić funkcjonowanie wybranych elementów organizacyjnych UPH (Dziekanatu WH, Strony internetowej WH, Samorządu Studenckiego WH, Biblioteki UPH, Biura Karier UPH). Jednakowoż, do tej pory nie opracowano w ramach WSZiDJK na WH procedury analizy dostępu do informacji o programie i procesie kształcenia na ocenianym kierunku oraz jego wynikach, np. jako dodatkowe pytanie do ankiet już funkcjonujących.*

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Zdaniem ZO mocną stroną WSZiDJK są formalnie opracowane procedury dot. okresowego przeglądu i analizy planów i programów kształcenia, a także zasady weryfikacji i stopnia osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia (w tym prac zaliczeniowych, projektowych i egzaminacyjnych), natomiast słabą – znikome zaangażowanie w ten proces studentów i pracodawców. Jednakże wyniki działań podejmowanych przez WH, jak np. zaprezentowane powyżej „Sprawozdania z oceny jakości kształcenia na WH UPH”, „Przegląd wszystkich programów” czy wyniki ankiet i hospitacji świadczą o tym, że prowadzone przez WH analizy i przeglądy są wykorzystywane w rzeczywistym funkcjonowaniu systemu i doskonaleniu programu.

Interesariusze wewnętrzni (Władze WH, nauczyciele, pracownicy, studenci, WRSS, WKZiDJK) oraz zewnętrzni (absolwenci, przedstawiciele rynku pracy) mają możliwość uczestniczenia w projektowaniu, zatwierdzaniu, monitorowaniu i okresowym przeglądzie programu kształcenia. Nowa przedstawicielka studentów w Komisji jest bardzo aktywna i zgłasza wiele uwag. WRSS ma w swoich kompetencjach opiniowanie nowych programów studiów, ale do tej pory nie mieli uwag do przedłożonych propozycji, dlatego zaopiniowali je pozytywnie. WH wysyła pisma do pracodawców z prośbą o opinie nt. nowych specjalności, ale częściej wymienia z nimi uwagi podczas kontaktów osobistych „wywołanych potrzebą”.

Studenci uczestniczą w ankietyzacji (elektroniczne badania ankietowe prowadzone przez USOS), ale nie otrzymują informacji zwrotnej nt. wyników ankiet oraz działań podjętych na tej podstawie i nie interesują się tą kwestią. Uważają ponadto, że wprowadzenie papierowych ankiet (na ostatnich zajęciach) zdecydowanie poprawiłoby ich zwrotność.

Interesariusze wewnętrzni i zewnętrzni WH UPH potwierdzili na spotkaniach, że mają zapewniony dostęp do informacji nt. programu kształcenia i realizacji procesu kształcenia, zarówno w wersji elektronicznej, jak i papierowej (tablice informacyjne), a przekazywane informacje są uaktualniane na bieżąco, zrozumiałe oraz zgodne z ich potrzebami.

Podsumowując, według ZO PKA obecnie funkcjonujący na WH UPH w Siedlcach WSZiDJK w zakresie projektowania, zatwierdzania, monitorowania i okresowego przeglądu programu kształcenia oraz publicznego dostępu do informacji jest skuteczny, ale w celu jego dalszego doskonalenia należy wprowadzić opisane poniżej poprawki.

Dobre praktyki

Ankieta dla studentów I roku WH, zawiera m.in. pytanie: *Skąd czerpał(a) Pan/Pani wiedzę o uczelni, wydziale czy kierunku (można zaznaczyć kilka opcji)?* WH dzięki wynikom uzyskanym z tego badania wie, w jakie źródło informacji najlepiej zainwestować i w jakich okolicach organizować akcje promocyjne.

Zalecenia

ZO PKA zaleca:

- 1) rozszerzenie analiz prowadzonych przez WKZiDJK m.in. w zakresie: koncepcji kształcenia na ocenianym kierunku, realizowanego programu, obsady zajęć i ich organizacji (**patrz zalecenia do kryteriów nr 1 i nr 2**);

- 2) wprowadzenie ankiety dla pracodawców nt. programów kształcenia i wysyłania jej do placówek, gdzie studenci odbywają praktyki;
- 3) wprowadzenie ankiety dot. jakości kształcenia, która będzie zawierała pytania nt. oceny publicznego dostępu do informacji lub dodanie ich do ankiet już funkcjonujących;
- 4) lepsze doinformowanie studentów, m.in. nt.: celu ankietyzacji, jej wynikach oraz sposobu ich wykorzystania, konkretnych działań podejmowanych w wyniku przeprowadzonych badań;
- 5) zamieszczenie na stronie, gdzie znajdują się informacje nt.: „WSZiDJK na WH” oraz wzory dokumentów także aktualnego składu WKZiDJK wraz z jej celami i zadaniami;
- 6) zamieszczenie w ww. zakładce ogólnych zbiorowych opracowań dot. wyników ankiet studentów i absolwentów oraz wdrożonych na ich podstawie działań naprawczych, w celu zachęcenia większej liczby studentów i absolwentów do ich wypełniania.

Kryterium 4. Kadra prowadząca proces kształcenia

- 4.1. Liczba, dorobek naukowy/artystyczny oraz kompetencje dydaktyczne kadry
- 4.2. Obsada zajęć dydaktycznych
- 4.3. Rozwój i doskonalenie kadry

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 4

4.1.

W Raporcie samooceny podano, że na kierunku *Filologia polska* na studiach I stopnia zatrudnionych jest 20 osób (7 doktorów habilitowanych, 9 doktorów, 4 magistrów), na studiach II stopnia 18 osób (1 profesor zwyczajny, 8 doktorów habilitowanych, 8 nauczycieli ze stopniem doktora oraz 1 osoba z tytułem zawodowym magistra).

W trakcie wizytacji ZO PKA Jednostka wskazała pracowników realizujących zajęcia na kierunku *filologia polska* w roku akademickim 2018/2019. Na studiach I stopnia jest to 17 osób (1 profesor, 8 doktorów habilitowanych, 6 doktorów, 1 doktor realizujący 0,5 etatu, 4 doktorów z Instytutu Edukacji realizujących zajęcia na specjalności nauczycielskiej), na studiach II stopnia 16 osób (1 profesor, 6 doktorów habilitowanych, 4 doktorów etatowych, 1 dr na 0,5 etatu, 3 doktorów w ramach specjalności nauczycielskiej i 1 magister).

Jednostka deklaruje, że na studiach I stopnia dwóch nauczycieli akademickich podejmie zatrudnienie od semestru letniego (profesor zwyczajny i doktor habilitowany), a na studiach II stopnia - jeden nauczyciel akademicki (profesor zwyczajny). Władze IPiN poinformowały także ZO o zatrudnieniu na kierunku dwóch praktyków (lekarza medycyny ze specjalnością neurologia i lekarza medycyny ze specjalnością psychiatria), do dnia wizytacji nie podpisano jednak umów z tymi osobami, mimo iż przydzielone im zajęcia zgodnie z planem studiów powinny się odbywać od listopada br.

Samodzielni nauczyciele akademicki oraz osoby ze stopniem doktora prowadzący zajęcia na kierunku *Filologia polska* mają dorobek w obszarze nauk humanistycznych, w dziedzi-

nie nauk humanistycznych, w dyscyplinach, do których odnoszą się efekty kształcenia, tzn. językoznawstwo i literaturoznawstwo, częściowo także kulturoznawstwo. Według stanu obsady zajęć na rok akademicki 2018/2019 dyscyplinę językoznawstwo na studiach I stopnia reprezentuje 6 nauczycieli akademickich (3 doktorów habilitowanych, 1 doktor, 2 magistrów), na studiach II stopnia - 4 nauczycieli akademickich (2 doktorów samodzielnych, 1 doktor, 1 magister). Władze Instytutu deklarują zatrudnienie od semestru letniego na studiach I stopnia dodatkowych 2 nauczycieli akademickich reprezentujących dyscyplinę językoznawstwo (1 profesora, 1 doktora habilitowanego), na studiach II stopnia - 1 profesora tytularnego. Według stanu obsady zajęć na rok akademicki 2018/2019 dyscyplinę literaturoznawstwo na studiach I stopnia reprezentuje 8 nauczycieli akademickich (4 doktorów habilitowanych i 4 doktorów), na studiach II stopnia - 6 pracowników etatowych (4 doktorów habilitowanych, 2 doktorów). Wśród nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia na specjalności nauczycielskiej na studiach I stopnia są dwie osoby reprezentujące psychologię i dwie – pedagogikę; na studiach II stopnia 2 osoby reprezentują psychologię i 1 pedagogikę.

Prawie wszyscy pracownicy IPiN reprezentują – dyplomami i dorobkiem - obszar i dziedzinę nauk humanistycznych, dyscypliny literaturoznawstwo i językoznawstwo, ich dorobek naukowy jest związany przede wszystkim z tymi dyscyplinami nauki o literaturze. W strukturze kwalifikacji kadry widoczna jest pewna dysproporcja pomiędzy literaturoznawcami i językoznawcami na korzyść tych pierwszych, choć jednostka wskazała jako dyscyplinę wiodącą - językoznawstwo, ze względu na realizowaną specjalność *język polski z logopedią*. Wśród nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia na filologii polskiej jest tylko jeden kulturoznawca, w dorobku naukowym polonistycznej kadry są jednak prace podejmujące zagadnienia z obszaru innych dyscyplin nauk humanistycznych i społecznych związanych z prowadzonymi na kierunku specjalizacjami, takich jak wiedza o kulturze, edytorstwo, logopedia, dydaktyka i glottodydaktyka, nauka o mediach.

Badania naukowe nauczycieli akademickich reprezentujących dyscypliny językoznawstwo i literaturoznawstwo mają ścisły związek z efektami kształcenia określonymi w tych kategoriach dla kierunku. Nauczyciele akademicy prowadzący zajęcia na ocenianym kierunku mają bogaty dorobek naukowy w zakresie tych dyscyplin. Badania językoznawcze są prowadzone w dwóch obszarach: językoznawstwo współczesne (w tym stosowane) i historyczne. Badania literaturoznawcze, prowadzone również interdyscyplinarnie, w kontekście nauk humanistycznych i społecznych, uwzględniają swym zakresem historię literatury polskiej, teorię literatury, metodologię badań literackich, wiedzę o kulturze i komparatystykę w zakresie literatury powszechnej. W obszernym dorobku kadry polonistycznej znajdują się monografie autorские, rozdziały w monografiach zbiorowych, artykuły naukowe w recenzowanych czasopiśmie z listy B i C, recenzje i inne prace będące rezultatem prac badawczych. Wyniki prowadzonych przez kadrę IPiN badań są prezentowane na licznych konferencjach naukowych krajowych i zagranicznych (ostatnio na uczelniach w Pradze i Frankfurtu), seminariach, kongresach, w trakcie staży naukowych, podczas wyjazdów pracowników w ramach programów Erasmus+ (zajęcia ze studentami prowadzone w języku polskim i angielskim, spotkania i zebrania naukowe, seminaria wewnętrzne itp.). Analiza dorobku naukowego i zawodowego kadry potwierdza także ścisłe powiązanie podejmowanych przez nią tematów badawczych z efektami kształcenia wskazanymi dla ocenianego kierunku.

Zakres i głębia badań naukowych oraz wielkość i waga dorobku nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia na ocenianym kierunku w dyscyplinach językoznawstwo (w tym z zakresu logopedii) i literaturoznawstwo, do których odnoszą się efekty kształcenia, umożliwia osiągnięcie wysokiej jakości kształcenia na kierunku filologia polska, ponieważ jednak władze kierunku nie potrafiły na początku grudnia przedstawić ZO PKA obsady wszystkich przewidzianych programem i planem studiów zajęć (szerzej pkt 4.2), rodzą się zasadnicze wątpliwości co do możliwości osiągnięcia przez studentów zakładanych efektów kształcenia i realizacji wszystkich treści programowych objętych programem studiów. Doświadczeniem zawodowym na specjalności *język polski z logopedią* w roku akademickim 2018/2019 legitymuje się, zgodnie z przedstawioną ZO dokumentacją, jeden praktyk – lekarz medycyny, który będzie prowadził zajęcia *Elementy laryngologii i foniatrii*. Jego doświadczenie zawodowe jest zgodne z prowadzonymi zajęciami oraz specjalnościowymi efektami kształcenia. Do grudnia 2018 ze względu na niepodpisanie umowy z praktykami nie odbyły się zajęcia z przedmiotów *Podstawy neurologii* oraz *Podstawy psychiatrii*, co oznacza także brak możliwości osiągnięcia przez studentów realizujących specjalność *język polski z logopedią* wszystkich efektów kształcenia.

Prowadzący zajęcia na ocenianym kierunku to nauczyciele akademicy o przeważnie długim stażu dydaktycznym, a ich wysokie kompetencje dydaktyczne potwierdziły także hospitacje zajęć prowadzone przez ZO w trakcie wizytacji. Kompetencje te pozwalają również kadrze siedleckiej polonistyki na pisanie podręczników akademickich, tworzenie autorskich programów, przygotowywanie własnych materiałów wykorzystywanych w procesie dydaktycznym. Nauczyciele akademicy z siedleckiej polonistyki organizują także letnie szkoły i kursy języka polskiego i kultury polskiej, opiniują w zakresie merytoryczno-dydaktycznym szkolne podręczniki dla obcokrajowców.

4.2.

Obsada zajęć dydaktycznych na ocenianym kierunku budzi pewne zastrzeżenia. W większości wypadków pracownicy naukowo-dydaktyczni prowadzi zajęcia zgodne z ich dorobkiem naukowym i kompetencjami zawodowymi, są jednak pewne wyjątki. Zajęcia z przedmiotu *Dialektologia*, jak dowodzi dostarczony przez Jednostkę dokument dotyczący zawierania umów z praktykami, ma prowadzić lekarz medycyny. Jeden z pracowników prowadzi kilka zajęć o uderzająco różnej tematyce: *Wstęp do literaturoznawstwa*, *Ochrona własności intelektualnej*, *Praktyczna stylistyka*, *ortografia i interpunkcja*. Niejasna jest obsada zajęć z przedmiotów *Fleksja współczesnego języka polskiego* oraz *Komputer w pracy logopedycznej* (Jednostka przedstawiła sprzeczne informacje co do zatrudnienia osób, które miałyby te zajęcia prowadzić)

Przydział zajęć na kolejny rok akademicki ustala dyrektor IPiN w porozumieniu z kierownikami zakładów. Pracownicy na spotkaniu z ZO wskazywali na ogromny rozrzut tematyczny (choć na ogół w obszarze uprawianej dyscypliny naukowej) powierzanych im zajęć. Jeden z nauczycieli akademickich prowadził w ciągu swej akademickiej kariery 60 różnych zajęć (także w ramach uzupełniania pensum na innych kierunkach), inny – 42. Kolejny uczestnik spotkania z ZO poinformował, że w ostatnim roku akademickim przydzielono mu 11 różnych zajęć. Konieczność przygotowania się do prowadzenia tak dużej liczby zajęć o zróżnicowanej tematyce i problematyce znacząco utrudnia pracownikom naukowo-dydaktycznym prowadzenie własnych badań i starań o awans naukowy.

4.3.

Polityka kadrowa prowadzona w IPiN sprawia, że struktura kadry jest niestabilna. Podpisywanie z pracownikami naukowo-dydaktycznymi umów o pracę na jeden rok i podejmowanie przez władze kierunku decyzji w tej sprawie najczęściej dopiero po rekrutacji rodzi nie tylko niepewność pracowników co do zawodowej przyszłości, ale także powoduje braki w obsadzie zajęć w ciągu pierwszych miesięcy roku akademickiego, czego dowodzi Załącznik 2.2 do Raportu samooceny (*Obsada zajęć dydaktycznych w roku akademickim 2018/2019*), w którym w semestrze zimowym w wypadku sześciu przedmiotów widnieje zapis „vacat” (Leksykologia i leksykografia, Podstawy dydaktyki, Fonetyka akustyczna, audytywna i wizualna, Rozwój mowy dziecka, Dydaktyka języka polskiego na II etapie edukacyjnym, Praktyczna stylistyka, ortografia i interpunkcja); w obsadzie na semestr letni bieżącego roku akademickiego zapis „vacat” towarzyszy kolejnym sześciu przedmiotom (Dydaktyka języka polskiego na IV etapie edukacyjnym, Komputer w pracy logopedycznej, Dyslalia, Językoznawstwo ogólne i wybrane teorie języka, Praktyczna wiedza o języku polskim, Dykcja).

W *Raporcie samooceny* podano inny niż zastany w trakcie wizytacji stan kadry zatrudnionej na kierunku *Filologia polska* w roku akademickim 2018/2019. Różnica ta wynikała, jak się okazało na miejscu, z faktu, iż trzem nauczycielom akademickim w stopniu doktora nie przedłużono zatrudnienia na kolejny rok akademicki, z dwoma innymi planuje się podpisanie umowy w najbliższym czasie (z jednym na pół etatu, a z drugim na umowę cywilno-prawną).

Warunki do rozwoju i doskonalenia kompetencji merytorycznych i dydaktycznych, jakie władze Wydziału i Instytutu stwarzają polonistycznej kadrze, są skromne. Zgodnie z informacją uzyskaną na spotkaniu ZO z pracownikami, a niezgodnie z Raportem samooceny, nauczyciele starający się o awans naukowy nie otrzymują stypendiów ani urlopów naukowych. Wsparcie finansowe ze strony uczelni zagranicznych wyjazdów i konferencji kadry nie jest regułą, pracownicy biorą w nich udział najczęściej w ramach realizowanych przez siebie projektów badawczych. Dotąd były to wyjazdy krótkoterminowe, możliwe do sfinansowania w taki sposób, obecnie wprowadzono wyjazdy trzydziestodniowe, bez finansowego wsparcia uczelni pozostające poza zasięgiem pracowników. Uczelnia udziela natomiast wsparcia organizacyjnego w zdobywaniu grantów. Oferta szkoleń i kursów podnoszących kwalifikacje kadry jest uboga, obejmuje tylko obowiązkowe ogólnouczelniane szkolenia. System motywacyjny służący rozwojowi i doskonaleniu kadry jest niezbyt rozbudowany, sprowadza się do nagród za prace związane ze dobytciem stopnia naukowego oraz nagród rektorskich I, II i III stopnia, przy czym pracownik, jak poinformowali członkowie kadry na spotkaniu z ZO, nie zostaje poinformowany, za co został przez Rektora nagrodzony. Kryteria awansu zawodowego pracowników nie są jasne, jeden z nauczycieli akademickich siedleckiej polonistyki pięć lat po zdobyciu tytułu doktora nadal jest asystentem. Rozwój i doskonalenie kadry IPiN są jednak znaczące, o czym świadczy liczba prac opublikowanych przez pracowników Instytutu w ostatnich latach (495 w latach 2013-2018), ich udział w naukowym życiu krajowym i zagranicznym (w latach 2013-2018 w Instytucie zorganizowano 19 ogólnopolskich konferencji naukowych, realizowano dwa projekty badawcze i jeden duży grant) oraz liczba i jakość ich awansów naukowych. W latach 2013–2018 kwalifikacje podniosło 8 osób: stopień doktora habilitowanego otrzymało 5 osób (2 osoby w dyscyplinie językoznawstwo, 2 w dyscyplinie literaturoznawstwo, 1 osoba w dyscyplinie kulturoznawstwo), stopień doktora otrzymały 3 osoby (2 osoby w dyscyplinie literaturoznawstwo i 1 osoba z pedagogiki). Pracownicy na spotkaniu z ZO wysoko ocenili także infrastrukturę naukowo-dydaktyczną, jaką mają do dyspozycji prowadząc zajęcia dydaktyczne i własną pracę naukowo-badawczą.

Rozwojowi i doskonaleniu kadry IPiN służą także oceny jakości tej kadry; oprócz sprawozdania z działalności naukowej, dydaktycznej i organizacyjnej w ramach wynikającej z ustawy okresowej oceny, pracownicy Instytutu składają coroczne sprawozdanie ze swych osiągnięć. Merytoryczne i dydaktyczne kompetencje nauczycieli akademickich oceniają również studenci w przeprowadzanej po każdym semestrze ankiecie ewaluacyjnej. Narzędziem ewaluacji tych kompetencji są też hospitacje, których wynik jest omawiany z prowadzącym zajęcia. Zespół Oceniający uzyskał potwierdzenie tego faktu na spotkaniu z kadrą kierunku, zapoznał się również z arkuszem hospitacyjnym i regulaminem hospitacji.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Kompleksowość i różnorodność kwalifikacji kadry ocenianego kierunku zgodnych z treściami kształcenia przypisanymi poszczególnym modułom, rozmiar i merytoryczna wartość jej dorobku naukowego, zakres i waga prowadzonych przez nią badań, jej kompetencje merytoryczne i dydaktyczne umożliwiają studentom siedleckiej polonistyki osiągnięcie zakładanych dla tego kierunku efektów kształcenia. Obsada zajęć dydaktycznych wykazuje nieprawidłowości (nie-

zgodność tematyki niektórych zajęć i merytorycznych kwalifikacji osób te zajęcia prowadzących, duża liczba zajęć o różnorodnej tematyce prowadzonych przez jedną osobę, wakaty), co poddaje w wątpliwość możliwość osiągnięcia przez studentów wszystkich założonych efektów kształcenia. Władze Wydziału i Instytutu prowadzą politykę kadrową niesprzyjającą stabilności kadry, stwarzają też skromne warunki do naukowego i dydaktycznego rozwoju pracowników.

Dobre praktyki

brak

Zalecenia

1. Należy zreformować politykę kadrową na ocenianym kierunku, tak aby uzyskać stabilność kadry i zapewnić pracownikom naukowo-dydaktycznym poczucie zawodowego bezpieczeństwa sprzyjające efektywnej pracy naukowo-dydaktycznej, a także uregulować zasady dotyczące awansów zawodowych
2. Należy jak najszybciej usunąć nieprawidłowości w obsadzie zajęć, powierzając prowadzenie poszczególnych zajęć osobom o udokumentowanych dorobkiem lub dyplomami kompetencjach merytorycznych oraz zmniejszając rozrzut tematyczny i liczbę różnych zajęć prowadzonych przez jedną osobę
3. Koniecznie należy od początku roku akademickiego ustalić obsadę wszystkich zajęć, niedopuszczalna jest bowiem sytuacja, w której przez kilka miesięcy nie odbywają się zajęcia przewidziane w harmonogramie

Kryterium 5. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w procesie kształcenia

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 5

Jednostka prowadzi dosyć intensywną współpracę z otoczeniem społeczno-gospodarczym. Dowiodła tego dokonana przez ZO analiza dokumentów oraz spotkanie z przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego, w którym wzięło udział 6 osób reprezentujących następujące firmy i instytucje: Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Sokołowie Podlaskim, Przedszkole „Słoneczna Dolina”, Zespół Szkół Specjalnych w Sokołowie Podlaskim, Fundacja „Żółty Latawiec”, Radio ESKA, Kurier Uniwersytecki (reprezentował tę gazetę rzecznik prasowy UPH). Spotkanie było źródłem wielu ciekawych informacji, które nie zostały uwzględnione w raporcie samooceny, nie wspominano o nich także w trakcie rozmów z władzami Uczelni, Wydziału i kierunku filologia polska.

Osoby biorące udział w spotkaniu potwierdziły, iż ich sugestie dotyczące programu studiów i efektów kształcenia brane są pod uwagę przy kształtowaniu oferty edukacyjnej, programu studiów w UPH, a także programów praktyk. Praktyki są postrzegane jako praktyczna część kształcenia studentów. Jedna z obecnych przedstawicielek poinformowała, że studenci odbywający praktyki logopedyczne w reprezentowanej przez nią placówce na zaliczenie praktyk wykonują samodzielnie wymyśloną i zaprojektowaną pomoc wspomagającą pracę z dzieć-

mi, co jest oryginalnym i bardzo ciekawym sposobem angażowania studenta w przebieg praktyk. Efektem praktyk są często prace dyplomowe stanowiące studium przypadku poznanego na praktykach. Studenci przychodzą na obserwacje również poza samymi praktykami, w ramach wolontariatu poznają specyfikę pracy i w praktyce przyswajają wiedzę i umiejętności potrzebne w danym miejscu. Efektem takiego podejścia bywa zatrudnienie ich w placówkach (kilka osób wymienionych z imienia i nazwiska). Przedmiotem dyskusji z otoczeniem społeczno-gospodarczym są też inne kwestie, czego efektem było na przykład uruchomienie studiów podyplomowych odpowiadających na zgłaszane przez lokalne środowisko potrzeby.

Uczestnicy spotkania przedstawili swoje oczekiwania co do efektów kształcenia w obszarze kompetencji społecznych, wymieniając i kładąc silny nacisk na zaangażowanie, kreatywność i chęć dalszego rozwoju, co zdecydowanie powinno zostać odnotowane przez autorów sylabusów praktyk.

Spotkanie zdominowane było tematem wspólnych działań Instytutu i placówek zewnętrznych w zakresie logopedii. Uczestnicy podkreślali, iż Uczelnia stanowi centrum emanujące na otoczenie wiedzę z tego zakresu. Na Uczelni organizowane są konferencje, na które zapraszani są wybitni znawcy tematu, przedstawiający najnowsze osiągnięcia nauki w tym obszarze. Pracownicy reprezentowanych na spotkaniu placówek chętnie uczestniczą w takich konferencjach, jest to bowiem wyjątkowa okazja do wymiany informacji między praktykami a wybitnymi teoretykami oraz między samymi praktykami z różnych instytucji. W ramach takiej współpracy pracownicy Uczelni są też zapraszani do placówek logopedycznych i pedagogicznych, co jest niezwykle ważne zwłaszcza dla małych miejscowości (przykład Sokołowa Podlaskiego i wizyt pracowników Uczelni w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej i Zespole Szkół Specjalnych) jako cenna szansa rozmowy miejscowych praktyków z wyspecjalizowanym w danym obszarze wiedzą teoretykiem.

Kolejnym przykładem współpracy z otoczeniem są prowadzone przez Instytut lekcje otwarte, w których aktywnie uczestniczą studenci. Lekcje te mają charakter instruktażowy i pomagają w upowszechnianiu nowych technik pracy. I na odwrót - praktycy wkraczają na teren uczelni, by uczyć studentów. Przykładem mogą być autorskie warsztaty Fundacji „Żółty Latawiec” z zakresu sensoplastyki prowadzone dla studentów.

Przedstawiciel Radia ESKA przedstawił zalety praktyk odbywanych przez studentów komunikacji społecznej i pracy wydawniczej. Jest on jedynym etatowym pracownikiem miejscowej rozgłośni, studenci na praktykach mają zatem okazję do wykonywania bardzo ambitnych zadań od dokonywania korekt tekstów aż po samodzielne ich pisanie.

Obecny na spotkaniu rzecznik prasowy UPH poinformował, że Uczelnia wydaje gazetę redagowaną w całości przez studentów, na łamach której publikowane są recenzje książek, filmów, artykuły dotyczące wydarzeń mających miejsce na Uczelni, a także relacje z przedsięwzięć inicjowanych przez studentów.

Kolejną formą współpracy siedleckich polonistów z otoczeniem społeczno-gospodarczym są spotkania z uczniami szkół różnego stopnia w ramach polonistycznych wykładów otwartych, które w przeszłości odbywały się w różnych miejscach tej części regionu (na przykład w Białej Podlaskiej i w Sokołowie Podlaskim). Obecnie ich kontynuacją są cotygodniowe, odbywające się w gmachu Wydziału Humanistycznego UPH, „spotkania czwartkowe” pracowników naukowo-dydaktycznych polonistyki z uczniami, studentami oraz wszelkimi wielbicielami literatury, kultury i języka. Dodatkową atrakcją dla gości jest możliwość zwie-

dzania budynku pod przewodnictwem pracowników Instytutu. Nauczyciele akademicki z siedleckiej polonistyki bywają również zapraszani do szkół w Siedlcach i do miejscowości okolicznych, gdzie spotykają się z młodzieżą klas gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych.

Współpraca z Miejsko-Gminną Biblioteką Publiczną im. Ireny Ostaszyk w Mordach przyjmuje formę corocznej akcji *Narodowego czytania* (od 2015 r.). Kooperacja Instytutu z Biblioteką dotyczy także organizacji konkursów literackich, spotkań z literaturoznawcami oraz działań związanych z życiem i twórczością Ireny Ostaszyk. Animatorem współpracy jest dyrektor M-GBP, a jednocześnie absolwent siedleckiej polonistyki. Jest on również dyrektorem Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury w Mordach, który od 2012 r. współpracuje z Instytutem Polonistyki i Neofilologii, współorganizując wykłady i spotkania logopedyczne, literaturoznawcze, kulturoznawcze (w tym folklorystyczne), językoznawcze czy dialektologiczne, a także konkursy z zakresu języka polskiego, historii literatury, konkurs recytatorski oraz regionalne dyktando dla pracowników kultury i bibliotek. IPiN jest stałym partnerem w projektach M-GOK-u dofinansowanych ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Pracownicy Instytutu współpracują także z wydawanym przez M-GOK czasopismem kulturalnym "Kulturalnik".

IPiN od 2000 roku prowadzi żywą współpracę z Siedleckim Oddziałem Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza, organizując cykliczne wykłady i prelekcje na temat literatury, sztuki i różnych zjawisk kulturalnych. Oddział Siedlecki TLiAM i IPiN we współpracy z innymi ośrodkami (SCDiDN w Siedlcach, IBL PAN w Warszawie, UW) organizował w ostatnich latach również liczne seminaria, konkursy i ogólnopolskie konferencje naukowe, m.in. poświęcone twórczości Zbigniewa Herberta, Juliusza Słowackiego, Juliana Tuwima, Bolesława Prusa, Henryka Sienkiewicza, a także konferencję *W soczewce. Wybrane aspekty wizualności w kulturze XIX wieku*.

W latach 2013-2017 Instytut podejmował różnorodną współpracę zwłaszcza z organizacjami pozasamorządowymi (stowarzyszeniami) oraz instytucjami kultury. Studenci polonistyki zyskiwali w nich zatrudnienie w formie umów o dzieło i umów o pracę. W roku 2013 wydana została przez stowarzyszenie *tutaj/teraz* monografia „Życie literackie i kulturalne Siedlec. Tradycja i współczesność” (seria „Wyobrażenia i Teksty”); w wydanie tej monografii duży wkład wnieśli pracownicy i studenci polonistyki. W stowarzyszeniu *tutaj/ teraz* ukazuje się czasopismo „Kultura”, w której swe teksty publikują studenci i absolwenci filologii polskiej z Siedlec.

Ścisłą współpracę z polonistyką siedlecką od roku 2013 prowadzi stowarzyszenie Instytut Kultury Regionalnej i Badań Literackich im. Franciszka Karpińskiego. IKRiBL, założony przez studentów i absolwentów siedleckiej polonistyki, zatrudnia i zatrudnia absolwentów i studentów polonistyki, którzy także publikują swe teksty w czasopiśmie „Inskrypcje”. Instytut zajmuje się również promocją wydarzeń literackich w mieście oraz wydawaniem miejscowej prozy i poezji. Do tych działań angażowani są studenci i absolwenci. Absolwentka polonistyki poprowadziła benefis miejscowej poetki Urszuli Tom; obecnie przygotowuje doktorat o poetach siedleckich.

Istotną rolę we współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym odgrywa również Biuro Karier – jest to jednak jednostka pracująca na rzecz całej uczelni. Biuro Karier wpisane jest do rejestru podmiotów prowadzących agencje zatrudnienia, uprawnionych do świadczenia usług pośrednictwa pracy, doradztwa personalnego lub poradnictwa zawodowego. Biuro Karier odpowiedzialne jest za współpracę z pracodawcami i regularnie organizuje giełdy pracy – w

tym roku odbyła się VIII Uniwersytecka Giełda Pracy, w której udział wzięło 32 pracodawców z różnych branż. Studenci mieli do wyboru oferty pracy, staży, praktyk z Siedlec i regionu oraz z całego kraju i zagranicy. Biuro Karier organizuje konkursy na najlepsze CV, Międzynarodowe Igrzyska Kariery o wyjazd studyjny do Parlamentu Europejskiego, Ogólnopolski Tydzień Kariery (w 2017 r. pod hasłem „Ja na rynku pracy: moje pasje – moje kompetencje”, w 2018 r. – „Bądź architektem swojego szczęścia!”). Biuro Karier zapewnia studentom szkolenia ułatwiające wejście na rynek pracy, na przykład „11 zasad wielkiego sukcesu”, czy „Zmotywuj się i wyceluj w swój sukces”. W listopadzie 2018 r. Biuro zorganizowało seminarium dotyczące zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej. Biuro Karier bada również zawodowe losy absolwentów.

W wizytowanej jednostce nie funkcjonuje Rada Pracodawców. Współpraca ma charakter incydentalny, oparty na kontaktach nieformalnych, choć w przypadku planów uruchomienia nowego kierunku lub dokonania zmian w programie studiów zwołuje się spotkania przedstawicieli instytucji współpracujących i prowadzi się konsultacje planowanych zmian. Dzięki tej współpracy, opartej na bezpośrednich kontaktach personalnych i obejmującej głównie działania nieformalne, władze Wydziału i Kierunku mają też możliwość zapewnienia studentom odpowiednich miejsc do odbycia praktyk specjalnościowych.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Jednostka skutecznie prowadzi współpracę z otoczeniem społeczno-gospodarczym, w wyniku której działalność polonistyki i ludzi z nią związanych jest znana szerszemu kręgowi społecznemu. Należy podkreślić fakt, iż interesariusze zewnętrzni mają konkretny, choć niesformalizowany wpływ na dostosowywanie efektów kształcenia do bieżących potrzeb, co znalazło potwierdzenie w rozmowach z przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego.

Dobre praktyki

Studenci siedleckiej polonistyki uczestniczą jako wolontariusze (poza obowiązkowymi praktykami) w zewnętrznych instytucjach współpracujących z IFP, poznając dogłębniej specyfikę pracy tych instytucji i w praktyce przyswajając stosowną wiedzę i umiejętności. Efektem takich działań nierzadko bywa zatrudnienie ich w tych placówkach (ZO zapoznał się nazwiskami i imionami osób znajdujących pracę w ten sposób).

Zalecenia

Zaleca się sformalizowanie współpracy z przedstawicielami współpracujących z polonistyką pracodawców i powołanie do życia Rady Pracodawców lub analogicznego, formalnie umocowanego ciała.

Kryterium 6. Umieędzynarodowienie procesu kształcenia

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 6

Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach współpracuje z zagranicznymi ośrodkami akademickimi z Białorusi, Bułgarii, Chorwacji, Czech, Estonii, Łotwy, Rosji, Serbii, Słowacji i Ukrainy, prowadząc głównie wymianę kadry dydaktycznej i administracyjnej. Pra-

cownicy prowadzący zajęcia na ocenianym kierunku w ramach podnoszenia swoich kompetencji oraz poszerzania naukowych horyzontów biorą udział w międzynarodowych konferencjach naukowych, podejmują kontakty z zagranicznymi placówkami, uczestniczą w międzynarodowych stażach naukowych, odbywają wyjazdy typu szkoleniowego w ramach programu Erasmus+. Na podstawie analizy danych zamieszczonych w Raporcie Samooceny oraz informacji uzyskanych w czasie wizytacji ustalono, że w latach 2013-2018 w ramach współpracy międzynarodowej za granicą przebywało 21 członków kadry polonistycznej, z tego 10 osób w ramach programu Erasmus (Jan Evangelista Purkyně University w Usti nad Labem, Ostravska University w Ostrawie, Università Degli Studi della Toscana w Viterbo, Palacky University w Ołomuńcu i Uniwersytet w Tartu).

Podczas spotkania ZO PKA z kadrami akademicką potwierdzono aktywność nauczycieli w procesie umiędzynarodowienia procesu kształcenia na ocenianym kierunku. Doświadczenie i wiedza, wynikające z bezpośrednich kontaktów z zagranicznymi ośrodkami naukowymi, są wykorzystywane przez wykładowców podczas zajęć ze studentami (m.in. na angielskojęzycznych wykładach), pozwalają na wzbogacenie problematyki tych zajęć, wprowadzanie nowych metod kształcenia i prezentację omawianych ze studentami zjawisk w szerszej perspektywie. Współpraca międzynarodowa przekłada się na podejmowanie nowatorskiej tematyki badawczej i rozwijanie badań interdyscyplinarnych przez kadre, a efekty tej współpracy widoczne są w tematach wykładów, treściach kształcenia zapisanych w sylabusach oraz publikacjach zamieszczanych w naukowych czasopismach wydawanych w Uczelni („Conversatoria Linguistica”, Kwartalniku humanistyczny „Ogród”, rocznik „Do źródeł”, „Spotkania Humanistyczne”, „Notatnik Multimedialny”).

Ważną rolę w procesie internacjonalizacji procesu kształcenia odgrywa udział pracowników w cyklicznej Międzynarodowej Konferencji Komisji Słowotwórstwa afiliowanej przy Międzynarodowym Komitecie Słowistów pod patronatem UNESCO, a także organizacja seminarium internetowego poświęconego internacjonalizacji języków słowiańskich, w którym biorą udział badacze z całego świata.

Pracownicy IPiN mają bogate doświadczenie w prowadzeniu wykładów w językach obcych na zagranicznych polonistykach, sławistykach i filologach, są członkami zagranicznych organizacji i towarzystw naukowych o zasięgu międzynarodowym, takich jak International Association for Semiotics Studies IASS, Międzynarodowe Stowarzyszenia Badań nad Wiekiem XVIII, Komisja Słowotwórstwa afiliowana przy Międzynarodowym Komitecie Słowistów (organizacja UNESCO), International Organization of Folk Art, International Society for Iberian-Slavonic Studies. Pracownicy siedleckiej polonistyki bywają recenzentami w zagranicznych przewodach doktorskich (ostatnio na Wydziale Nauk Humanistycznych i Sztuk Uniwersytetu w Tartu), są recenzentami wydawniczymi zagranicznych publikacji, członkami międzynarodowych towarzystw naukowych, wchodzi w skład zespołów międzynarodowych projektów badawczych oraz kolegiów redakcyjnych zagranicznych czasopism naukowych, sprawują opiekę nad doktorantami z zagranicy studiującymi w polskich uczelniach. Jednym z elementów procesu umiędzynarodowienia studiów w Jednostce jest uczestnictwo jej kadry w działających przy UPH letnich szkołach języka i kultury polskiej oraz kursach języka polskiego dla cudzoziemców, kierowanych przez pracownika IPiN. Członkowie polonistycznej kadry przeprowadzają też egzaminy z języka polskiego dla Polonii, biorą udział w konkursach ortogra-

ficznych dla uczniów zagranicznych polskich szkół, pozyskują stypendia dla zagranicznych stażystów w IPiN i sprawują nad nimi merytoryczną opiekę.

Program studiów na kierunku filologia polska w umiarkowanym stopniu sprzyja umiędzynarodowieniu procesu kształcenia. Studenci w ramach lektoratu mają do wyboru trzy języki obce (angielski, niemiecki i rosyjski) wyłącznie jako kontynuację języka zdawanego na maturze; grupy lektoratowe są jednak bardzo liczne (przeciętnie 20 osób), co utrudnia efektywną naukę języka. W ofercie przedmiotów fakultatywnych zarówno na studiach I jak i II stopnia są jedne zajęcia fakultatywne w języku angielskim (odpowiednio *Women's Studies in Polish Literature – selected issues* oraz *Ontogenesis of language*), które jednak dotąd nie były prowadzone ze względu na brak zainteresowania studentów. Program specjalności *filologia dla mediów i biznesu z językiem obcym* zakłada udział studentów w zajęciach *Leksyka i frazeologia angielskich/rosyjskich tekstów reklamowych* oraz *Stylistyka angielskich/rosyjskich tekstów reklamowych*, studentom tej specjalności oferuje się także możliwość wyjazdu na kursy językowe do Rosji (Uniwersytet Lwa Tołstoja w Tule) lub do Wielkiej Brytanii (Uniwersytet Glasgow), specjalność ta jednak od kilku lat nie jest realizowana.

Studenci uczestniczą w międzynarodowym życiu naukowym poprzez czynne uczestnictwo w zagranicznych konferencjach – siedleccy poloniści w latach 2013-18 wygłosili łącznie 20 referatów na konferencjach zagranicznych zorganizowanych w Kamieńcu Podolskim, Doniecku, Brześciu, Ostrawie, Grodnie; kilka tych referatów opublikowano w tomach pokonferencyjnych. Co rok biorą też udział w konferencji *Slavica Iuvenum* w Ostrawie.

Mimo iż studenci UPH otrzymują wsparcie administracyjne w zakresie zagranicznych wyjazdów, stypendiów, staży, programów międzynarodowej wymiany oraz wszechstronną informację na ten temat na stronach internetowych Uczelni i u uczelnianych pełnomocników, zainteresowanie studentów filologii polskiej tą formą kształcenia jest praktycznie żadne. Główną barierą, jak stwierdzili poloniści na spotkaniu z PKA, są związane ze specyfiką kierunku różnice programowe, które trzeba zniwelować po powrocie na macierzystą uczelnię, a także sytuacja rodzinna większości studentów niepozwalająca na uzyskanie finansowego wsparcia.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Poziom internalizacji procesu kształcenia na ocenianym kierunku jest dość wysoki, biorąc pod uwagę międzynarodową aktywność kadry i jej przełożenie na proces kształcenia, słabiej natomiast należy ocenić jakość kształcenia w językach obcych (duże grupy lektoratowe, nieuwzględnianie stopnia zaawansowania znajomości języka) i mobilność studentów polonistyki, w minimalnym stopniu korzystających z bogatej uczelnianej oferty wyjazdów na część studiów za granicę.

Dobre praktyki

BRAK

Zalecenia

- należy zmniejszyć liczebność grup lektoratowych i różnicować ich poziom zaawansowania
- należy podjąć działania zmierzające do zwiększenia zainteresowania studentów kierunku filologia polska wyjazdami zagranicznymi w ramach programu Erasmus, na przykład poprzez organizację spotkań promujących program międzynarodowej wymiany.

Kryterium 7. Infrastruktura wykorzystywana w procesie kształcenia

- 7.1. Infrastruktura dydaktyczna i naukowa
- 7.2. Zasoby biblioteczne, informacyjne oraz edukacyjne
- 7.3. Rozwój i doskonalenie infrastruktury

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 7

7.1.

Baza dydaktyczna dostępna dla studentów kierunku *Filologia polska* w UPH w Siedlcach jest bardzo dobra. Wydział Humanistyczny posiada 27 sal seminaryjnych, 6 sal wykładowych po 60 miejsc, dwie aule na kilkaset osób, 2 sale komputerowe po 24 stanowiska komputerowe. W jednej z sal komputerowych, oprócz programów podstawowych, zainstalowano specjalistyczne oprogramowanie logopedyczne.

Wszystkie sale dydaktyczne są wyposażone w podwieszane projektory multimedialne oraz komputer stacjonarny z dostępem do Internetu, kilka – w tablice interaktywne. W 24 pomieszczeniach dydaktycznych prowadzący zajęcia mogą korzystać z wizualizerów. Aula licząca 116 miejsc ma system oraz wyposażenie, dzięki którym można prowadzić videokonferencje. Zamontowane w niej monitory bezszwowe pozwalają podnieść jakość przekazu.

Wydział Humanistyczny UPH w Siedlcach dysponuje profesjonalną bazą do prowadzenia zajęć z logopedii. W wydzielonej części budynku Wydziału znajdują się dwa pomieszczenia Ośrodka Logopedycznego; w jednym jest przeprowadzana terapia logopedyczna, w drugim, większym, studenci przez zamontowane lustro weneckie obserwują przebieg terapii. W gabinecie logopedycznym pracownicy Ośrodka Logopedycznego i studenci działający w Studenckiej Poradni Logopedycznej prowadzą terapię logopedyczną dzieci, młodzieży szkolnej, studentów UPH w Siedlcach (w tym studentów niepełnosprawnych) oraz osób dorosłych. Drugi gabinet logopedyczny (również połączony dużym lustrem weneckim z salą dydaktyczną) zlokalizowany w Domu Studenta nr 4, sąsiadującym z siedzibą Wydziału Humanistycznego, wyposażony jest w komputer z oprogramowaniem logopedycznym i zestawy tradycyjnych akcesoriów do pomocy terapeutycznej. W obu pomieszczeniach odbywają się zajęcia logopedyczne prowadzone w ramach Centrum Diagnostyki i Terapii Logopedycznej.

Budynek Wydziału Humanistycznego jest świetnie przystosowany dla osób niepełnosprawnych. Są tu zamontowane dwie windy; w salach dydaktycznych z siedziskami przymocowanymi trwale do podłogi znajdują się specjalne stoliki (po 1 lub 2 sztuki w każdej sali) dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich; osoby z uszkodzeniami narządu wzroku mogą poruszać się w gmachu wykorzystując przy tym informację wizualną wykonaną specjalną techniką z tekstem wydrukowanym alfabetem Braille'a; dla osób z uszkodzeniami narządu słuchu w 7 salach dydaktycznych zainstalowano pętle indukcyjne.

Dostosowaniem procesu edukacyjnego do potrzeb studentów z niepełnosprawnościami zajmuje się Centrum Kształcenia i Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Wsparcie dla studentów niepełnosprawnych obejmuje opiekę psychologiczną i pedagogiczną, udział tłumaczy języka migowego w zajęciach, pomoc asystentów, transport na zajęcia, bezpłatne usługi ksero, możliwość wypożyczenia specjalistycznego sprzętu (system FM, laptopy z oprogramowaniem Jaws i Magic Plus, powiększalniki miniaturowe, urządzenia Milestone 311 - dyktafon i odtwarzacz MP3), jest możliwość przygotowania i wydrukowania w powiększeniu materiałów na zajęcia. Studenci z niepełnosprawnościami mogą również skorzystać z w pełni dostosowanej do ich potrzeb Biblioteki Głównej.

7.2.

System biblioteczno-informacyjny Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach tworzą Biblioteka Główna i wchodzące w jej skład biblioteki specjalistyczne. Biblioteka Główna udostępnia zbiory w wypożyczalni oraz 5 czytelnich. Znajduje się w niej 360 miejsc dla czytelników (w tym 227 w czytelnich), 16 miejsc dla osób niepełnosprawnych, 15 kabin pracy indywidualnej, aula pracy zespołowej, sala telewizyjna, 89 stanowisk komputerowych z dostępem do Internetu, 3 skanery samoobsługowe, stanowisko do nagrywania, punkt ksero.

Zbiory BG obejmują 420130 książek, 25444 czasopism, 46 220 licencjonowanych zasobów elektronicznych, 571 tytułów prenumerowanych czasopism drukowanych, w tym 11 zagranicznych. W obszarze literatury z zakresu nauk humanistycznych (w szczególności dotyczącej językoznawstwa, literaturoznawstwa, literatury pięknej, logopedii, edytorstwa) zgromadzono ponad 38 tys. książek oraz ok. 400 tytułów czasopism. Księgozbiór jest systematycznie uzupełniany zakupami, darami i książkami pozyskanymi w ramach wymiany bibliotecznej. Biblioteka gromadzi dokumenty w formie tradycyjnej (książki, czasopisma, zbiory specjalne) oraz elektronicznej (CD-ROM-y, bazy danych). Zbiory wydawnictw zwartych uzupełnia gromadzony od wielu lat bogaty zasób wydawnictw ciągłych, w tym czasopism, powiększany na podstawie listy czasopism punktowanych Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Pracownicy i studenci kierunku *Filologia polska* uczestniczą w kształtowaniu zbiorów bibliotecznych poprzez dostępny na stronie www formularz *Propozycja zakupu* lub zamówienie bezpośrednie z poziomu katalogu bibliotecznego.

Podstawowymi źródłami informacji o zbiorach są: katalog komputerowy, Full Text Finder (lista AtoZ), katalogi baz własnych, katalogi kartkowe. Katalog biblioteczny jest dostępny poprzez multiwyszukiwarkę PROLIB INTEGRO na wszystkich urządzeniach mobilnych.

Równolegle do zasobów drukowanych Biblioteka Główna oferuje dostęp 46 220 tytułów licencjonowanych zbiorów elektronicznych ze wszystkich dziedzin wiedzy, w tym 87 baz danych, 39 275 tytułów e-książek na platformie *Wirtualnej Biblioteki Nauki* (Springer, Elsevier i Wiley) oraz w języku polskim na platformach *Lex Omega*, *Ibuk Libra*, *NASBI*; 6 945 tytułów czasopism elektronicznych. W ramach licencji krajowych sfinansowanych przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego Wydział korzysta z zagranicznych baz danych dostępnych w ramach *Wirtualnej Biblioteki Nauki* (EBSCO, Nature, Science, Science Direct, Wiley Online Library, Springer). Dodatkowo Biblioteka subskrybuje wielod dziedzinową bazę *ProQuest Central* oraz *ProQuest Dissertations & Theses A&I* zawierającą łącznie 23 146 tytułów czasopism w 29 bazach, w tym inne zasoby (gazety codzienne, raporty, rozprawy doktorskie). Czytelnicy

wykorzystują również bazy bibliometryczne *Journal Citation Reports*, *Scopus*, *Web of Science* i *SciVal*.

W zbiorach elektronicznych znajdują się 1072 tytuły polskich książek dostępnych na platformie IBUK LIBRA, *Słownik PWN Oxford* - dostęp online, zasoby Cyfrowej Wypożyczalni Publikacji Naukowych Academia Biblioteki Narodowej, Repozytorium Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach, Biblioteki Cyfrowej Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach.

Czytelnicy Biblioteki korzystają ponadto z *Multiwyszukiwarki EBSCO Discovery Service (EDS)*, umożliwiającej jednoczesne przeszukiwanie dostępnych w sieci uczelnianej baz danych i zasobów Open Access, oraz z *Full Text Finder* - nowoczesnego narzędzia linkującego typu, lista czasopism A to Z, które umożliwia dostęp do czasopism naukowych.

Pracownicy i studenci kierunku *Filologia polska* wykorzystują również zasoby ogólnodostępne w Internecie, w tym bazy bibliograficzno-abstraktowe z zakresu nauk filologicznych, m. in. *ARTON - POLSKA LITERATURA HUMANISTYCZNA*, *Baza EDUKATOR*, *BazHum*, *Bibliografia Bara*, *Bibliograficzna baza danych światowego językoznawstwa slawistycznego/Instytut Slawistyki PAN*, *CEEOL*, *CEJSH*, *European Bibliography of Slavic and East European Studies*, *Europeana*, *Federacja Bibliotek Cyfrowych*, *Index Translationum*, *Isybislaw*, *Narodowy Korpus Języka Polskiego*, *Polska Bibliografia Literacka*, *Project Gutenberg*, *Slavistik-portal.de*, *ViFaOst (Wirtualna Biblioteka Europy Wschodniej)*, *Zasoby Instytutu Badań Literackich PAN*. W ramach Open Access mają także dostęp do *Agregatora Centrum Otwartej Nauki* (wspólny punktu dostępu do zasobów polskich otwartych repozytoriów), a także zasobów czasopism z bazy *Directory of Open Access Journals*. Biblioteka umożliwia też szereg E-usług, takich jak zdalny dostęp do e-zasobów poprzez OpenVPN, elektroniczne zamówienia /rezerwacje / prolongaty, zapisania lub wysłania na swoją skrzynkę pocztową wyniku wyszukiwania, e-powiadomienia o realizacji zamówienia, e-przypomnienia o terminie zwrotu materiałów bibliotecznych, e-monity, e-szkolenie „Przysposobienie biblioteczne” zakończone testem online.

Biblioteka jest ważnym elementem warsztatu naukowego pracowników Uniwersytetu. Prowadząc działalność dokumentacyjną, tworzy dostępne w Internecie bazy własne: *Bibliografia Publikacji Pracowników Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach* - rejestruje dorobek całego zespołu osobowego Uczelni publikowany od 1997 roku; *Baza Rozpraw Doktorskich* - rejestruje prace doktorskie obronione, napisane pod kierunkiem promotorów lub recenzowane przez pracowników UPH; *Bibliografia Problemy Niepełnosprawnych*; *Repozytorium UPH*; *Biblioteka Cyfrowa UPH*.

Zarówno pracownicy, jak i studenci IPiN na spotkaniach z ZO potwierdzili, że Biblioteka zaspokaja wszelkie ich potrzeby lekturowe, naukowe i dydaktyczne. Pracownicy służą studentom także zbiorami znajdującymi się w gabinetach kadry.

Budynek Biblioteki jest w pełni przystosowany dla użytkowników niepełnosprawnych. Biblioteka współtworzy Akademicką Bibliotekę Cyfrową, platformę cyfrową materiałów dydaktycznych dla studentów niepełnosprawnych wzrokowo. W ramach prac na rzecz ABC w roku 2017 zeskanowano i sprawdzono 28 961 strony (164 książki i artykuły) W Bibliotece istnieje możliwość wykonania wydruków brajlowskich (*Index 4x4 Pro* - dwustronna drukarka brajlowska) i skorzystania z powiększalników, programów udźwiękowiających i powiększających. W czytelni studenci mogą również zeskanować potrzebne materiały na zajęcia, nagrać je na no-

śniki lub wydrukować w Braille'u w kabinie pracy indywidualnej. Budynek Biblioteki posiada szereg udogodnień dla osób z niepełnosprawnościami: szerokie i automatycznie rozsuwane drzwi pozwalające na swobodne manewrowanie wózkiem inwalidzkim, windę przystosowaną do potrzeb osób z niepełnosprawnością ruchu i wzroku, informację wizualną ułatwia orientację w budynku, lamy o zróżnicowanej wysokości, w które wyposażone są wszystkie stanowiska obsługi czytelników w wypożyczalni, czytelniach i informatorium, odległości między regałami i stolikami we wszystkich czytelniach umożliwiają poruszanie się osobom na wózkach. Wszystkie agendy udostępniania i informacji oferują specjalne stanowiska pracy przeznaczone dla czytelników z różnymi niepełnosprawnościami, wyposażone są w odpowiednie urządzenia i programy, a także stoliki przystosowane do korzystania przez osoby poruszające się na wózkach. Na każdym poziomie budynku znajduje się oznakowana piktogramem toaleta, przystosowana do potrzeb osób na wózkach, wyposażona w przycisk alarmowy. Do budynku Biblioteki prowadzi podjazd z dwustronną balustradą. Blisko wejścia znajdują się również miejsca parkingowe dla osób z niepełnosprawnościami.

Biblioteka Główna otrzymała na rozwój bazy własnej dotację ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego przyznawanych w ramach programu „Działalność Upowszechniająca Naukę”.

7.3.

Baza dydaktyczna i naukowa na Wydziale Humanistycznym jest na bieżąco monitorowana. Za stan techniczny infrastruktury odpowiadają wyznaczeni pracownicy administracji, którzy regularnie ją sprawdzają, dokonują niezbędnych zakupów służących unowocześnieniu i rozwojowi bazy dydaktycznej i naukowej. W dużej mierze w doskonaleniu tej bazy wykorzystywane są uwagi studentów zamieszczone w ankietach. Nauczyciele akademicki na bieżąco zgłaszają uwagi i potrzeby w zakresie bazy naukowo-dydaktycznej, w tym księgozbioru Biblioteki (strona internetowa Biblioteki zawiera odnośniki umożliwiające zaproponowanie zakupu potrzebnych pozycji bibliograficznych).

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

ZO PKA proponuje w kryterium 7 ocenę wyróżniającą, uwzględniając następujące przesłanki:

- infrastruktura dydaktyczna i naukowa, zasoby biblioteczne, informacyjne oraz edukacyjne ocenianego kierunku spełniają bardzo wysokie standardy, pozwalają na prowadzenie nowoczesnej dydaktyki, w pełni zaspokajają naukowe i dydaktyczne potrzeby kadry i studentów. Na szczególne podkreślenie zasługuje rozbudowany system ułatwień dla osób z niepełnosprawnościami, dostosowanie do ich potrzeb całego budynku siedziby Wydziału, wszystkich pomieszczeń dydaktycznych i Biblioteki Głównej. Baza naukowo-dydaktyczna Wydziału umożliwia osiągnięcie wszystkich założonych dla ocenianego kierunku, w tym realizowanych na nim specjalizacji, efektów kształcenia, pozwala na usprawnianie i uatrakcyjnianie procesu kształcenia.

- studenci kierunku *Filologia polska* ze specjalnością *język polski z logopedią* mają wyjątkowo dobre warunki do realizacji zajęć na specjalności logopedycznej, Wydział Humanistyczny UPH w Siedlcach posiada bowiem profesjonalnie przygotowaną bazę do prowadzenia zajęć prak-

tycznych z logopedii - Centrum Diagnozy i Terapii Logopedycznej z dwoma bardzo dobrze wyposażonymi gabinetami logopedycznymi; studenci mają też dostęp do specjalistycznego oprogramowania.

- baza dydaktyczno-naukowa Wydziału i ocenianego kierunku jest stale monitorowana, a w jej poszerzaniu brane są pod uwagę potrzeby i uwagi zgłaszane przez studentów i kadre.

Dobre praktyki

Wykorzystywanie bazy naukowo-dydaktycznej Jednostki we współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym.

Zalecenia

BRAK

Kryterium 8. Opieka nad studentami oraz wsparcie w procesie uczenia się i osiągnięcia efektów kształcenia

8.1. Skuteczność systemu opieki i wspierania oraz motywowania studentów do osiągnięcia efektów kształcenia

8.2. Rozwój i doskonalenie systemu wspierania oraz motywowania studentów

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 8

8.1

Studenci ocenianego kierunku otrzymują w czasie studiów wszechstronną opiekę i wsparcie ze strony Uczelni oraz kadry. Na spotkaniu z ZO podkreślali pełną dostępność nauczycieli akademickich w czasie wyznaczonych konsultacji, możliwość indywidualnych spotkań z prowadzącymi i kontaktu mailowego. Prowadzący zajęcia udostępniają im dodatkowe materiały dydaktyczne za pośrednictwem poczty elektronicznej oraz zbiory znajdujące się w gabinetach poszczególnych zakładów. Obecni na spotkaniu studenci polonistyki podkreślali silne wsparcie ze strony opiekunów roku, dziekana ds. studenckich i samorządu studenckiego. Pozytywnie ocenili pracę dziekanatu, choć skarżyli się na długie w nim kolejki spowodowane niewielką liczbą zatrudnionych tam osób. Z uznaniem wypowiedzieli się o realizowanym w poprzednich latach w Uczelni projekcie *Rozwój kompetencji studentów UPH* dotyczącym rozwoju kompetencji miękkich, niezwykle – ich zdaniem – przydatnych w przyszłej pracy zawodowej, postulowali też kontynuację tego projektu.

Obecni na spotkaniu z ZO poloniści wysoko ocenili rozbudowany system pomocy materialnej funkcjonujący w Uczelni. Studenci. Studenci UPH mogą otrzymać w ramach świadczeń pomocy materialnej stypendium socjalne, zwiększone stypendium socjalne z tytułu zamieszkania w domu studenckim lub w obiekcie innym niż dom studencki, stypendium rektora dla najlepszy studentów, stypendium specjalne dla osób niepełnosprawnych, zapomogę. Informacje, regulamin przyznawania świadczeń oraz wnioski stanowiące załączniki do regulaminu są dostępne na stronie internetowej Uczelni w zakładce *Studenci, stypendia*. W

opinii obecnych na spotkaniu studentów system przyznawania pomocy materialnej jest sprawiedliwy, jego słabością są natomiast opóźnienia w wydawaniu decyzji o przyznaniu stypendium.

Studenci niepełnosprawni mają możliwość uzyskania pomocy w Centrum Kształcenia i Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych Uczelni, gdzie zostanie im udzielone odpowiednie wsparcie i pomoc w dostosowaniu warunków odbywania studiów do rodzaju i stopnia niepełnosprawności. Jednostka otrzymuje informacje o obecności osób z niepełnosprawnością już na etapie rekrutacji, podczas rejestracji kandydatów.

Zgodnie z zapisami w Regulaminie studiów studenci mogą się starać o IOS, najzdolniejsi (ze średnią od 4,50) o IPS. . Podczas spotkania z ZO studenci poinformowali, że mają problem z uzyskaniem IOS, wymaga to bowiem podpisu wszystkich prowadzących, co obecnie uniemożliwia brak kilku osób prowadzących zajęcia na kierunku filologia polska.

W jednostce funkcjonuje nowo wybrany samorząd studencki. Z przedstawionych przez Władze Wydziału dokumentów wynika, że przedstawiciele studentów byli i są obecni w gremiach dbających o jakość kształcenia. Podczas spotkania z ZO PKA członkowie organów Samorządu Studenckiego wypowiedzieli się pozytywnie o współpracy z Władzami jednostki, potwierdzili też, że otrzymują wsparcie finansowe od Dziekana na zasadach dotacji celowych.

Siedleccy poloniści potwierdzili silne wsparcie, jakiego władze Instytutu i jego kadra udzielają ich zainteresowaniom naukowym. Studenci mogą publikować w instytutowych czasopismach i wydawanych przez nauczycieli akademickich pracach zbiorowych, uczestniczyć w miejscowych, ogólnopolskich i zagranicznych konferencjach. Podkreślali też rolę znakomitej bazy naukowo-dydaktycznej w zaspokajaniu ich potrzeb związanych z procesem kształcenia na ocenianym kierunku.

Studenci filologii polskiej mają możliwość uczestnictwa w pracach trzech kół naukowych: Koła Naukowego Polonistów, Naukowego Koła Logopedycznego i Koła Naukowego Osób z Wadą Słuchu *Surditas*. Władze kierunku i Wydziału udzielają wsparcia kołom naukowym działającym w Jednostce – pracownicy naukowo-dydaktyczni sprawują nad nimi opiekę, członkowie kół mają do dyspozycji sale w budynku Wydziału oraz specjalistyczne pomieszczenia do terapii logopedycznej. Koła naukowe otrzymują dotację na działalność celową, zależy ona jednak od liczby punktowanych publikacji ich członków, reprezentanci kół naukowych stwierdzili jednak na spotkaniu z ZO, że nie znają zasad takiej punktacji.

W UPH prężnie działa Biuro Karier, które organizuje warsztaty i targi pracy dla studentów. Na stronie internetowej BK dostępna jest zakładka „Dla studenta absolwenta” z odnośnikami do ofert praktyk i staży oraz harmonogramu szkoleń. Odnośnik do ofert pracy przenosi użytkownika do serwisu zrzeszonych akademickich biur karier.

System motywacji studentów do osiągania lepszych wyników w nauce sprowadza się do możliwości ubiegania się o nagrodę dla najlepszego studenta UPH, która wynosi 5 000 zł. oraz o nagrodę dla najlepszego młodego naukowca UPH, która wynosi 10 000 zł. Studenci mogą odnaleźć regulamin konkursu i niezbędne dokumenty na stronie Uczelni. Kandydat na „najlepszego studenta UPH” musi wykazać wysoką średnią ocen, działalność w organizacjach studenckich i innych, udział w pracach naukowo-badawczych, udział w konferencjach naukowych, dyplomy i wyróżnienia lub inne osiągnięcia i rekomendacje (opiekuna naukowego, dziekana wydziału).

Studenci oceniają nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia i jakość kształcenia na realizowanym kierunku w elektronicznych ankietach wypełnianych dwa razy w roku, oceniają też w taki sposób pracę dziekanatu (rzetelność przekazywania informacji, stopień komunikatywności i kultury osobistej pracowników, terminowość realizacji sprawy), mogą też zaproponować najbardziej dla nich dogodne godziny pracy dziekanatu; studenci pierwszego roku pytani są dodatkowo, skąd uzyskali informacje o wybranym kierunku studiów. W ankietach jest miejsce na dodatkowe uwagi. Wyniki ankiet ewaluacyjnych nie są jednak udostępniane studentom, choć ZO przedstawiono ich opracowanie, z którego wynika, że największym problemem dla studentów jest późno publikowany harmonogram zajęć. Studenci wskazywali też na trudności z uzyskaniem IOS w sytuacji, gdy kilka przedmiotów uwzględnionych w planie studiów nie ma obsady, co uniemożliwia uzyskanie zgody wszystkich prowadzących.

Studenci na spotkaniu poinformowali ZO, że uwagi związane ze studiami na ocenianym kierunku mogą także przekazywać bezpośrednio władzom kierunku, przede wszystkim zaś opiekunom roku.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Studenci ocenianego kierunku otrzymują wsparcie od jednostki w procesie kształcenia. Kadra motywuje ich do rozwoju naukowego i umożliwia prezentację wyników ich badań. Studenci mogą rozwijać swoje zainteresowania badawcze w prężnie działających kołach naukowych. Mają do dyspozycji dobrze funkcjonujący i rozbudowany system opieki materialnej oraz . Mogą ocenić jakość kształcenia na wybranym kierunku w ankietach ewaluacyjnych dotyczących procesu kształcenia i obsługi administracyjnej jednostki, należałoby jednak umożliwić im dostęp do wyników ankiet. Na stronach internetowych Uczelni mają dostęp do wszechstronnej informacji o różnych aspektach procesu kształcenia oraz wchodzenia na rynek pracy.

Dobre praktyki

Brak

Zalecenia

- należy udostępnić studentom wyniki ankiet ewaluacyjnych
- należy z odpowiednim wyprzedzeniem przedstawiać studentom harmonogram zajęć

8. Ocena dostosowania się jednostki do zaleceń z ostatniej oceny PKA, w odniesieniu do wyników bieżącej oceny

PKA w 2018 r. po raz kolejny oceniała jakość kształcenia na wizytowanym kierunku. Podczas poprzedniej akredytacji Prezydium PKA *Uchwałą Nr 458/2012 z dn. 11.10.2012r. w sprawie oceny instytucjonalnej na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach* wydało ocenę pozytywną.

Zalecenia i uwagi z raportu ZO PKA z wizytacji w 2010 r.	Charakterystyka działań doskonalących oraz ocena ich skuteczności
---	--

Koncepcja kształcenia na ocenianym kierunku budzi zastrzeżenia, realizowany program nie gwarantuje bowiem osiągnięcia zdefiniowanych przez uczelnię efektów kształcenia ze względu na niewłaściwą strukturę programu studiów, w których wymiar przedmiotów polonistycznych został nadmiernie zredukowany.	Dyrekcja Instytutu podejmuje działania, które mają na celu zwiększenie godzin ściśle polonistycznych. Nie zawsze znajduje jednak zrozumienie wśród członków wydziałowej komisji dydaktycznej i prorektorów ds. dydaktyki.
Jakość kształcenia na studiach II stopnia budzi wątpliwości ze względu na dopuszczenie do tych studiów absolwentów kierunków niepolonistycznych bez konieczności zrealizowania przez nich programu wyrównawczego.	Dopuszczenie absolwentów innych kierunków studiów w zakresie filologii polskiej jest zgodne z logiką systemu bolońskiego. Studenci podejmują dodatkową pracę samokształceniową pod opieką wykładowcy.
Prace magisterskie niekiedy prezentują bardzo niski poziom, uzyskując przy tym zawyżone oceny. Recenzje prac dyplomowych są często ogólnikowe i niestaranne.	Dyrekcja Instytutu podjęła działania naprawcze. Pracownicy zostali zobligowani do tworzenia bardziej precyzyjnych recenzji. Promotorzy natomiast zostali zdopingowani do intensywniejszej pracy ze studentami podczas pisania pracy magisterskiej.
WSZJK - należałoby opublikować sylabusy na stronie internetowej IFP	Sylabusy są publikowane na stronie Instytutu w plikach pdf. Są też obecnie wprowadzane do systemu USOS.
WSZJK - należałoby udoskonalić administracyjną obsługę studentów (organizację studiów oraz działalność dziekanatu).	Na bieżąco usuwane są problemy, które mogą zakłócić tok studiów i powodować dyskomfort wśród studiujących. Wcześniejsze trudności w tym zakresie mogły być spowodowane tym, że budynek dziekanatu mieścił się w pewnej odległości od bazy dydaktycznej, jak też był stosunkowo ciasny. Wielość spraw oraz interesantów mógł powodować w związku z tym zrozumiałe napięcia.
Należy jak najszybciej usunąć nieprawidłowości w obsadzie zajęć i ich organizacji (zadbać o zgodność prowadzonych zajęć z kompetencjami nauczycieli akademickich, zmniejszyć liczbę prowadzonych przez pracowników przedmiotów o odległej nieraz tematyce).	Dyrekcja Instytutu stara się przydzielać przedmioty zgodnie z kompetencjami i pracowników naukowych. Liczba przedmiotów niestety związana jest z odejściami pracowników z Instytutu.
Znaczny potencjał naukowy pracowników Instytutu powinien jednak przejawiać się również w zdobywaniu grantów w ramach współpracy z ośrodkami zagranicznymi.	Instytut podjął działania w tym zakresie, ale nie przynosi to na razie większego skutku. Współpraca międzynarodowa jest intensywna (wspólne publikacje, tomy monograficzne),

	ale trudno pozyskiwać środki zewnętrzne w ramach międzynarodowych grantów.
Brak urządzeń dla niepełnosprawnych.	Od roku 2013 studenci oraz pracownicy kierunku filologia polska uczą się i pracują w nowoczesnym gmachu Wydziału Humanistycznego przy ul. Żytniej 39, który jest dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych. W gmachu wydziału znajdują się toalety dostosowane do potrzeb studentów niepełnosprawnych, windy, odpowiednio wyprofilowane podjazdy etc.
Studenci zwracali uwagę na nieproporcjonalne wspieranie rozwoju kół naukowych.	Dyrekcja podjęła działania, które miały na celu przyjrzeniu się kwestii wspierania poszczególnych kół naukowych. Zarzut ten wydaje się nam wysoce osobliwy, gdyż dyrekcja nie faworyzowała poszczególnych kół. Być może zarzut ten odnosi się do polityki prorektorów ds. dydaktyki, na co dyrekcja nie ma jednak większego wpływu.

Wnioski: Władze Uczelni i Wydziału podjęły pewne działania doskonalące w obszarach objętych zaleceniami z poprzedniej oceny PKA których skutkiem jest unieważnienie zarzutów dotyczących braku udogodnień dla osób z niepełnosprawnościami, niewłaściwej pracy dziekanatu, braku realizowanych w Instytucie grantów, niepublikowania sylabusów na stronie internetowej. Pozostałe zalecenia sformułowane w raporcie z wizytacji w 2010 roku, dotyczące koncepcji i programu oraz organizacji kształcenia i spraw kadrowych, nie zostały zrealizowane.

1. Brak wyrazistej i spójnej koncepcji kształcenia uwzględniającej przy tym potrzeby rynku pracy; specjalność *język polski z logopedią*, która dotąd najsilniej przyciągała kandydatów na oceniany kierunek i do której przez lata budowano strukturę naukowo-dydaktyczną, w roku akademickim 2018/2019 nie została uruchomiona w związku z utworzeniem w UPH osobnego kierunku *logopedia z audiologią*, a studentom pierwszego roku, także tym, którzy wybrali studia na siedleckiej filologii polskiej ze względu na specjalność logopedyczną, zaofiarowano tylko jedną specjalność – nauczycielską;

2. dokumentacja związana z programem kształcenia wykazuje liczne uchybienia, w wypadku wielu przedmiotów brak spójności pomiędzy efektami kształcenia kierunkowymi, szczegółowymi i zapisami w macierzy, co utrudnia ocenę stopnia realizacji efektów kształcenia określonych dla kierunku filologia polska;

3. blok przedmiotów historycznoliterackich nie uwzględnia pewnych okresów literackich (dla I stopnia – literatury po 1956, dla II stopnia – literatury sprzed tego roku), a na studiach II stopnia jest nadmiernie zredukowany (90 godzin)

4. treści kształcenia realizowane na zajęciach z przedmiotów teoretycznoliterackich nie uwzględniają najnowszych teorii i nurtów metodologicznych w badaniach literatury, często

opierają się na opracowaniach sprzed 50 i 60 lat, a pewne treści programowe powtarzają się na kilku przedmiotach teoretycznoliterackich o podobnej tematyce.

5. Możliwości indywidualizowania przez studentów programu kształcenia są na obu poziomach studiów ograniczone. Studentom studiów I stopnia w roku akademickim 2018/2019 narzucono jedną specjalność, a przedstawiona w programie studiów oferta fakultetów wspierających kształcenie kierunkowe jest niewielka (tylko na I stopniu 30 h wykładu fakultatywnego – wybór spośród dwóch możliwości)

6. Zaliczenie kilku przedmiotów na obu poziomach studiów odbywa się bez przypisania im punktów ECTS, odzwierciedlających nakład pracy przewidziany w sylabusie.

7. Sylabusy wielu przedmiotów zawierają ogólnikowe i zunifikowane formuły opisujące metody weryfikacji efektów kształcenia.

8. Praktyki specjalnościowe nie są hospitowane, studenci nie mają też możliwości ocenić pracodawcę.

9. Zarówno opiekun naukowy jak i recenzent dość licznych prac licencjackich i magisterskich to osoby ze stopniem doktora, co jest niezgodne z zapisanymi w dokumentacji zasadami dyplomowania.

10. Nie został uwzględniony postulat z raportu ZO PKA z 2010 roku dotyczący obsady zajęć i ich organizacji. Nadal są wypadki prowadzenia zajęć przez osoby nieposiadające stosownych kompetencji merytorycznych; nauczyciele akademicy w dalszym ciągu bywają obarczeni prowadzeniem kilkunastu przedmiotów o różnej tematyce;

11. Polityka kadrowa przyjęta na Wydziale (podpisywanie umów z pracownikami na jeden rok, często dopiero po zakończeniu rekrutacji) utrudnia stabilizację kadry i powoduje, że niektóre zajęcia przez kilka miesięcy nie są obsadzone (w Załączniku 2.2 do Raportu samooceny *Obsada zajęć dydaktycznych w roku akademickim 2018/2019* widnieje w takich wypadkach zapis *vacat*), co poza wszystkim uniemożliwia studentom staranie się o IOS.

Wiele z opisanych wyżej uchybień ma źródło w niewielkiej liczbie studentów kierunku i słabych wynikach rekrutacji na siedlecką filologię polską, co utrudnia prawidłową organizację studiów i zarządzanie kadrą. Nie zwalnia to jednak władz Wydziału i kierunku od zapewnienia wysokiej jakości kształcenia tych studentów, którzy ten kierunek wybrali. Rodzaj i liczba tych uchybień poddają w wątpliwość sprawność i efektywność działania WSZiDJK, czytamy przecież w raporcie samooceny, że w UPH przyjęto *Procedurę okresowego przeglądu planów i programów kształcenia*, która powinna wiele tych nieprawidłowości wskazać i spowodować ich usunięcie.